

Utvalg: **Formannskapet**
Møtested: Rådhusalen, Tana rådhus
Dato: 13.11.2008
Tidspunkt: 10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 78 92 53 00. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Følgende sak ettersendes:

PS – Politisk styringsmodell i Tana

05.11.2008

Frank M. Ingilæ
Ordfører

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
PS 112/08	Godkjenning av innkalling		
PS 113/08	Godkjenning av saksliste		
PS 114/08	Godkjenning av protokoll fra 23.10.2008		
PS 115/08	Budsjett 2009 - styringssignaler		2008/1616
PS 116/08	Saksutredning - Kommuneplanens samfunnsdel, handlingsprogrammet 2008-2011		2007/900
PS 117/08	Etablering av havnedistrikt i Tana		2008/1707
PS 118/08	Invitasjon til deltakelse i Destinasjon Varanger as		2008/1966
PS 119/08	Ombygging av lokaler ved Tana Helsesenter til NAV-kontor - Låneopptak		2008/65
PS 120/08	Høringsuttalelse. Miljøprgram for landbruket 2009-2012 og Miljøtilskudd landbruket i Finnmark 2009		2008/1881
PS 121/08	Referatsaker/Orienteringer		2008/949
RS 28/08	Muligheter for nyetablering i melkeproduksjonen i Finnmark		2008/1892
RS 29/08	Høring: Forslag om grense for utskriving av eiendomsskatt i sjøområdet		2007/673

PS 112/08 Godkjenning av innkalling

PS 113/08 Godkjenning av saksliste

PS 114/08 Godkjenning av protokoll fra 23.10.2008

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	115/08	13.11.2008

Budsjett 2009 - styringssignaler

Rådmannens innstilling

Saksopplysninger

Administrasjonen har utarbeidet en del foreløpige dokumenter til bruk i budsjettprosessen. Arena budsjettverktøy er tatt i bruk, dermed er den tekniske utformingen av dokumentene også endret.

Budsjettdokumentene

Verbaldelen symlegger endringer som har betydning for den økonomiske situasjonen, og setter en del av premissene for vedtaket. Nytt av året er et eget særbudsjett for bruken av tildelte tospråkligsmidler. Dette er gjort med tanke på sterkere politisk forankring av disponeringen. Denne disponeringen vil sette rammene for den påfølgende rulleringen av språkplanen. I tillegg tenkes det at det utarbeides tilsvarende særbudsjetter for selvkostområdene. Grunnen til at disse to temaer behandles særskilt på denne måten, er at den tradisjonelle inndelingen i ansvar, kostrafunksjon og kostraart ikke dekker kostnadsbegrepet, men er finansielt innrettet. Selvkostberegningene inneholder både avskrivninger og internrenteberegninger som gjør det nødvendig å utarbeide spesielle oppstillinger.

Den to sentrale talloppstillingene er konsekvensjustert budsjett og budsjettversjon drift. Konsekvensjustert budsjett viser hvordan situasjonen vil bli til neste år dersom ingenting endres. Da er alle endringer som er kjent inkludert, enten det skyldes lokale vedtak, andre rammebetingelser eller sentralt styrte endringer. Budsjettversjon drift er en samlet oversikt over salderingsbehovet, oppstilling av alle tiltak og effekten av disse.

Et dokument som blir vedlagt den endelige saken er en beskrivelse av de enkelte tiltakene som er forslått som tiltak. Til desembermøtet blir også investeringsforslagene lagt frem med bakgrunn i de signaler politisk nivå har gitt.

Styringssignaler

Administrasjonen ønsker styringssignaler som kan brukes i den videre budsjettprosessen, slik at det blir sterkere politisk styring av budsjettprosessen.

Av spørsmål som er av spesiell interesse er

- hvor stort overskudd (mindreforsbruk) skal vi legge opp til
- skal momskompensasjonen brukes fullt ut i driftsbudsjettet
- hvilket investeringsnivå er ønskelig – dette har betydning både for økonomiplanen og momskompensasjonen i drifta
- i hvilken grad er avdragsforskyving ønskelig – når er det ønskelig å legge opp til omstillinger
- i hvilken grad kan strukturen i tjenestetilbudet endres, både på kort og lang sikt
- hvilke andre muligheter ønsker politisk nivå å vurdere

Vurdering

Med bakgrunn i vedlagte dokumenter ber rådmannen formannskapet gi styringssignaler til arbeidet med budsjett og økonomiplan.

DEANU GIELDA – TANA KOMMUNE

BUDSJETT 2009

Rådmannens forslag

Utkast til FSK 13. nov

1	Om årsbudsjettet.....	3
2	Rammebetingelser i budsjettet	3
	Om kommuneøkonomien i statsbudsjettet	3
	KS' samledokument	5
	Budsjettforutsetningene lokalt.....	5
3	Budsjettkommentarer – drift.....	7
	Salderingsbehovet for 2009	7
	1100-1101 - Trossamfunn.....	7
	1000 - Politisk virksomhet.....	7
	1030 – Valg og partistøtte.....	7
	16xx – Økonomiavdelingen	7
	180x - Personalavdelingen	7
	15xx – Adm ledelse	8
	12xx – Informasjonsavdelingen	8
	1230 m.fl. - Samisk språkutvikling	8
	2xxx – undervisning og barnehage.....	9
	30xx – Helseavdelingen.....	10
	35 og 36 – Pleie og omsorgstjenester	10
	4xxx – Hjelpetjenester	10
	5xxx og 6xxx – Utviklingsavdelingen	10
	7xxx og 8xxx – Bygg- og anleggsdrift	11
	9xxx – Finanser.....	11
4	Budsjettkommentarer – investeringer.....	12
	Generelt om investeringer.....	12
	Kort beskrivelse av tiltakene.....	12

1 Om årsbudsjettet

Kommunen har tatt i bruk Arena budsjetterings-verktøy i forbindelse med utarbeidelsen av neste års budsjett. Dette har forenklet virksomhets-ledernes budsjettarbeid. Årsbudsjettet er bygd opp med en inndeling som er basert på kommunens organisatoriske oppbygging og delegasjoner, der virksomhetene utgjør det viktigste elementet. Budsjettet er utarbeidet på kapittelnivå, der virksomhetene har ett eller flere kapitler.

Prosessen rundt behandlingen har vært slik at virksomhetene har tilstrebet å skape det politiske rommet for behandlingen frem mot endelig vedtak i desember. Dette er løst ved at det så langt som mulig er foreslått realistiske tiltak for å bringe budsjettet i balanse. Målet er at tiltakene skal kunne bringe nivå aktiviteten tilbake til 2008-nivået (før lønnsveksten per 1. mai 2008). Det har vært et krav om at tiltakene skal være drøftet med tillitsvalgte før de fremlegges for rådmannen.

Redaksjonelt er budsjettet i år endret slik at forslag til tiltak er skilt ut i en egen rapport som er vedlagt i saken. Denne oversikten blir i saken omtalt som tiltakslista, tiltaksoversikten eller lignende.

2 Rammebetingelser i budsjettet

Om kommuneøkonomien i statsbudsjettet

Opplysningene i dette avsnittet er hentet fra Fylkesmannens rundskriv datert 17. okt 2008.

- Kommunal deflator er anslått til 4,5%. NB! Endringer i rentenivået inngår ikke i deflatoren og dermed ikke i beregningen av reell vekst. Sektoren må selv dekke svingningene i rentenivået.
- Realvekst i kommunesektorens inntekter på 8,4 mrd kr eller 3% fra anslått inntektsnivå i RNB 2008.
- Målt ut fra siste oppjusterte inntektsanslag er reell vekst i sektorens inntekter 7,4 mrd eller 2,6%.
- For kommunene øker de frie inntektene med 2,4% i forhold til RNB og 1,8% i forhold til oppjustert inntektsanslag.
- For Finnmarkskommunene er veksten ca 0,2 prosentpoeng lavere enn for landet samlet dvs 1,6% i forhold til oppjustert inntektsanslag.
- Veksten i de frie inntektene skal dekke demografikostnadene (økt befolkning og endret bef.sammensetn.) som er beregnet til 1,5 mrd kroner av Teknisk beregningsutvalg (TBU)

Frie inntekter i kommunene

- Frie inntekter i 2009 øker nominelt med 6,9 % i forhold til RNB08. Økningen i forhold til oppjustert inntektsanslag er på 6,3%.
- Ved å justere for deflatoren blir den reile veksten i forhold til oppjustert inntektsanslag er 1,8% på landsbasis.
- Veksten i Finnmark er på 1,6% i forhold til oppjustert inntektsanslag.

Endringer i inntektssystemet

- Nytt distriktstilskudd til kommuner i Sør-Norge
- Nytt veksttilskudd
- Nytt hovedstadstilskudd
- Nytt Namdalstilskudd tilsvarende Nord-Norgetilskuddet til kommuner i Nordland.
- Overgangsordningen er fjernet og erstattet av en inntektsgarantiordning (INGAR) som skal garantere at ingen kommune taper mer enn 300 kr pr innbygger i frie inntekter fra et år til det neste.

Det gjennomføres endringer i skatteopplegget for å utjevne inntektsforskjeller:

- Skattenes andel av samlede inntekter reduseres fra 47% til 45%.
- Selskapsskatten avvikles som en kommunal skatt.
- Skattøret oppjusteres med 0,75 prosentpoeng til 12,8% for å tilpasse skatteandelen.
- Inntektsutjevningen (symmetrisk) økes fra 55% til 57 % også for å jevne ut ulikheter i inntekter.

Regjeringens forventninger/krav til kommunene i 2009

Innenfor den veksten Regjeringen har lagt opp til er det forventning om at kommunene skal kunne levere flere og/eller bedre tjenester. Følgende forventninger/krav legger føringer på hva kommunene kan bruke veksten til.

- Anslagsvis 160 mill. går til økte sosialhjelpsutbetalinger pga økte veiledende satser
- Demografikostnadene på 1,5 mrd dekkes. Dette gjelder beregnede kostnader for landet sett under ett ved økt befolkning og endret sammensetning av befolkningen.
- Flere årsverk innen pleie og omsorg
- Starte oppbygging av dagtilbud til demente
- Forsterket opplæring 1-4 trinn ved videreføring av tilskudd fra 2006 på 430 mill. kr til innføring av nye læremidler
- Kommunene må dekke sine merutgifter knyttet til NAV-reformen, anslått til 70 mill. kr.

De forhold som er listet opp over forventes det altså at kommunen løser innenfor den vedtatte veksten i de frie inntektene.

Innlemming av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet

Opptrappingsplanen for psykisk helse avsluttes ved utgangen av 2008. Det øremerkede tilskuddet (opptrappingsmidlene) som årlig har økt mellom 15 og 20 % flater ut på 2008 nivå (3,5 mrd. kr) og innlemmes i rammetilskuddet. Innlemmingen får ikke vesentlige fordelingsvirkninger da midlene allerede var fordelt etter kostnadsnøkkelen. Kommunene kan derfor forvente at rammeoverføringene i årene fremover vil være påplussset det beløp som de mottok i øremerket tilskudd i 2008.

Stortingsmelding 25 (1996-97) "Åpenhet og nærhet" konkluderte i sin tid med brist i alle behandlingsledd for mennesker med psykiske lidelser. Dette ble bakgrunnen for den 10 år lange opptrappingsplanen som nå avsluttes. Over opptrappingsplanen har kommunene fått overført øremerkede midler for å bygge og styrke det eksisterende tilbudet til målgruppen. Disse midlene har bidratt til gode tiltak som aktivitets-tilbud, arbeidsplasser, støttekontakt, individuell plan, flere årsverk til behandling og boveiledning, styrking av helsestasjonene, brukermedvirkning, informasjonsarbeid, samt en betydelig kompetanseheving i tjenestetilbudet for å nevne noe.

At opptrappingsperioden er over innebærer at den statlige oppfølgingen av kommunene blir mindre synlig på området. Det forventes at kommunene fortsatt har et sterkt fokus på psykisk helsearbeid, og viderefører og videreutvikler de tiltakene som er oppnådd av opptrappingsmidlene. Midlene overføres nå gjennom rammetilskuddet og øremerkingen er avsluttet. Kommunene bes se hen til vedtatt psykiatriplan og følge opp de tiltakene som er nedfelt der.

Det foreslås å videreføre 94,9 mill. kr som øremerket tilskudd til igangsatte kompetansetiltak i kommunene, samt nye tiltak. Denne innlemmingen har heller ikke fordelingsvirkninger.

Vertskommunetilskuddet (psykisk utviklingshemmede) som delvis ble lagt inn i rammetilskuddet i 2005 trekkes ut igjen fra rammetilskuddet med 463 mill. kr. Uttrekket har ikke fordelingsvirkninger.

Tilskudd til minoritetsspråklige elever innlemmes i rammetilskuddet. Tilskuddet fordeles imidlertid ikke etter kostnadsnøkkelen, men etter regnskaps-tall for 2006. Tana andel av tilskudd med særskilt fordeling er 332 000.

Endringer i rammetilskudd med forventning om økt aktivitet

- Timetallet på barnetrinnet i grunnskolen er utvidet med til sammen fem uketimer fra høsten 2008. Merutgiften for kommunene i 2008 er anslått til 270 mill. kr, som er kompensert ved en tilsvarende økning i rammetilskuddet i statsbudsjettet for 2008. For 2009 kompenseres kommunene med ytterligere 382 mill. kr over rammetilskuddet for å dekke helårsvirkningen av timetallsutvidelsen.
- På barnetrinnet i grunnskolen innføres det 2 timer fysisk aktivitet fra skoleåret 2009-2010. Kommunene kompenseres for merutgiftene ved økning i rammetilskuddet i 2009 på 47,7 mill. kr.

Økningen i rammetilskuddene til økt timetall er knyttet til en pålagt utvidelse av kommunesektorens oppgaver. Disse midlene er derfor ikke tatt med ved beregning av vekst i kommunesektorens frie inntekter.

Øremerkede tilskudd

- Regjeringen foreslår en betydelig økning i øremerkede ordninger som vil bedre det kommunale tjenestetilbudet. Budsjettforslaget for 2009 innebærer en reell vekst i øremerkede overføringer til kommunesektoren på knapt 3 mrd. kr. Det foreslås bl.a. økte bevilgninger til barnehagesektoren, toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester og kvalifiseringsprogram i regi av NAV-kontorene.
- Styrking på 300 mill. kr. til opptrappingsplan for rus, 60 mill. kr. går til kommunerettete tjenester.
- Økte satser for integreringstilskudd.

Barnehager

I statsbudsjettet for 2009 er det lagt bevilgningsmessig til rette for etablering av totalt 2000 nye barnehageplasser i faste og midlertidige barnehagelokaler. Man antar at disse plassene vil gi rom for 1000 flere barn og bidra til at målet om full barnehagedekning blir nådd.

Foreldrebetalingen for en barnehageplass foreslås videreført på samme nominelle nivå som i 2008 helt frem til målet om maksimalpris på kr 1 750 (2005-kr) er nådd. Dette vil trolig skje i 2012. Foreldrebetalingen for et ordinært heltidstilbud vil dermed maksimalt utgjøre kr 2 330 per måned og kr 25 630 per år. Staten vil fra 1. januar 2009 dekke kostnadene ved den forventede pris- og kostnadsøkningen i kommunesektoren, som foreldrene normalt dekker gjennom foreldrebetalingen. Det foreslås å bevilge 260 mill. kr til dette formålet.

Staten vil i 2009 fortsatt finansiere drift og etablering av nye barnehageplasser gjennom øremerkede tilskudd. Innlemming av tilskuddene til barnehager i rammetilskuddet til kommunene vil etter planen skje i 2011, jf. Ot.prp. nr. 57 (2007-

2008) og St.prp. nr. 57 (2007- 2008) (kommuneproposisjonen 2009).

Satsene for driftstilskudd til barnehager foreslås justert opp med forventet pris- og kostnadsvekst i kommunesektoren i 2009. I tillegg foreslås en økning i satsene som kompensasjon for barnehagenes inntektsbortfall som følge av forslaget om nominell videreføring av maksimalprisen på foreldrebetalingen. Totalt foreslås det å øke bevilgningene til driftstilskudd nominelt med om lag 1,9 mrd. kr i forhold til saldert budsjett 2008.

Det foreslås en bevilgning på 173 mill. kr til investeringstilskudd til etablering av nye ordinære barnehageplasser. Satsene for tilskuddet videreføres nominelt på 2008-nivå.

Skjønnsmidlene til barnehager skal kompensere for kommunesektorens merutgifter knyttet til maksimalpris, kommunens plikt til likeverdig behandling av kommunale og private barnehager i forhold til offentlig tilskudd og drift av nye barnehageplasser. Det foreslås å bevilge nær 4,9 mrd. kr i skjønnsmidler i 2009. Dette er en nominell økning på knapt 800 mill. kr i forhold til saldert budsjett 2008.

Satsene for tilskudd til barnehageplasser i midlertidige lokaler ble økt i revidert nasjonalbudsjett for 2008. De økte satsene foreslås videreført i 2009. Det foreslås å bevilge 33 mill. kr til denne ordningen i 2009.

Kommunene har i dag etter barnehageloven plikt til å sørge for at det er tilstrekkelig med barnehageplasser for barn i førskolealder. Kravet til kommunene blir skjerpet når en rett til barnehageplass blir innført, jf. Innst. O. nr. 69 (2007-2008) og Ot.prp. nr. 52 (2007-2008). Regjeringen tar sikte på å innføre en lovfestet rett til barnehageplass fra 2009.

Andre tiltak

- Forsterket opplæring.

I 2009 blir det frigjort 430 mill. kr av de frie inntektene til kommunene, som følge av at utskifting av nye læremidler tilpasset Kunnskapsløftet skal være gjennomført. Regjeringen vil videreføre de frigjorte midlene i kommunerammen. Midlene skal brukes til å finansiere forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1.-4. trinn fra høsten 2009, slik at kommunene kan øke antall lærere og annet nødvendig fagpersonell. I 2010 anslås dette tiltaket å ha en kostnadsramme på 1 mrd kr. Regjeringen vil legge inn midler til dekning av helårseffekten i forslaget til statsbudsjett for 2010.

Tana kommunes andel av tilskudd til forsterket opplæring, fordelt etter kostnadsnøkkelen er 332 000 i 2009.

- I 2008 ble det etablert et investeringstilskudd til sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Regjeringen foreslår at det blir gitt tilsagn til ytterligere 1000 nye enheter i 2009.
- Regjeringen foreslår å etablere en ny rentekom-pensasjonsordning for skole- og svømmeanlegg med en tidsperiode på 8 år. Det tas sikte på en total investeringsramme på 15 mrd. kr i perioden. Det foreslås at 2 mrd. kr fases inn i 2009.
- Videre foreslår regjeringen en ny investeringsramme på 800 mill. kr i rentekom-pensasjonsordningen for kirkebygg.
- Forbedret bostøtteordning åpner for 45-50% flere mottagere. Vil føre til lavere sosialhjelpsutbetalinger og kommunal bostøtte. 90 mill. kr. er trukket ut av rammetilskuddet for å kompensere for lavere kommunale utbetalinger.

KS' samledokument

KS har laget et samledokument der alt som gjelder kommunene i statsbudsjettet er hentet fra de ulike budsjettdokument. Dokumentet kan hentes på KS sine nettsider:

<http://www.ks.no/upload/116489/SammendragRundskriv.doc>.

Budsjettforutsetningene lokalt

Anslaget for frie inntekter og folketallsutvikling er hentet fra KS' beregningsmodell (Børre Stolp). Psykiatrimidler på 2,6 mill som tidligere var øremerket er nå innlemmet i rammetilskuddet.

Vi har anslått at samlet lønnsvekst for 2009 er på 5,5 mill, samme nivå som for 2008. Dette er lagt i budsjettet under kap 1.94 som en felles pott som fordeles på virksomhetene om høsten.

Det gjennomsnittlige rentenivået anslås å ligge på 7 % for lån med flytende rente. Dette utgjør en økning på 0,9 %-poeng i forhold til 2008. Kommunens rente- og avdragsutgifter har økt både som følge av økt rentenivå og økt låneopptak.

Det er lagt til grunn en lønnsvekst på 4,5%.

For andre driftsutgifter og overføringer er det budsjettet med en prisstigning med inntil 3%, Salgsinntekter og gebyrer er budsjettet etter en lønns- og prisvekst på 4,6% i henhold til SSB og finansdep. anslag pr 31.05.07.

Prosjektinntekter og andre kjente refusjoner er budsjettet etter tilsagn.

Lønn til sykevikarer er budsjettet på den enkelte ansvarskapittel med tilsvarende refusjon.

Det er lagt inn en endring i føring av sykepenge-refusjoner. For 2008 er det budsjettet med 3 335 000 i sykepengerefusjoner under kap 1.9400. Dette er inntekter som ikke vil kunne regnskapsføres

på denne måten, posten er ført til 0. Sykepengeinntekter opptjenes som følge av uønsket fravær, og regnskapsføres under de respektive virksomhetene. I realiteten har dette vært en urealistisk inntektspost.

Felles opplæringstiltak budsjettert av personalavdelingen, mens andre opplæringstiltak er budsjettert på den enkelte avdeling/ virksomhets budsjett.

I tråd med retningslinjene for direktevalg av ordfører er det budsjettert 200 000 til ordførers disposisjon under post 1.1000.4708. Dette er en økning på 100 000 i forhold til budsjettvedtaket for 2008.

For øvrige budsjettforutsetninger vises det til kommentarer under kommentarer for de respektive virksomhetene.

Spesielt om momskompensasjon

Dagens momsordning i driftsbudsjettet er innarbeidet i de enkelte avdelingenes drift, og framkommer ikke som en samlet overføring. Momskompensasjonen for investeringer er ført tilbake til driftsbudsjettet.

Fra 2010 blir det en endring i hvordan kommunene kan disponere momsrefusjonen fra investeringer. For budsjettåret 2010 skal minimum 20 prosent av momskompensasjonen fra investeringer overføres til investeringsregnskapet. For 2011 skal minimum 40 prosent overføres, for 2012 minimum 60 prosent og for 2013 minimum 80 prosent.

Fra og med budsjettåret 2014 skal momskompensasjonen fra investeringer i sin helhet regnes som inntekter knyttet til investeringsprosjekter og budsjetteres i investeringsregnskapet.

I budsjettet for 2008 er det anslått samlet momskompensasjon fra investeringer på 5 mill. I budsjettforslaget er dette redusert til et nivå som tilsvarer investeringer på 15 mill.

Viktige lokale tallstørrelser

Her vil vi gi en oppsummering over viktige elementer som påvirker rammene i neste års budsjett.

<u>Tekst</u>	<u>Endr (1000)</u>
Premieavvik pensjoner (samme som for 2008)	0
Frie inntekter skatt	+ 2 900
Frie inntekter rammetilskudd (inklusive 2,6 mill i psykiatrimidler)	+ 8 615
Eiendomsskatt (uendret ift 2008)	0
Renter (langsiktig lånegjeld 167 mill okt 2008)	3 034

Avdrag	1 387
Utbytte Varanger kraft (samme som for 2008)	0
Anslått lønns- og pensjonsvekst (samme som for 2008)	0
Sykepengerefusjoner (urealistisk inntektspost under kap 1.9400)	- 3 335
Momskompensasjon (inv.nivå 15 mill eks mva)	- 2 000
Sum endringer ift 2008	2 641

Endringene i rammebetingelser innebærer at vi må finne inndekning på 2,641 mill før endringene i konsekvensjustert budsjett er beregnet.

Om kommunens lånegjeld

Lånegjelda har økt betydelig de siste årene:

des 2005	des 2006	des 2007	okt 2008
107 mill	133 mill	144 mill	167 mill

Dersom vi forutsetter et gjennomsnittlig rentenivå på 7 % og en vektet gjennomsnittlig nedbetalingstid på 25 år, innebærer dette en økning i renteutgiftene på 4,2 mill og økte avdragsutgifter på 2,4 mill siden 2005.

Avdragsreglene i kommuneloven

Det finansielle ansvarsprinsipp innebærer at de som drar nytte av et kommunalt tjenestetilbud også bør ta belastningen (kostnaden) knyttet til tilbudet. Investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler gir et positivt bidrag til det kommunale tjenestetilbudet over en lengre periode. Følgelig bør også betalingene for slike investeringer gjenspeile dette ved at den fordeles over levetiden til eiendelen. Lånefinansiering er med dagens system det instrument kommunene har for å fordele betalingen for en investering over tid gjennom årlige låneavdrag.

Kommuner kan i henhold til § 50 nr. 1 i kommuneloven ta opp lån for å finansiere investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler til eget bruk. Kommunene kan også etter kommuneloven § 50 nr. 2 ta opp lån for å konvertere eldre lånegjeld og for å innfri garantiansvar. Ivaretagelsen av det finansielle ansvars prinsipp fordrer at låneopptak og nedbetaling av lånegjeld ses i sammenheng, jf. kapittel 9.4.7 i Ot.prp. nr. 43 (1999-2000). Hvordan kommunene skal avdra slik lånegjeld er regulert i § 50 i kommuneloven. Reglene om avdrag på lån er her knyttet til kommunens samlede lånegjeld, og ikke som tidligere til det enkelte lån.

Kommuneloven § 50 nr. 7 fastsetter at kommunenes samlede lånegjeld skal avdras med like årlig avdrag. Med samlet lånegjeld menes summen av ordinære lån knyttet til investeringer, konverteringer og lån til

innfrielse av garantiansvar. Det innebærer at lånegjelden knyttet til investeringer skal avdras «jevnt» og «planmessig», jf. kapittel 9.4.7 i Ot.prp. nr. 43 (1999-2000) og høringsnotat av 19. juli 1999 om økonomibestemmelsene fra Kommunal- og regionaldepartementet. Det er videre fastsatt at gjestående løpetid for kommunens samlede gjeldsbyrde ikke kan overstige den veide levetiden for kommunens anleggsmidler ved siste årsskifte.

Kommunene vil i forbindelse med vedtak av årsbudsjett/økonomiplan vedta hvor mye de vil betale i avdrag på lån i planperioden. Vedtaket må innebære at kommunen minst betaler avdrag som tilsvarer minimumsreglene i § 50 nr. 7 i kommuneloven. Hvor mye kommunen faktisk vedtar å betale i årlige avdrag kan bygge på at kommunen har vedtatt eller de facto følger et generelt prinsipp for hvor lang tid den samlede lånegjelden skal avdras over. De årlige avdragene kan også følge av de enkelte avtalene som kommunen har inngått med sine kreditorer om avdragstid for de enkelte lånene. Hovedprinsippet for reglene om minimumsavdrag er at gjelden som minimum skal nedbetales i takt med kapitalslitet.

3 Budsjettkommentarer – drift

Salderingsbehovet for 2009

Når vi summerer endringene i rammebetingelser og effektene av konsekvensjustert budsjett, har vi et vesentlig salderingsbehov.

Salderingsbehovet er samlet sett beregnet til i overkant av 14 mill. I tillegg bør kommunen budsjettere med et visst overskudd, slik at salderingsbehovet for 2009 reelt ligger på minst 15 mill.

Se eget vedlegg *”Deatnu-Tana Budsjettrapport: Deatnu-Tana”* for detaljer omkring endringene fordelt på rammeområder og virksomhetsnivå. Denne rapporten er kalt konsekvensjustert budsjett og viser hvordan økonomien vil bli dersom dagens drift videreføres, og vedtak som allerede er fattet i verksettes, samt at andre rammebetingelser innarbeides.

Administrasjonen har utarbeidet en oversikt over mulige tiltak som kan være med i salderingen av budsjettet. Endringene er i hovedsak utarbeidet under forutsetningen av at strukturene ikke skal endres. Unntaket er pleie- og omsorgstjenestene, der kommunestyret i økonomiplanvedtaket har sagt at ”det gjøres en gjennomgang av strukturen innenfor pleie- og omsorgstjenesten med sikte på å oppnå reduksjoner i driftsrammene på 3 mill”. For denne tjenesten fremmes det forslag til hvordan vedtaket kan realiseres. Det lar seg ikke gjøre å utarbeide forsvarlige tiltak som i vesentlig grad

reduserer utgiftene innen pleie- og omsorg uten å samtidig vedta strukturendringer.

Virksomhetene har utarbeidet forslag som bringer budsjettet i balanse med utgangspunkt i 2008-rammer (uten lønnsveksten for 2008). Det er en underliggende forståelse om at tjenestetilbudene vil kunne endres både i omfang og kvalitet som følge av balansekravet.

Detaljene i endringene som foreslås er tilgjengelig i den vedlagte rapporten ”Tiltak”. Denne rapporten er sortert med ansvar som nøkkel, der ansvar tilsvarer det tidligere kapittelbegrepet. Det som før ville omtales som ”kapittel 1.9400”, vil heretter kalles ”ansvar 9400”.

1100-1101 - Trossamfunn

Det er ikke beregnet prisstigning for fellesrådet. Et forslag til økte bevilgninger som følge av prisvekst er vedlagt i tiltakslista under ansvar 1100.

Inndekning av underskudd på 300 000 er en uløst sak for fellesrådet.

Soknediakonstillingen er ikke finansiert i konsekvensjustert budsjett, men må eventuelt finne inndekning gjennom tiltak.

Til andre trossamfunn enn fellesrådet er det under ansvar 1101 avsatt 70 000 som tildeles etter søknad og sentrale bestemmelser.

1000 - Politisk virksomhet

Til ordførers disposisjon (post 4708) er det lagt inn en økning på 100 000 slik at ordfører disponerer 200 000, slik retningslinjene tilsier. Til formannskapet disposisjon er det videreført 116 000 under post 4709.

Eventuell effekt av endringer i politisk organisering er ikke tatt med. Det er ikke avsatt midler til innkjøp av datautstyr under dette ansvaret.

Utgifter til revisjon og kontrollutvalgssekretær er tatt med under post 3500 med et beløp på 397 000, en antatt økning på 20 000. Eventuelle endringer til disse utgiftene utløses av kontrollorganene.

1030 – Valg og partistøtte

Til valg og partistøtte er det avsatt 372 000, hvorav 66 000 er partistøtte under post 4706 (økning på 5 000 fra 2009).

16xx – Økonomiavdelingen

Det er budsjettert med en bemanning på 7,5 årsverk, noe som kommunestyret har vedtatt.

I tiltakslista er det beskrevet oppgradering av økonomi- og lønnsystemet. Effekten av å fremskynde dette i forhold til at vi kunne ha benyttet dagens system i et par år ekstra, ligger i felles opplæring og implementering med nabokommunene.

180x - Personalavdelingen

Personalavdelingen er videreført med unntak av 1,5 årverk knyttet til lønnsarbeid som er overført til økonomiavdelingen i 2008.

Frikjøp HTV er fra 2009 budsjettert med ca 186 000 + sosiale utgifter. Det er en økning på 58 000 + sos utg som følge av at et ekstra frikjøp i deltid er budsjettert under ansvar 1800.

Post 1220 velferdstiltak er videreført med 140 000. Denne posten er tidligere brukt til kjøp av tjenester fra treningssenter. Det ble på kommunens hjemmeside lyst ut en tilbudsforespørsel om noen aktører kunne tilby ansattetrening. Det er i skrivende stund ukjent om det kom inn noen tilbud.

Anslaget knyttet til premieavviket under ansvar 1805 er videreført.

15xx – Adm ledelse

Utgifter til eiendomsselskapets leder er flyttet til ansvar 7020. Eiendomsselskapet refunderer lønnsutgiftene i sin helhet.

Vennskapskommunesamarbeidet ansvar 1501 er nullet ut som følge av at det tidligere tiltaket er stilt i bero.

12xx – Informasjonsavdelingen

Som følge av endringer i finansieringen av studier senteret, reduseres inntektene med 280 000 i forhold til 2008.

Rammene til Biblioteksbusen er økt til 145 000 i tråd med vedtak i biblioteksbusens styre.

1230 m.fl. - Samisk språkutvikling

Tana kommune fikk i 2008 5 082 000 fra Sametinget til samisk språkutvikling. Vi antar at beløpet videreføres eller øker i 2009.

Det er stor oppmerksomhet omkring bruken av midlene. Kommunestyret som riktig instans bør i større grad formalisere bruken av midlene. Det legges derfor opp til at kommunestyret gjennom oppstillingen i dette avsnittet godkjenner bruken av midlene.

Ansvar	Område/beskrivelse for bruk av tospråklighetsmidler	Kostnad
1230	<i>Samisk språkutvikling. Lønn og sosiale utgifter</i> Vi reduserer med en språkkonsulentstilling. Dette innebærer at arbeidsmengden blir høyere. Hvis aktiviteten skal være lik dagens, må det leies inn kompetanse	390 000
1230	<i>Språkutvikling. Administrasjon, tolking politiske møter</i> Dette tiltaket knyttet til fast administrasjonsressurs Deanu sameskuvla og Sirpma/Sirbma skole som fast kompensasjon for merkostnad administrasjon. I tillegg er kostnader til tolking av politiske møter dekket over denne posten.	150 000
1230	<i>Samisk språkutvikling. Overføring til Seg</i> Posten dekker kommunens andel av Deanu giellagáddi/ Tana samiske språksenter	1 030 000
93xx	<i>Deanu sameskuvla. Renter og avdrag på bygget</i>	2 085 152
7280	<i>Deanu sameskuvla. Drift av bygget</i>	825 434
7280	<i>Deanu sameskuvla. Leie av lokaler i SDB-bygget</i> Som følge av plassmangel har kommunen leid lokaler på SDB-bygget til undervisningslokaler for elever på Deanu sameskuvla	139 000
1200	<i>Andel av lønn publikumshenvendelser - serviceavdelingen</i> Informasjons- og serviceavdelingen er det første møtepunktet for publikum. Vi er forpliktet å svare på henvendelsene på det språk publikum bruker. Det er pr. i dag 3 ansatte som anslagsvis bruker 30% av sin tid på å besvare diverse henvendelser fra publikum. Denne posten tilsier også at vi bestreber oss på å sørge for at ansatte har muligheten til å vedlikeholde/utvikle sine språkkunnskaper.	184 800
1250	<i>Andel av publikumshenvendelser biblioteket - betjening på samisk</i> Biblioteket er tospråklig og betjeningen bruker ca. 30% av sin tid på besvaring/betjening av publikum på samisk.	28 950
1210	<i>IT. Arbeidsstasjoner. Samisk tegnsett</i> Kostnader er knyttet til tilpassing til samisk tegnsett på alle arbeidsstasjoner i kommunens forskjellige datanettverk	20 000
1210	<i>IT. Servere. Støtte til Unicode</i> Kostnader er knyttet til tilpassing til unicode tegnsett på alle arbeidsstasjoner i kommunens forskjellige datanettverk, slik at håndteringen av samiske tegnsett fungerer i datbehandlingen.	10 000
1210	<i>IT. Fagsystemer. (økonomiløsning og Gisline) Støtte til samisk tegnsett</i> Tana kommune skal i løpet av 2009 skifte økonomiløsning og foreta tilpassinger på kart og oppmålingsløsningen. Det er et mål at løsningene skal støtte samisk tegnsett både i det visuelle, men også i databasehåndteringen. Dette tilsier at det vil påløpe kostnader i forhold til tilpassinger da disse løsningene i hovedsak støtter iso-godkjente språkstandarter, og samisk tegnsett er ennå ikke det.	90 000
1210	<i>IT. Publikumsmodul e-Phorte. Støtte til samisk tegnsett.</i>	15 000

	Tjenesten er knyttet til løsningen for publisering av postlister, saks- og møtedokumenter. Støtte for samisk tegnsett må oppdateres flere ganger i året som følge av oppdatering av databasen.	
1210	<i>IT. Oppdateringer databaser - tilpassinger til støtte av samisk tegnsett - unicode.</i> Tiltaket følger av at databaseløsningene vi bruker støtter kun ISO-godkjente tegnsett som standard. For å støtte samisk tegnsett må det foretas tilpassinger og dette må oppdateres jevnlig i tråd med de ordinære databaseoppdateringene som gjennomføres	35 000
1210	<i>IT Databasetilpasninger til Familia, Omsorg og Profil. Støtte til samisk tegnsett.</i> Tiltaket følger av at databaseløsningene vi bruker støtter kun ISO-godkjente tegnsett som standard. For å støtte samisk tegnsett må det foretas tilpassinger og dette må oppdateres jevnlig i tråd med de ordinære databaseoppdateringene som gjennomføres	10 000
1210	<i>IT. Samisk ordliste til word, alle maskiner.</i> Dette er tiltak rettet mot spesielt der samisktalende elever som har behov for å ha tilgang til samisk ordliste. Samisk ordliste er ikke standard og må installeres og tilpasses individuelt	5 000
1210	<i>IT. webløsningen. Tilpassing samisk tegnsett/menyer/oversikter</i> Dette tiltaket er tilknyttet kommunens samiske nettsted. Tiltaket er forutsetning for at nettstedet støtter samisk tegnsett, oversetting av menyer og oversikter/ledetekster.	60 000
6200	<i>Utviklingsavdelingen. Kulturskolen, samisk teaterpedagog</i> Tiltaket gjør det mulig å tilby unge innbyggere en unik opplæring i bruk av språket gjennom en spennende arena. Kulturskolen har hatt en forholdsvis stor produksjon av forestillinger og tiltaket har vært en meget positivt mottatt.	400 000
Sum kostnader til tospråklighetstiltak		5 478 336

Kommunens bruk av tospråklighetsmidler etter tabellen over overstiger sametingets tildeling. Dette har skapt rom for å redusere aktiviteten. Administrasjonen har sørget for at utgifter som foreslås brukt til tospråklighet langt overstiger de midlene Samtinget bevilger. Dette er gjort for at vi skal være sikker på at vi ikke benytter mindre enn tiltenkt, det vil derfor sikre at Sametinget utbetaler tilskuddet. Dersom det sås tvil om enkeltposter i oppstillingen, vil det allikevel være tilstrekkelige tiltak i forhold til bevilgningen på grunn av den bevisste overbudsjettingen.

Det er i tiltaksoversikten foreslått å redusere med en språkmedarbeider ved å la stilling stå vakant (dette gir en netto reduksjon for 2009 på 357 480) og heller ikke tildele midler til prosjekter slik det tidligere er gjort (reduksjon på 825 000 i forhold til 2008). Dersom disse tiltakene videreføres i 2009, vil bruken av tospråklighetsmidler øke tilsvarende. Tabellen over er følgelig summert uten de to nevnte tiltakene.

2xxx – undervisning og barnehage

Det er hovedsakelig lagt inn en videreføring av dagens drift, men i fordeling av rammen skolene imellom er det tatt hensyn til endringer i elevtall og elever med særskilt behov. Innkjøpspostene er fordelt etter følgende prinsipp: 20 % grunnressurs, 20 % etter klassetall og 60 % etter elevtall.

Barnehagen i Seida er foreslått lagt ned fra august 2009. Utgiftsreduksjonene i barnehagens ansvar og bygningsmessig ansvar er innarbeidet i konsekvensjustert budsjett.

I forbindelse med behov for tilrettelegging av arbeidsforhold for ansatt er det lagt inn økning på en halv stilling under administrasjon. Vedkom-

mende vil hovedsakelig ha arbeidsoppgaver i tilknytning til studiesentret.

Forsterket opplæring i lesing og regning

Regjeringen har varslet lovendring om skoleeiers plikt til å forsterke opplæringen i lesing og regning på 1.-4. trinn. Dette forutsettes gjennomført fra høsten 2009, og det er lagt inn som forutsetning at midler som tidligere var lagt inn i rammeoverføringene til styrking av læremidler etter Kunnskapsløftet, fra neste skoleår skal brukes til styrkingstimer på småtrinnet.

For Tana utgjør dette kr 332 000, og omregnet i timer for høsthalvåret tilsvarer dette ca 30 uke-timer. Dette fordeler seg slik på skolene: AU: 5 timer, BO: 5 timer, SE: 10 timer, SA: 7 timer, SI: 3 timer. Hver time utgjør for høsthalvåret ca kr 11 000.

I budsjettet er disse midlene som tidligere lagt inn på skolenes innkjøpsposter, og det forutsettes her at hver skole gis fullmakt til å gjøre om disse midlene til undervisningstimer på småtrinnet.

30xx – Helseavdelingen

En lege går av med pensjon fra nyttår. Ellers er det ikke lagt inn vesentlige driftendringer i konsekvensjustert budsjett.

35 og 36 – Pleie og omsorgstjenester

Det er ikke lagt inn vesentlige endringer i driften for neste års budsjett.

Under budsjettarbeidet var det stilt krav om at virksomhetene fremla realistiske forslag til hvordan driftsutgiftene kunne reduseres. For pleie- og omsorgstjenestene var det i realiteten ikke vesentlige muligheter til å ta ned driftsnivået på denne måten.

Dersom pleie- og omsorgstjenestene skal kunne redusere sine rammer i vesentlig grad, betinger det strukturelle endringer. Det er derfor lagt inn slike forslag i tiltakslista.

4xxx – Hjelpetjenester

Som følge av NAV-etableringen er to konsulenter for sosiale tjenester overført til NAV, samtidig som kommunen beholder arbeidsgiveransvaret. Kommunen har ansvaret for en tredel av utgiftene i felles NAV-kontor, sine egne ansatte og 25% av felles NAV-leder.

5xxx og 6xxx – Utviklingsavdelingen

Kommunen har fått en større rolle i forurensingsaker, dette gjenspeiles ved at kommunens andel av utgifter under ansvar 550 øker fra 123 000 til 376 000.

Kommunen har ikke lenger ansvar for landbruksvikarordningen. Den er overført til avløserlagene. Ansvar 5320 Landbruksvikar er derfor redusert fra

134 000 til null. Faglagene i landbruket og brukerne er kjent med situasjonen.

Avdelingen har en ansatt i halv stilling ute i permisjon frem til 1. april. 2009. Stillingen gjelder landbruksforvaltning. Det er tilsatt i vikariat i stillingen.

Statens kartverk har besluttet at matrikkelen skal iverksettes i uke 6 – 2009 med virkning for kommunene Nordkapp, Porsanger, Tana og Båtsfjord. Da blir kommunen lokal matrikkelmyndighet. Med matrikkelloven stilles det nye, endrede og klarere krav til kommunene enn det som følger av delingsloven. Det blir bl.a. innført tidfrister for kommunens saksbehandling av oppretting av nye eiendommer eller retting av eksisterende. Det krever økt kapasitet og økt kompetanse i saksbehandlingen.

Kommunen er pålagt å heve kvaliteten på kartgrunnlaget for gårdskart slik at det kan danne kontrollgrunnlag for arealbasert tilskudd i jordbruket. Kartgrunnlaget i kommunen er ikke i samsvar med virkeligheten. Arbeidet skjer i samarbeid med Geovekst og forventes gjennomført i 2009.

Planprioriteringer 2009

Utviklingsavdelingen har følgende planprioriteringer for 2009:

Pri.	Beskrivelse	Resultat	Frist
1	Arealplanmelding	Melding	Des 2008
2	Reguleringsplan for Sieiddajohguolbba Vest	Vedtatt plan	April 2009
3	Regulering av industri-/næringsarealer ved Tanabru (omfatter reg.endring atkomst til veterinærkontoret i Grenveien)	Vedtatt plan	Juni 2009
4	Reguleringsplan Leavvajohka hyttefelt	Vedtatt plan	Juni 2009
5	Reguleringsplan Aitejohka hyttefelt	Vedtatt plan	Juni 2009
6	Reguleringsplan for Gilbagarggu, Seida	Vedtatt plan	Des 2009
7	Kommunedelplan for sentrumsområdet Luftjok - Tanabru – Skiippagurra (med g/s-vei). Utarbeides etter den nye plan-og bygn.loven	Vedtatt plan	Des 2009
8	Oppdatering av kartgrunnlaget for landbruket		Des 2009
9	Rullering av lokal klima- og energiplan	Vedtatt plan	Des 2009
10	Differensiering av Tanavassdraget med avgrensing av områder for utbygging til boligformål	Vedtatt plan	Juni 2010
11	Reguleringsplan for Kaldbakknes		2010
12	Biologisk mangfold kartlegging		2010
13	Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet, del friluftsliv		
14	Reguleringsplan for Seidastryket		2011
15	Planlegging av kompetansesenteret Joddu		
16	Plan for kulturbygg		
17	Plan for massetak i Tana kommune (bygg- og anleggsavdelingen), alternativt reguleringsplaner for hvert enkelt tak (Sieiddajohka og Lišmajohka)		

Det er ikke vurdert hva som skal gjøres med bygget, utover at bygget blir taksert.

Ungdommens hus blir taksert og planlegges lagt ut for åpent salg.

Det samme gjelder familiesenteret i Skaidiveien. Det arbeides med å finne alternativ lokalisering for aktivitetene på familiesenteret.

Det er i konsekvensjustert budsjett lagt inn 161 000 tilsvarende 6 månedsverk for ungdom til vedlikehold av rasteplasser, toaletter og grøntarealer. Det er ikke forsvarlig å la disse store verdiene forfalle.

Budsjett for selvkostområdene

9xxx – Finansier

Endringene under ansvar 9xxx er beskrevet i kapittel 2 - avsnittet "Viktige lokale tallstørrelser".

7xxx og 8xxx – Bygg- og anleggsdrift

Tidligere bygg- og anleggsleder ønsker en annen rolle, og går inn som fast prosjektleder finansiert av kommunens investeringsmidler. Dette er midler vi ellers ville brukt til eksterne konsulenter og byggeledere. Dagens bygg- og anleggsleder ble ansatt med mulighet for fast ansettelse, denne muligheten blir dermed benyttet.

Det er medregnet utgifter til drift av nytt kontorbygg for virksomheten i konsekvensjustert budsjett. Utgifter til barnehagebygget i Seida er redusert fra august, i tråd med avvikling av drifta.

4 Budsjettkommentarer – investeringer

Generelt om investeringer

Kommunen vil neppe ha økonomi til å videreføre investeringstakten fra de nærmest foregående årene.

Som en tommelfingeregel kan vi si at en mill i økt lån innebærer en økning i rente- og avdragsutgifter på nær 100 tusen året etter. I tillegg kommer eventuelle endringer i driftsnivå som følge av investeringen.

Tiltakslista for investeringer gir detaljer omkring de enkelte forslagene.

Selvkostområdene

I prinsippet skal vann, avløp og renovasjon baseres på selvkost, noe som innebærer at abonnentene skal dekke alle kostnader. Investeringer til slike tiltak vil derfor måtte dekkes inn gjennom økte inntekter i tiltaket, i realiteten gebyrøkninger.

Det kan forenklet fremstilles slik at investeringer innenfor selvkostområdene ikke påvirker kommunens øvrige økonomiske handlefrihet.

Kort beskrivelse av tiltakene

Her beskrives de foreslåtte investeringstiltakene kort. Fullstendig beskrivelse finnes i tiltakslista for investeringer.

Overføring av bevilgninger

Tiltak som er videreført fra 2008:

Samkjøring av fyringsanlegg rådhuset-miljøbygget.

Vann og avløp

Det er i investeringslista lagt inn tiltak for utbedringer av vannverk og avløpsrensing i Skiippagurra.

Skolebygg

Det er lagt inn tiltak for å tette tak på flere av skole- og barnehagebygg.

Som følge av brannnettersyn på Seida skole er det lagt inn strakstiltak under forslag til investeringer. Samtidig planlegges det å gjøre tilpasninger for brukere på skolen.

Hovedprosjektet for renovering av resten av skolen er utdatert, det foreslås et investeringstiltak som skal oppdatere prosjektet med tanke på oppstart i 2010.

Tilbygg på sameskolen som eliminerer behovet for å leie lokaler.

Administrasjonsbygg

Veger og plasser

Kommunevegplanen rulleres til desember-møtet.

Ombygging av miljøbygget til ungdomsklubb

Det foreslås å etablere ungdomstilbud i ombygde lokaler på miljøbygget. Kulturdepartementet har godkjent søknad om omdisponering av garderobe-anlegg til ungdomsklubb.

IT-investeringer

Gjelder delvis nye tiltak og delvis utskifting av maskiner.

Nytt økonomi- og lønssystem

Formålet er å samordne implementeringen med nabokommunene for å redusere kostnadene med overgangen. Vi anslår en reduksjon på nær halvparten.

Budsjettversjonsrapport: FSK 13 nov 2008

	2009	2010	2011	2012
Over-/underskudd KÅB/KØP	14 322 069	12 306 371	11 930 371	11 930 371
Over-/underskudd ÅB/ØP	1 261 370	1 780 822	3 504 822	5 537 812
Valgte tiltak				
Tiltak med utgiftsøkning	1 647 033	446 402	446 402	418 402
1100: Fellesrådet - dekning av underskudd	300 000	0	0	0
Overføring til trossamfunn (1100)	300 000	0	0	0
1100: Prisvekst Tana og Nesseby kirkelige fellesråd	129 000	129 000	129 000	129 000
Overføring til trossamfunn (1100)	129 000	129 000	129 000	129 000
1100: Soknediakon - fellesrådet	28 000	28 000	28 000	0
Overføring til trossamfunn (1100)	28 000	28 000	28 000	0
1200: Ekstra sentralbordbetjent	224 612	224 612	224 612	224 612
Serviceavd-ledelse/felles (1200)	224 612	224 612	224 612	224 612
2140: Investering av utstyr	87 500	0	0	0
Deanu sameskuvla (2140)	87 500	0	0	0
7230: Seida skolebygg - ekstraordinært vedlikehold	45 000	0	0	0
Seida skolebygg (7230)	45 000	0	0	0
2110: Gjeninnføring av svømming	78 500	0	0	0
Austertana skole (2110)	78 500	0	0	0
7700: Andre kontorer og bygg - ekstraod vedlikehold	50 000	0	0	0
Andre kontorer og bygg (7700)	50 000	0	0	0
3000: Leie inn lege for 5-delt vakt	300 189	0	0	0
Legestasjon (3000)	300 189	0	0	0
2120: Svømmekjøring	25 000	0	0	0
Boftsa skole (2120)	25 000	0	0	0
3005: Selvmordsforebyggende tiltak	103 669	0	0	0
Åpenhet og nærhet (3005)	103 669	0	0	0
2150: Gjeninnføring av svømmekjøring	21 500	0	0	0
Sirma oppvekstsenter (2150)	21 500	0	0	0
2430: Opprettholdelse av barnehagen i Seida ut året	254 063	64 790	64 790	64 790
Siedda manaidgardi (2430)	189 273	0	0	0
Siedda manaidgardevisti (7330)	64 790	64 790	64 790	64 790
Tiltak med utgiftsreduksjon	-14 707 732	-10 971 951	-8 871 951	-6 810 961
1230: Ingen tildeling av prosjektmidler	-825 000	-825 000	-825 000	-825 000
Samisk språkutvikling (1230)	-825 000	-825 000	-825 000	-825 000
1230: Redusere med en språkstilling	-357 480	-357 480	-357 480	-357 480
Samisk språkutvikling (1230)	-357 480	-357 480	-357 480	-357 480
1232: Studiesenteret - Stillingsred 30% med mer	-167 087	-167 087	-167 087	-167 087
Studiesenteret/midt i norden (1232)	-167 087	-167 087	-167 087	-167 087
1250: Tana bibliotek - reduksjon av aktivitet	-73 155	-73 155	-73 155	-73 155
Bibliotek (1250)	-73 155	-73 155	-73 155	-73 155
1800: Generell innsparing	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Personal (1800)	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
2110: Bortfall av samlingsstyrere	-54 426	-54 426	-54 426	-54 426

Austertana skole (2110)	-54 426	-54 426	-54 426	-54 426
2110: Bortfall av timer til fremmedspråklige høsten 2009	-74 706	-179 643	-179 643	-179 643
Austertana skole (2110)	-74 706	-179 643	-179 643	-179 643
2110: Innføring av 4 km grense skolebarnskyss	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
Austertana skole (2110)	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
2110: Innkjøp etterslep SFO	-15 000	0	0	0
Austertana skole (2110)	-15 000	0	0	0
2110: Reduksjon av elevrettede poster i driftsbudsjett	-100 000	0	0	0
Austertana skole (2110)	-100 000	0	0	0
2110: Reduksjon av generelle styrkingstimer	-83 006	-180 060	-180 060	-180 060
Austertana skole (2110)	-83 006	-180 060	-180 060	-180 060
2110: Reduksjon i vikar for politikere	-10 990	-10 990	-10 990	0
Austertana skole (2110)	-10 990	-10 990	-10 990	0
2120: Bortfall av assistentstilling	-63 155	-134 920	-134 920	-134 920
Boftsa skole (2120)	-63 155	-134 920	-134 920	-134 920
2120: Bortfall av samlingsstyrere	-55 348	-55 348	-55 348	-55 348
Boftsa skole (2120)	-55 348	-55 348	-55 348	-55 348
2120: Reduksjon i innkjøpsposter	-77 000	0	0	0
Boftsa skole (2120)	-77 000	0	0	0
2120: Reduksjon styrkingstimer høst 09	-83 006	-180 060	-180 060	-180 060
Boftsa skole (2120)	-83 006	-180 060	-180 060	-180 060
2130: Bortfall av assistentressurs høsthalvåret 09	-143 525	-311 338	-311 338	-311 338
Seida skole (2130)	-143 525	-311 338	-311 338	-311 338
2130: Bortfall av samlingsstyrere	-101 031	-101 031	-101 031	-101 031
Seida skole (2130)	-101 031	-101 031	-101 031	-101 031
2130: Reduksjon elevrettede poster	-91 000	0	0	0
Seida skole (2130)	-91 000	0	0	0
2130: Reduksjon vikarbudsjett	-44 608	0	0	0
Seida skole (2130)	-44 608	0	0	0
2140: Bortfall av kontor bemanningsressurs høsten 09	-46 472	-101 327	-101 327	-101 327
Deanu sameskuvla (2140)	-46 472	-101 327	-101 327	-101 327
2140: Bortfall av samlingsstyrere fra 01.01.09	-74 533	0	0	0
Deanu sameskuvla (2140)	-74 533	0	0	0
2140: Reduksjon innkjøpsposter	-100 000	0	0	0
Deanu sameskuvla (2140)	-100 000	0	0	0
2140: Reduksjon styrkingstimer	-60 175	-130 532	-130 532	-130 532
Deanu sameskuvla (2140)	-60 175	-130 532	-130 532	-130 532
2140: Reduksjon assistentstilling høsthalvåret	-66 730	0	0	0
Deanu sameskuvla (2140)	-66 730	0	0	0
2150: Bortfall av kontorassistent	-69 963	-69 963	-69 963	-69 963
Sirma oppvekstsenter (2150)	-69 963	-69 963	-69 963	-69 963
2150: Bortfall samlingsstyrere	-44 330	-44 330	-44 330	-44 330
Sirma oppvekstsenter (2150)	-44 330	-44 330	-44 330	-44 330
2150: Bruk av fondsmidler grenseprosjekt	-180 000	0	0	0
Sirma oppvekstsenter (2150)	-180 000	0	0	0
2150: Reduksjon innkjøpsposter	-30 000	0	0	0
Sirma oppvekstsenter (2150)	-30 000	0	0	0
2410: Bortfall av alle skyss/transportutgifter	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Austertana barnehage (2410)	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
2410: Lønnskostnad ihht åpningstid	148 950	148 950	148 950	148 950

Austertana barnehage (2410)	148 950	148 950	148 950	148 950
2420: Reduksjon innkjøpsposter	-45 000	-45 000	-45 000	-45 000
Trolhaugen barnehage (2420)	-45 000	-45 000	-45 000	-45 000
2420: Reduksjon vikarutgifter	-23 520	-23 520	-23 520	-23 520
Trolhaugen barnehage (2420)	-23 520	-23 520	-23 520	-23 520
2430: Reduksjon innkjøpsposter	-15 000	0	0	0
Siedda manaidgardi (2430)	-15 000	0	0	0
3000: Legestasjon	-914 745	0	0	0
Legestasjon (3000)	-914 745	0	0	0
3640: Felles leder Polmak/ sykestua - nedleggelse av Polmak sykehjem	-154 908	-154 908	-154 908	-154 908
Sone 2 - Polmak (3640)	-154 908	-154 908	-154 908	-154 908
4000: Overføring krisesenter	0	-126 000	-126 000	-126 000
Hjelpetjenester- ledelse og felles (4000)	0	-126 000	-126 000	-126 000
4600: Pleie- og omsorgsforvaltning	-2 550 024	-2 550 024	-2 550 024	-2 550 024
Sone 1 - Austertana (3610)	548 136	548 136	548 136	548 136
Psykisk helsevern (4500)	-1 191 600	-1 191 600	-1 191 600	-1 191 600
Pleie- og omsorgsforvaltning (4600)	-1 906 560	-1 906 560	-1 906 560	-1 906 560
6000: Redusert stilling i kulturadministrasjonen	-151 169	-156 169	-156 169	-156 169
Kultur- ledelse og felles (6000)	-151 169	-156 169	-156 169	-156 169
6560: Nedleggelse av fritidsklubben	-293 487	-297 487	-297 487	-297 487
Tana bru fritidsklubb (6560)	-293 487	-297 487	-297 487	-297 487
7050: Vedlikehold av bygninger - redusert innkjøp	-325 000	0	0	0
Vedlikehold av bygninger (7050)	-325 000	0	0	0
7230: Seida skolebygg - svømmehall stenges	-215 000	-215 000	-215 000	-215 000
Seida skolebygg (7230)	-215 000	-215 000	-215 000	-215 000
7280: Sameskolen - oppsigelse av ekstern husleie	-60 000	-139 000	-139 000	-139 000
Sameskole (7280)	-60 000	-139 000	-139 000	-139 000
7490: Andre bygg- familiesentret flyttes	0	0	0	0
Andre bygg, helse og sosiale formål (7490)	0	0	0	0
7569: Ungdommens hus - stenges og selges	-106 103	-106 103	-106 103	-106 103
Ungdommens hus (7569)	-106 103	-106 103	-106 103	-106 103
8051: Løyper i utmark	-43 000	-43 000	-43 000	-43 000
Løyper i utmark (8051)	-43 000	-43 000	-43 000	-43 000
8600: Veier - redusert sommervedlikehold	-210 000	0	0	0
Veier og gater (8600)	-210 000	0	0	0
8600: Veier - redusert standard på vinterdrift	-270 000	-200 000	-100 000	-50 000
Veier og gater (8600)	-270 000	-200 000	-100 000	-50 000
8600: Veier - slukking av gatelys	-300 000	0	0	0
Veier og gater (8600)	-300 000	0	0	0
9310: Avdragsutsettelse	-6 000 000	-4 000 000	-2 000 000	0
Avdrag på lån (9310)	-6 000 000	-4 000 000	-2 000 000	0
Tiltak som ikke er valgt i denne budsjettversjonen				
Totale driftskostnader fra investeringsbudsjett				
FSK info 23 okt 2008	2 400	9 020	8 380	8 140
FSK 13 nov 2008	2 400	9 020	8 380	8 140

	Beskrivelse	Regnskap 2007	Budsjett 2008	Budsjett 2009
	Deatnu-Tana			
	Sum utgifter	233 511 021	211 652 054	236 508 400
	Sum inntekter	-233 510 996	-212 179 108	-222 186 331
	Netto utgift	25	-527 054	14 322 069
	Trossamfunn			
	Sum utgifter	2 511 115	2 936 338	2 996 338
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgift	2 511 115	2 936 338	2 996 338
	Trossamfunn			
	Sum utgifter	2 511 115	2 936 338	2 996 338
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgift	2 511 115	2 936 338	2 996 338
	Politisk virksomhet			
	Sum utgifter	2 475 794	2 439 700	2 883 688
	Sum inntekter	-112 963	0	0
	Netto utgift	2 362 831	2 439 700	2 883 688
	Administrasjon og ledelse			
	Sum utgifter	21 911 244	17 290 719	19 863 353
	Sum inntekter	-7 029 142	-3 923 782	-3 975 782
	Netto utgift	14 882 102	13 366 937	15 887 571
	Økonomi			
	Sum utgifter	2 654 090	2 004 000	4 264 482
	Sum inntekter	-157 654	-17 782	-117 782
	Netto utgift	2 496 436	1 986 218	4 146 700
	Personal			
	Sum utgifter	2 821 564	1 373 890	1 215 106
	Sum inntekter	-309 722	0	0
	Netto utgift	2 511 842	1 373 890	1 215 106
	Adm ledelse			
	Sum utgifter	2 374 979	1 823 829	1 566 705
	Sum inntekter	-535 583	0	0
	Netto utgift	1 839 396	1 823 829	1 566 705
	Info- og serviceavd			
	Sum utgifter	14 060 611	12 089 000	12 817 060
	Sum inntekter	-6 026 183	-3 906 000	-3 858 000
	Netto utgift	8 034 428	8 183 000	8 959 060
	Undervisning og barnehager			
	Sum utgifter	53 540 249	48 458 996	50 348 617
	Sum inntekter	-22 458 329	-17 673 000	-17 706 314
	Netto utgift	31 081 920	30 785 996	32 642 303
	Undervisning felles			
	Sum utgifter	6 630 475	6 015 000	7 147 533
	Sum inntekter	-4 583 541	-3 743 000	-4 549 000
	Netto utgift	2 046 934	2 272 000	2 598 533
	Tanabru barnehage			
	Sum utgifter	7 249 316	6 240 000	6 038 846

	Beskrivelse	Regnskap 2007	Budsjett 2008	Budsjett 2009
	Sum inntekter	-6 431 967	-5 042 000	-4 920 829
	Netto utgift	817 349	1 198 000	1 118 017
	Sirma skole			
	Sum utgifter	3 369 740	3 026 000	3 106 143
	Sum inntekter	-946 085	-837 000	-605 000
	Netto utgift	2 423 655	2 189 000	2 501 143
	Deanu sameskuvla			
	Sum utgifter	7 903 144	7 257 000	7 213 821
	Sum inntekter	-4 289 531	-3 465 000	-2 945 667
	Netto utgift	3 613 613	3 792 000	4 268 154
	Seida skole			
	Sum utgifter	13 606 397	11 932 000	12 340 274
	Sum inntekter	-2 332 208	-1 543 000	-1 690 218
	Netto utgift	11 274 189	10 389 000	10 650 056
	Boftsa oppvekstsenter			
	Sum utgifter	8 025 639	8 030 000	7 773 082
	Sum inntekter	-2 262 090	-1 853 000	-1 858 600
	Netto utgift	5 763 549	6 177 000	5 914 482
	Austertana oppvekstsenter			
	Sum utgifter	6 755 538	5 958 996	6 728 918
	Sum inntekter	-1 612 907	-1 190 000	-1 137 000
	Netto utgift	5 142 631	4 768 996	5 591 918
	Helse- pleie- og omsorgstjenester			
	Sum utgifter	80 992 158	81 524 954	91 531 042
	Sum inntekter	-21 018 113	-16 074 650	-17 075 352
	Netto utgift	59 974 045	65 450 304	74 455 690
	Helsetjenester			
	Sum utgifter	12 926 274	12 258 986	13 179 300
	Sum inntekter	-6 214 002	-4 455 000	-4 210 000
	Netto utgift	6 712 272	7 803 986	8 969 300
	PLO felles			
	Sum utgifter	1 982 694	1 988 000	2 086 154
	Sum inntekter	-108 406	-130 000	-135 000
	Netto utgift	1 874 288	1 858 000	1 951 154
	Austertana aldershj og omsorgssone			
	Sum utgifter	6 653 224	6 519 773	7 477 752
	Sum inntekter	-1 955 130	-1 342 000	-1 496 000
	Netto utgift	4 698 094	5 177 773	5 981 752
	Polmak sykehjem og omsorgssone			
	Sum utgifter	6 214 961	6 050 611	6 878 512
	Sum inntekter	-1 163 800	-1 156 000	-1 208 000
	Netto utgift	5 051 161	4 894 611	5 670 512
	Tana omsorgssone			
	Sum utgifter	8 408 441	9 411 754	11 162 423
	Sum inntekter	-930 622	-393 000	-540 000
	Netto utgift	7 477 819	9 018 754	10 622 423

	Beskrivelse	Regnskap 2007	Budsjett 2008	Budsjett 2009
	Tana sykeavdeling			
	Sum utgifter	14 979 270	14 005 862	15 958 321
	Sum inntekter	-3 860 616	-2 955 000	-3 373 000
	Netto utgift	11 118 654	11 050 862	12 585 321
	Hjelpetjenester			
	Sum utgifter	29 827 294	31 289 968	34 788 580
	Sum inntekter	-6 785 537	-5 643 650	-6 113 352
	Netto utgift	23 041 757	25 646 318	28 675 228
	Utviklingsavdelingen			
	Sum utgifter	12 465 105	10 149 427	12 371 018
	Sum inntekter	-5 110 194	-2 750 270	-4 395 270
	Netto utgift	7 354 911	7 399 157	7 975 748
	Miljø og næring			
	Sum utgifter	7 744 622	6 383 827	6 971 016
	Sum inntekter	-3 116 464	-1 852 270	-2 577 270
	Netto utgift	4 628 158	4 531 557	4 393 746
	Kultur			
	Sum utgifter	4 720 483	3 765 600	5 400 002
	Sum inntekter	-1 993 730	-898 000	-1 818 000
	Netto utgift	2 726 753	2 867 600	3 582 002
	Bygg- og anleggsdrift			
	Sum utgifter	35 994 101	28 856 920	32 098 344
	Sum inntekter	-19 557 297	-17 043 406	-15 639 613
	Netto utgift	16 436 804	11 813 514	16 458 731
	Bygningsdrift			
	Sum utgifter	18 324 667	14 397 180	16 463 857
	Sum inntekter	-7 252 762	-5 195 694	-3 300 013
	Netto utgift	11 071 905	9 201 486	13 163 844
	Anleggsdrift			
	Sum utgifter	17 669 434	14 459 740	15 634 487
	Sum inntekter	-12 304 535	-11 847 712	-12 339 600
	Netto utgift	5 364 899	2 612 028	3 294 887
	Rammetilskudd, finans			
	Sum utgifter	23 621 255	19 995 000	24 416 000
	Sum inntekter	-158 224 958	-154 714 000	-163 394 000
	Netto utgift	-134 603 703	-134 719 000	-138 978 000
	Utgifter og inntekter felles			
	Sum utgifter	23 621 255	19 995 000	24 416 000
	Sum inntekter	-158 224 958	-154 714 000	-163 394 000
	Netto utgift	-134 603 703	-134 719 000	-138 978 000
	Investeringer			
	Sum utgifter	0	0	0
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgift	0	0	0

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	116/08	13.11.2008
Kommunestyret		20.11.2008

Saksutredning - Kommuneplanens samfunnsdel, handlingsprogrammet 2008-2011

Dokumenter i saken:

Kommuneplanens samfunnsdel handlingsprogrammet 2008-2011 av 16.10.2008

Rådmannens innstilling

Tana kommune egengodkjenner kommuneplanens samfunnsdel – handlingsprogrammet 2008-2011 av 16.10.2008.

Oppfølging av kommuneplanens handlingsprogram skal integreres i kommunens styringssystem, herunder ”årshjulet” i kommunens økonomireglement.

Saksopplysninger

Handlingsprogrammet ble vedtatt sendt ut på høring 28. juni 2007 med høringsfrist til 1. oktober 2007. Fra høringsfristens utløp og til mai 2008 har administrasjonen arbeidet med å detaljere handlingsprogrammet videre til et nytt dokument versjon 2 av 27. mai 2008. Planutkastet ble behandlet av kommunestyret 19. juni 2008 med følgende vedtak:

”Saken utsettelses. Framlagt handlingsplan inneholder en del svake områder og mangler som bør tas med til den videre behandling i formannskapet. Innleverte forslag oversendes formannskapet.”

I behandlingen av planen ble det foreslått en del nye tiltak og tillegg til programmet. Disse er innarbeidet i handlingsprogrammet og merket ”Tillegg KST 19.06.2008” i versjon 3 av 19.06.2008.

Versjon 3 av 19.06.2008 ble behandlet av formannskapet 25. september 2008 med følgende vedtak:

”Det opprettes et Ad-hoc utvalg bestående av:

Rebeke Tapio

Hartvik Hansen

+ Administrasjon

Ad-hoc utvalget renvasker samfunnsdel til ekstraordinært Formannskapsmøte 13.11.2008”

Det ble innkalt til møte i Ad-hoc utvalget 16.10.2008. Rebeke Tapio hadde ikke anledning til å møte. Handlingsprogrammet ble likevel gjennomgått og redigert til foreliggende versjon 4 av 16.10.2008.

Det er gjort endel større redigeringsmessige endringer i dokumentet for å gjøre det mer oversiktlig og konsistent. Det er laget en ny innledning med forklaring av programmet og det er føyd til kommentarer til selve innsatsområdene med henvisninger til tilsvarende innsatsområder og tiltak.

Status på tiltak

Et problem med et detaljert program er at det fort blir utdatert etter hvert som tiden går. For å holde planen à jour, må planen rulleres minst en gang pr. år. Fortløpende rullering vil kreve mer administrative ressurser.

Av kapasitetsmessige grunner er det ikke foretatt en større gjennomgang av status på tiltakene i handlingsprogrammet. Dette anses heller ikke å være veldig kritisk siden man bør revidere handlingsplanen i forbindelse med rullering av økonomiplanen og årsbudsjettet, særlig dersom det er tiltak som etterspør ekstra kommunale ressurser. Tiltak som er gjennomført eller får ekstern finansiering vil ikke være naturlig å ta inn i årsbudsjettet eller i økonomiplanen. Men det er viktig at de i handlingsplanen, da denne er å se som en ”arbeidsorde” til administrasjonen. Korrekt status på tiltakene er viktigst for de tiltak som etterspør ekstra kommunale ressurser og det er mest hensiktsmessig at tas i forbindelse med rullering av økonomiplan og utarbeidelse av årsbudsjettet.

Endringer i plandokumentet i forhold til høringsutkastet:

Det som er på **grå bakgrunn** er endringer i forhold til høringsutkastet.

Saksutredning til KST-møte 19.06.2008:

Plan- og bygningsloven pålegger alle kommuner å utarbeide en ”kommuneplan”. Denne overordnede planen skal ”samordne den fysiske, økonomiske, sosiale, estetiske og kulturelle utviklingen i kommunen innenfor sine områder”. Planen skal inneholde en langsiktig og en kortsiktig del.

Den kortsiktige del omfatter:

- samordnet handlingsprogram for sektorenes virksomhet de nærmeste år.

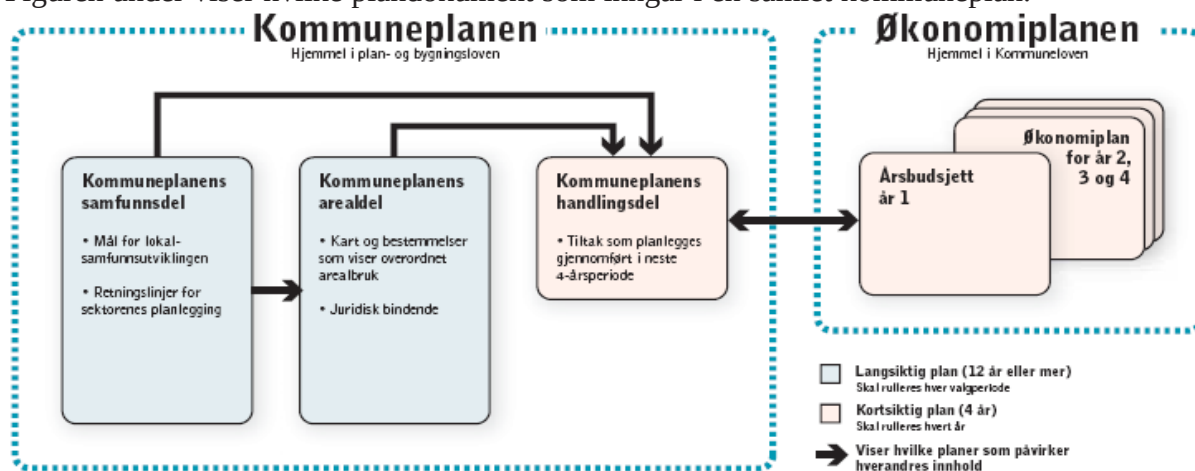
Kommuneplanen skal bygge på ”de økonomiske og øvrige ressursmessige forutsetninger for gjennomføring”. Det innebærer at tiltakene i handlingsprogrammet må tilpasses kommunens forventede økonomiske ramme. Denne rammen gjenspeiles i økonomiplanen.

En sentral del av kommuneplanens samfunnsdel er handlingsprogrammet. I handlingsprogrammet skal det fremgå konkret hva man skal gjøre i forhold til mål og retningslinjer i langsiktig del. Et handlingsprogram direkte knyttet til langsiktig del, er nytt plandokument for kommunen.

Sammen med økonomiplanen er kommuneplanen kommunens øverste plan- og styringsdokument.

Forholdet til andre overordnede planer

Figuren under viser hvilke plandokument som inngår i en samlet kommuneplan.

Koblingen til samfunnsdelen er gjort ved at tiltakene i handlingsdelen inngår i strategier, retningslinjer og tiltak i kommuneplanens samfunnsdel.

Oppbygging av planen

Skal samfunnsdelen virke styrende eller retningsgivende for all virksomhet i kommunen, bør tiltakene støtte opp omkring de politiske målene i samfunnsdelen. Handlingsdelen følger oppbyggingen av kommuneplanens samfunnsdel med samme innsatsområder og opplisting av samme tiltak. Forskjellen er at handlingsdelen er mer beskrevet mht. innsatsområde og kommunens handlefrihet, herunder organisasjon for gjennomføring av tiltak og at tiltakene prioriteres i handlingsdelen.

Innsatsområdene er nærmere beskrevet i form av enten tradisjonell situasjonsbeskrivelse og/eller en strategisk SOFT-analyse.

Både langsiktig del og handlingsprogram inneholder målsettinger og retningslinjene for å nå målene. Handlingsdelen prioriterer imidlertid tiltakene etter følgende modell:

- Tiltak som må gjennomføres neste fire år (gjelder for eksempel allerede vedtatte tiltak).
- Tiltak som bør gjennomføres når man har ressurser til det.
- Tiltak som vi vil vente med fordi man mener at andre behov er viktigere å dekke først.

Fra plan til handling

Handlingsprogrammet vil for mange betraktes som den viktigste delen av kommuneplanen. Her skal politiske mål realiseres gjennom konkrete tiltak. For at kommuneplanen skal være ”levende”, må den brukes aktivt i forbindelse med økonomiplanarbeidet. Et mål bør da være at handlingsprogrammet rulleres samtidig med økonomiplanen.

Samtidig kan ikke oppfølging av handlingsprogrammet ses isolert fra kommunens øvrige planarbeid som for eksempel utarbeidelse av økonomiplan og årsbudsjetter eller bruk av virksomhetsplanlegging. Både handlingsprogrammet og økonomiplan er fireårig og bør ses i sammenheng. Det bør også vurderes å slå sammen disse to dokumentene til et dokument. Integrering av oppfølgingen av handlingsprogrammet må derfor ses i forhold til kommunens styringssystem, herunder det såkalte ”årshjulet” i kommunens økonomireglement.

Kobling mellom handlingsprogrammet og økonomiplan, gir også nye muligheter til å få mer medvirkning i økonomiplanarbeidet dersom det vil være ønskelig. Det kan for eksempel skje ved at handlingsprogrammet årlig blir gjennomgått og evaluert på et folkemøte i kommunen, i brukerpaneler eller ulike brukergrupper og lignende.

Kommunen bør bruke denne anledning til å gjennomgå kommunens samlede styringssystem, herunder årshjulet. En slik gjennomgang kan inneholde en evaluering av dagens system, kravspesifikasjoner til nytt styringssystem fra både politikere og administrasjon samt utforming av selve styringssystemet. Det foreslås derfor at man gjennomgår og eventuelt endrer dagens styringssystem, herunder årshjulet i kommunens økonomireglement.

Jørn Aslaksen
rådmann

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	93/08	25.09.2008
Formannskapet	117/08	13.11.2008
Kommunestyret		20.11.2008

Etablering av havnedistrikt i Tana

Følgende dokumenter vedlegges:

1. Utredning om etablering av havnedistrikt i Tana – muligheter og konsekvenser datert 12.9.2008.

I tillegg vises det til

Saksprotokoll saksnr. 93/08 i Formannskapet - 25.09.2008

Behandling

Ordfører ba om at det protokolleres at møtet er lukket i forbindelse med behandling av saken.

Ordfører Frank M. Ingilæ (AP) fremmet utsettelsesforslag:

Saken utsettes med mål om at saken skal til behandling i ekstraordinært kommunestyremøte den 20. november 2008.

Administrasjonen bes få inn Arne Pettersens kai i oversikten under pkt 3.1 til ekstra Formannskapsmøte den 13. november 2008.

Forslag fra SP v/Einar Johansen:

Tana formannskap går inn for at Tana oppretter eget havnedistrikt. Det opprettes i tillegg et eget havneutvalg på 3 personer.

Saken fremmes for førstkommende kommunestyremøte i oktober.

Votering

Utsettelsesforslag fra ordfører Frank M. Ingilæ (AP): Vedtatt med 4 mot 2 stemmer.

Vedtak

Saken utsettes med mål om at saken skal til behandling i ekstraordinært kommunestyremøte den 20. november 2008.

Administrasjonen bes få inn Arne Pettersens kai i oversikten under pkt 3.1 til ekstra Formannskapsmøte den 13. november 2008.

-
- Lov 1984-06-08 nr. 51: Lov om havner og farvann m.v. med tilhørende forskrifter

Rådmannens innstilling

Saksopplysninger

Etter bestilling fra formannskapet har rådmannen utarbeidet en utredning om grunnlaget for etablering av havnedistrikt i Tana kommune. Dokumentet gjennomgår lovverket, alternative avgrensninger av et eventuelt havnedistrikt, organisering, finansiering og en oversikt over eksisterende havneanlegg i kommunen.

Det presiseres at dersom kommunestyret vedtar at distriktet skal etableres, så betinger det at en starter arbeidet med utarbeiding av grunnlagsdokumentene for dette. Her må det framgå distriktsgrensene på land, vedtekter for havna, ordensreglement etc. I tillegg må beslutningsgrunnlaget ut på høring hos berørte private og offentlige parter. Det vises for øvrig til den vedlagte utredningen.

Vurdering

Rådmannen registrerer at etablering av et havnedistrikt i Tana kan ha positive effekter for sjørelatert virksomhet i Tana. Dette er særlig betydningsfullt hvis forslagene i Smith-utvalgets utredning blir realisert, og at fjordfisket igjen får et oppsving i kommunen. Vi er imidlertid i tvil om effekten blir av en slik størrelse at det forsvaret etablering av havnedistrikt i kommunen. Her legges også vekt på at kaier og flytebrygger kan søkes delfinansiert ved statlige midler fra Kystverket uavhengig av om en har havnedistrikt eller ikke.

Hvis kommunen velger etablering av havnedistrikt, er det viktig at organisering av havnedrifta, både politisk og administrativt blir gjort enklest mulig slik at den inntjening som skjer i havna i størst mulig grad kan gå til infrastrukturbygging og vedlikehold av havneinstallasjoner.

Rådmannen legger fram 2 alternative forslag, men presiserer at administrasjonens anbefaling er at en i denne omgang ikke etablerer havnedistrikt.

Rådmannen vil foreslå slik

Innstilling:

Med bakgrunn i utredning datert 12.9.2008 vedtar Tana kommunestyre:

(Alt 1):

1. Tana kommune anser en framtidig vekst i sjørelatert virksomhet i Tana å være avhengig av den utvikling som skjer i fjordfiskeriene. I denne omgang ser ikke kommunestyret at etablering av havnedistrikt vil gi vesentlige forbedringer av eksisterende havneanlegg og heller ikke muligheter for ny virksomhet i havneområdet.
2. Det etableres ikke havnedistrikt i Tana. Dette kan imidlertid vurderes på nytt hvis det skjer reguleringer eller rettighetsendringer som initierer ny fiskerivirksomhet i Tana.

(Alt 2):

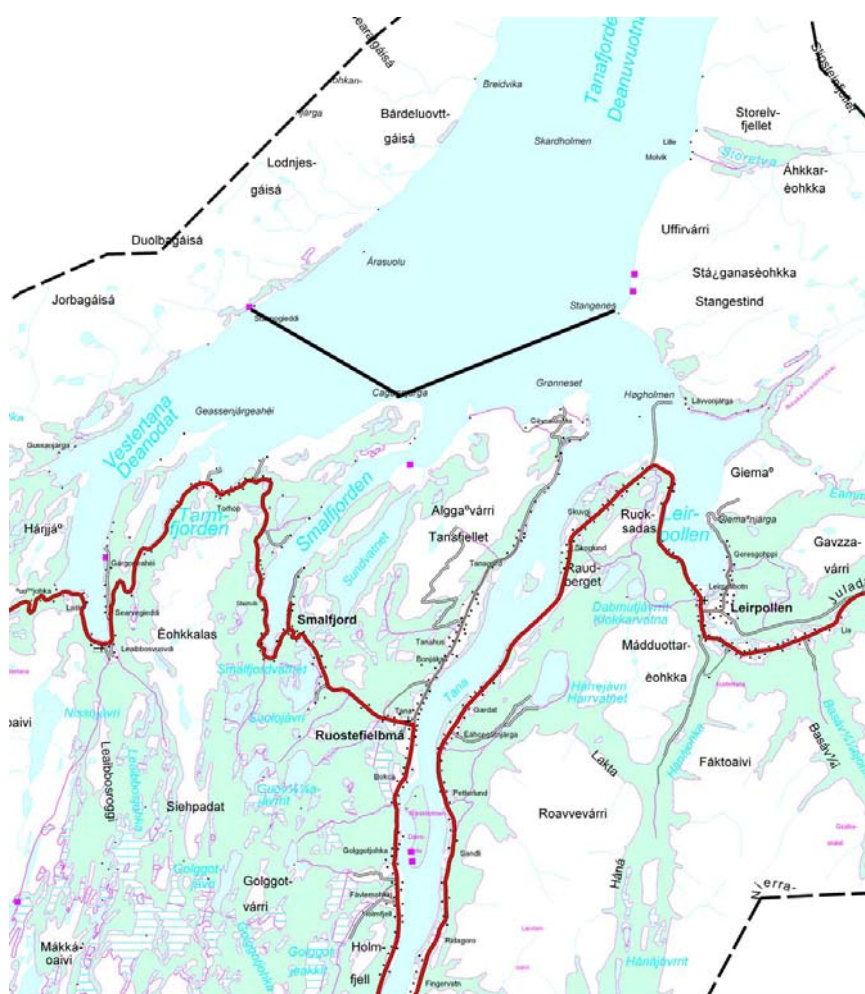
1. Det etableres havnedistrikt i Tana kommune med utgangspunkt i alternativ xx i vedlagt utredning.
2. Administrasjonen bes utarbeide forslag til vedtekter i henhold til havne- og farvannsloven. Disse forskriftene behandles av formannskapet før utsending til offentlig ettersyn.
3. Kommunestyret tar sikte på å sluttbehandle etablering av havnedistrikt i Tana i løpet av første halvår 2009.

Jørn Aslaksen
Rådmann

Deanu gielda - Tana kommune

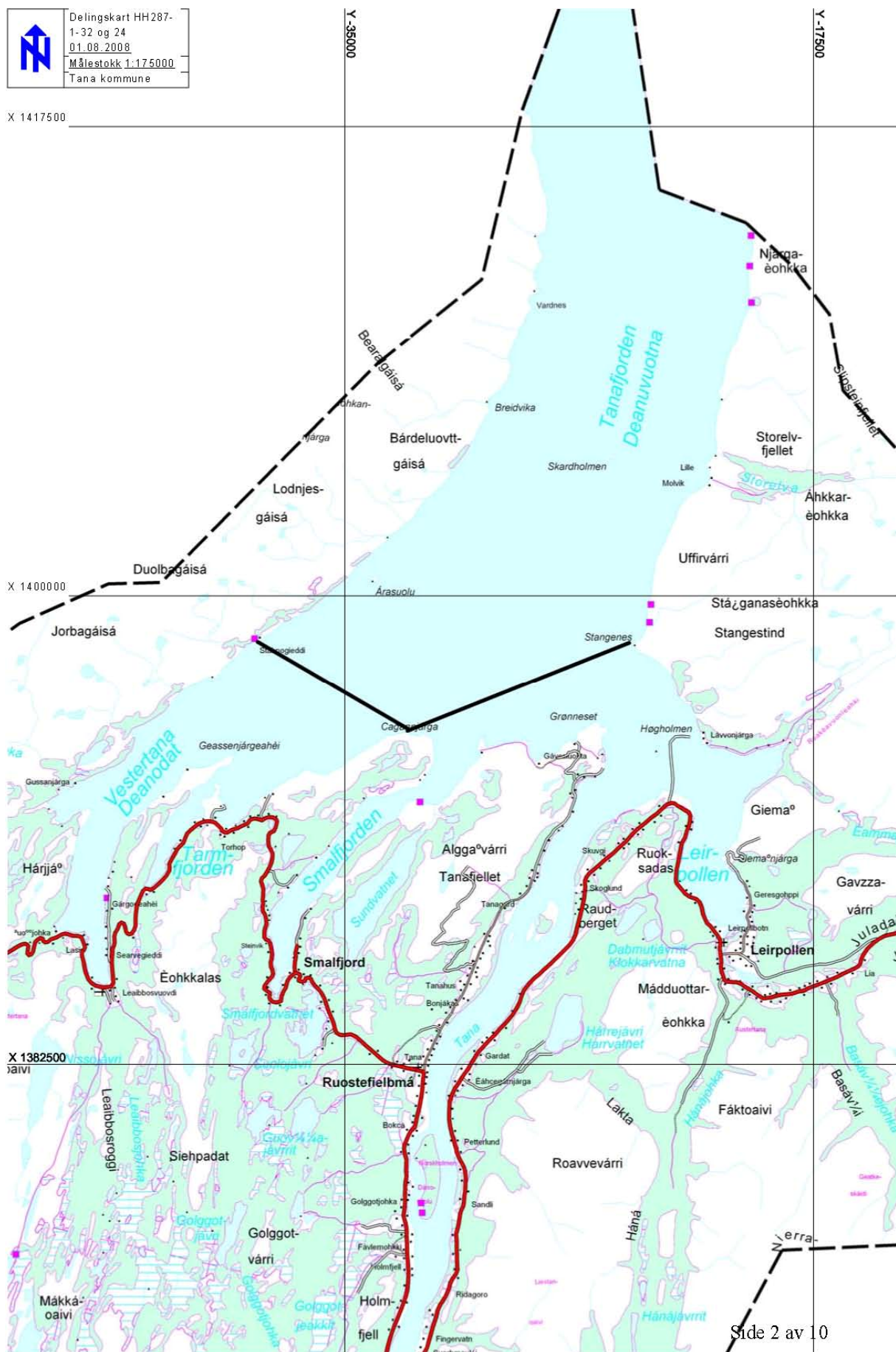
ETABLERING AV HAVNEDISTRIKT I TANA

Utredning av muligheter og konsekvenser

Bygg- og anleggsavdelinga v/Aage Guttormsen

X 1417500

ETABLERING AV DEANU/TANA HAVNEDISTRIKT

UTREDNING

Forord:

Utgangspunktet for administrasjonens fremleggelse av saken er et ønske Tana formannskap om å se på muligheten for å etablere et eget havnedistrikt for Tana kommune.

Proessen forut for utredningen har gått igjennom to viktige faser. Den første fasen var en kartlegging av infrastruktur, begrensninger, driftsmetoder og eierforhold på eksisterende kai- og havneanlegg i Tana. Opplysninger herfra forutsettes brukt i en eventuell havneplan. Den andre fasen er selve faktaopplysningene som må legges til grunnen for utredninga.

Utredningsarbeidet er gjennomført av kommunens bygg- og anleggsavdeling med velvillig assistanse fra andre offentlige og private parter.

0. Innledning:

Administrasjonen vil gjennom utredningen synliggjøre eventuelle konsekvenser en opprettelse av havnedistrikt vil gi for Tana samfunnet. Likeens vil en også vurdere i hvilken grad et havnedistrikt vil innebære behov for nye administrative ressurser. I dette arbeidet har man også hatt en bred kontakt med kystverket og fylkeskommunen for råd og veiledning. Det har også vært møter og befaringer på kai- og havneanlegg i kommunen (som alle er privateid) før utredningsarbeidet startet. Av litteratur har man støttet seg til kystverkets veileder for saksbehandling etter havne- og farvannsloven, samt gjeldende lovverk og forskrifter på området. Det har videre vært møter med Båtsfjord kommune ved havnevesenet og kystverket i Finnmark . Målsetningen var å finne ut hvilke erfaringer som ligger bak opprettelsen av et havnedistrikt, havneplan samt positive og negative sider av drift av et havnevesen, og generelle problemstillinger tilknyttet et havnedistrikt.

0.1 Bakgrunn for utredningen

Etableringen av et havnedistrikt innebærer at kommunestyret fatter vedtak om at et eller flere geografiske områder med sjøarealer (eller også tilknyttede landarealer) innenfor kommunen skal være et havnedistrikt i Tana kommune.

Vi har i utredningen vurdert ulike inndeling av eventuelle havnedistrikt i Tana etter følgende alternativer:

Alternativ a:

Alt innenfor rette linjer fra Stangnes sørvestover til Cagganjarga (Tjeldnes) og videre derfra til Stahpogieddi.

Dette alternativet innebærer at alt sjøareal i de innerste fjordene blir havnedistrikt.

Alternativ b:

Alt innenfor Tana kommunes felles grense med Berlevåg og Gamvik kommuner i Tanafjorden.

Dette innebærer at et vesentlig større sjøareal vil ligge innenfor havnas myndighetsområde.

Alternativ c:

Begrensede enkelthavner for eksempel i Leirpollen og/eller i Smalfjord hvor en fatter vedtak om havneplan.

Administrasjonen har ikke utredet muligheten for felles havnedistrikt med andre kommunen, selv om en kunne tenke seg dette som et av alternativene.

1. Organisatoriske forhold

1.2 Etablering av grenser for havnedistrikt

Grensene for havnedistriktet i sjøen blir fastsatt ved forskrift. Kommunens myndighet etter havne- og farvannsloven gjelder da innenfor dette havnedistriktet. Prosedyren for saksbehandling er som følger:

- Kommunen utarbeider et forslag til havnedistrikt i sjøen i samarbeid med kystverkets distriktskontor og fylkeskommunen.
- Kommunens forslag til havnedistriktsgrenser forelegges de berørte interesser, spesielt fiskeriforvaltningen.
- Når uttalelser foreligger sendes søknaden til distriktskontoret.
- Distriktskontoret gjennomgår alle dokumenter som har betydning for saken og sender dette til Kystdirektoratet. Statens kartverk skal også inn for å kontrollere forslag til havnedistriktsgrenser i sjøen, og kommunen bestemmer ikrafttredelsesdato.
- Kystdirektoratet skal så fastsette forskrift om havnedistriktsgrenser.

Det må være opprettet havnedistrikt for at kommunen skal kunne utøve myndighet etter havne- og farvannsloven, både når det gjelder å fatte enkeltvedtak eller fastsette forskrifter etter loven. Fastsettelse av havnedistrikt innebærer både rettigheter og plikter for kommunen.

Innenfor havnedistrikt skal kommunen f.eks. føre tilsyn med kaianlegg, andre anlegg og havneinnretninger. Tilsynet omfatter også privat kaier/anlegg, selv om kommunen ikke får myndighet over private anlegg ved opprettelsen av et havnedistrikt eller ved havneplan. Kommunen skal sjekke om arealer er i forsvarlig stand og at ferdsel på sjø og land ikke hindres eller vanskeliggjøres. Ansvar for farled og nødvendige fyrlys og sjømerker og for skilt som varsler om vedtak gitt i medhold av loven tilligger også kommunen. Unntaket er hovedled og viktig biled, her har staten ansvar, herunder fyrlys og sjømerker.

Kommuner med havnedistrikt har også en plikt til å behandle søknader om tiltak etter havne og farvannsloven. Opprettelse av havnedistrikt er videre en forutsetning for å kunne fastsette og kreve inn havneavgifter. Havnedistriktet skal i prinsippet drives etter selvkostprinsippet. Dette innebærer at en

ikke har anledning til å bruke havneavgifter til annet enn havneformål.

På land gjelder loven bare for områder som kommunen bestemmer skal være omfattet av havnedistriktet.

1.3 Myndighetsutøvelse.

Myndighet etter havne- og farvannsloven er i loven lagt til regjeringen, Fiskeri- og kystdepartementet, Kystverkets hovedkontor og kommunene.

Myndigheten som er tillagt kommunen etter loven, er avgrenset etter havnedistriktets grenser. Der det ikke er opprettet havnedistrikt, er kommunens myndighet etter havne- og farvannsloven tillagt Fiskeri- og kystdepartementet.

Plan- og bygningsloven gjelder innenfor havnedistrikt og kommunen kan utøve den samme myndighet her som ellers i kommunen.

Lovverk

Kommunens ansvar etter bestemmelser i havne- og farvannsloven kan oppsummeres slik:

Kommunen har ansvar for planlegging innenfor havnedistriktet.

Bestemmelsene fritar kommunen fra ansvaret i hoved- og viktige bileder, herunder tilsynsansvar med fyrlys og sjømerker. Viktige bileder kan være led hvor det er krav om los fra ytre farvann til kaianlegg.

Kommunens ansvar omfatter etter dette ansvar for tilsyn med kaianlegg (offentlige) m.v., land- og sjøarealer, og for at ferdsel ikke hindres, og ansvar for farledene, fyrlys og skilt m.v., utenfor hovedled og viktige bileder. Dette gjelder innenfor havnedistriktet og omfatter også private havneanlegg.

Ansvaret går ut på å føre tilsyn med at anlegg, havneinnretninger og arealer er i forsvarlig stand. I tilsynsansvaret ligger for det første en viss plikt til å inspisere anleggene og områdene for å vurdere om alt er i orden. Videre ligger det en viss plikt til å reagere hvis en oppdager eller får melding om at noe ikke er i forsvarlig stand. Reaksjonen må rette seg mot å avverge eller begrense faren, for eksempel stenge av et område eller nekte å bruke for eksempel konstruksjoner, innretning eller kai. Hjemmelen for å kunne iverksette tiltak i slike tilfeller finnes i havne- og farvannsloven.

På land gjelder loven bare i områder som kommunen bestemmer skal være omfattet av havnedistriktet.

Det kan også fastsettes forskrifter av kommunen som skal gjelde innenfor havnedistriktet. En typisk forskrift er forskrift om bruk av, og orden i havner i et havnedistrikt (ordensforskrift). En annen er forskrift om havnedistrikt i sjøen.

Organisering i kommunen.

Havne- og farvannsloven inneholder få regler om hvordan kommunen skal organisere og styre havnevirksomheten. Utgangspunktet er, i tråd med prinsipper om kommunalt selvstyre, at kommunen innenfor kommunelovens grenser kan organisere styringen av havnevirksomheten slik den finner det mest hensiktsmessig.

Dette betyr at dersom kommunen finner det mest hensiktsmessig, kan det velge å organisere havnevirkksomheten som en vanlig kommunal etat, eller del av en annen etat, uten at det opprettes et eget havnestyre. Dersom kommunen velger å opprette et eget havnestyre, kan dette opprettes som et fast utvalg, jfr. kommuneloven. Ellers er det mulig at et eksisterende organ med vedtaksmyndighet, f eks formannskapet, kan utøve kommunens havnemyndighet. Det skal tilføyes at det ikke lenger er anledning å organisere havn- og eller et havnedistrikt som kommunal bedrift.

Dersom kommunen selv bestemmer at det skal opprettes eget havnestyre, legger havne- og farvannsloven dette styret automatisk et visst ansvar og myndighet.

2. Finansiering av havnedistriktets virksomhet

2.1 Havneavgifter

Havneavgiftene bygger på to prinsipper. For det første selvkostprinsippet, som innebærer at havnene som utgangspunkt skal dekke sine løpende utgifter gjennom inntekter.

Det andre prinsippet for beregning av havneavgifter er kostnadsansvarsprinsippet. Dette innebærer at avgiftene belastes fartøy, varer og passasjerer i et innbyrdes forhold som tilsvarer de kostnadene brukerne påfører havnen. Dette skal føre til riktig fordeling av kostnadene mellom brukerne.

Havneavgiftene skal således være kostnadsbaserte. For eksempel kan det ikke kreves inn kompensasjon for bruk av sjøområdet i kommunen da havneavgiftene må være begrunnet i kostnader, eksempelvis av oppdrettsanlegg.

Havneavgiftene er kommunale avgifter som oppkreves på vegne av havnevesenet/-havnekassen. Havnevesenet kan på grunnlag av privatrettslige forhold innkreve vederlag, i tillegg til havneavgifter. Vederlagene kan være betaling av leie eller tomtefeste, kostnader for bruk av fasiliteter, kai utstyr, betaling av varer i havn som lastes, losses eller lagres, betaling for levering av vann, strøm og levering av søppel m.v., herunder inntekter til administrasjon, drift og vedlikehold. Havneavgiften gjelder også fartøy som anløper for lossing og lasting, eller trafikkerer i avgiftsområde.

Forutsatt at det er privatrettslig eierforhold til grunn og kaianlegg med fasiliteter, bortfaller vederlag, kommunen får da ikke råderett over privat grunn og anlegg og dermed ingen inntekter selv om grunn og kai ligger innenfor vedtatt havnedistrikt.

Det kan bare oppkreves to hovedtyper av avgifter, avgifter knyttet til fartøy og avgift knyttet til varene.

Havne- og farvannsloven § 22 har bestemmelser om hva havneavgiftene skal omfatte. I tillegg finns det forskrifter om hvilke kostnader m.v., de forskjellige havneavgifter skal dekke, og har nærmere bestemmelser om hva inntektene fra avgiften skal gå til, fordeling av kostnader m.v.

Det er også en egne forskrift om havneavgifter, beregning og beregningsgrunnlag, oppbygging, oppkreving, kostnadsberegning m.v.

2.1.1 Avgiftsarter.

Anløpsavgift

Anløpsavgift ilegges fartøy og skal være fartøyets betaling for bruken av sjøarealet og innretninger og

tiltak som letter fartøyets ferdsel

Anløpsavgiften er relatert til farleden som kostadsbærer, men det innebærer ikke bare de faktiske kostnadene med leden, fremkommelighet, utdyping, sikkerhetsinnretninger, fyr og merker, men også administrative kostnader som relateres til å forvalte farleden. Avgiften kan ikke tolkes så utvidende at utgifter til for eksempel, oljevern er omfattet. Avgiften er aktuell for kommunen.

Kaiavgift

Denne avgiften ilegges fartøy når det fortøyer og skal være fartøyets betaling for bruken av kommunale kaier eller fortøyningsinnretninger. Avgiften ilegges alle fartøyer som fortøyer langs offentlige kaier eller bruker fortøyningsinnretninger havnevesenet har fått i stand.

Begrepet "kommunale" kaier må tolkes slik at det også gjelder kaier m.v. som kommunen bare har disposisjonsretten til. Dersom staten eller private eier kaia kan ikke kommunen innføre avgiften.

Vareavgift

Vareavgift ilegges varen som betaling for dennes bruk av kommunale kaier og arealer, og innretninger knyttet til disse. Det skal også bemerkes at i den utstrekning de ulike varer medfører ulike kostnader for havnen, er det rimelig at også avgiftene er forskjellige. Avgiften er betaling for bruk av kommunale kaier og arealer til oppbevaring, håndtering og transport på kaiområdet. Eier staten eller private kaia kan ikke kommunen innføre avgiften.

Trafikkavgift.

Denne avgiftsarten ilegges varen som importeres over havnen. Avgiften er uaktuell for kommunen.

2.2 Annen finansiering

Havna har i tillegg til de ovennevnte avgiftene anledning til å finansiere investeringer på andre måter. Det mest nærliggende kan være at en søker tilskudd fra Kystverkets investeringsmidler for innretninger til f eks fiskerihavner. Dette er en finansieringsordning som ikke betinger at en oppretter havnedistrikt, men hvor kommunen allerede i dag kan søke slik finansiering. Hvis en etablerer kaier eller brygger for småbåtflåten kan havna også leie ut eller selge båtplasser. Dette vil da være med å finansiere investeringen.

Estimat over havnas bruttoinntekter

En sikker beregning av havnas inntekspotensial er på dette tidspunktet ikke mulig å gi. Til det har vi for usikre opplysninger om den tonnasje som vil gå via havna. Det er opplyst at det til Elkems anlegg i Austertana anløper 120-130 båter pr år med en maksimal størrelse på 7000 brutto registertonn. Hvis en antar en gjennomsnittstørrelse på 5000 tonn og en anløpsavgift på 0,50 kr/tonn så vil dette innebære en brutto avgift på ca 300.000 kr/år. Til Smalfjord kai er godstrafikken vesentlig mer sporadisk mens det er en passasjertrafikk på 160 anløp pr år.

Det totale inntekspotensial på dagens havneanlegg anslås for et eventuelt framtidig havnedistrikt å være en plass mellom kr 300. til 400.000.

3. Havneanlegg i Tana

3.1 Dagens situasjon – Faktaopplysninger.

Kai- og havneanlegg i Tana kommune består i dag av kun privat eide anlegg med tilhørende privat grunn. Kystverket eier tre steinsatte båtoppdrekk tilknyttet privat grunn i vestsektoren av kommunen. Disse vil ikke bli omtalt her da de ikke har noen verdi i tilknytning til et eventuelt havnedistrikt.

Elkem Tana Austertana.

Eierstruktur: Elkem Tana AS selvstendig enhet, privat datterselskap heleid av Elkem.

Anlegg: Utskipningskai, ISPS område, fysisk avsperrert driftsområde/kaianlegg.

Bruksområde: Bergverksindustri, transportband for kvartsitt.

Trafikk: Lastebåter opptil 7000 BRT, 80% innland 20% utland.

Antall anløp: 120 – 130 årlig.

Adkomst: Til kaianlegg fra Fylkesveg gjennom statsgrunn som festes av FeFo.

Alexsandersen Austertana.

Eierstruktur: Privateid

Anlegg: Eldre avlossingskai for mindre frakt- og lokalbåttrafikk

Bruksområde: Lasting og lossing med tonnasjebegrensning.

Trafikk: Ingen

Antall anløp: Ingen

Adkomst: Privat eiendomsgrunn fra riksveg.

Arne Pettersen, Austertana

Eierstruktur: Privateid

Anlegg: Kai tilknyttet privat lagerområde for løsmasser, produksjon av asfalt etc.

Bruksområde: Har kun sporadisk vært i bruk til transport av grusmasser.

Trafikk: Sporadisk (2 – 3 ganger pr år).

Adkomst: Privat avkjørsel.

Smalfjord kai.

Eierstruktur: Privateid, Sverre Pedersen AS

Anlegg: Eldre kaianlegg med kran og lagerbygninger på kai og land.

Bruksområde: Flerbrukskai.

Trafikk: Hovedsakelig person og gods med hurtigbåt, minimal stykkgoods transport.

Antall anløp: ca. 160 pr. år (hurtigbåt).

Adkomst: Privat eiendomsgrunn fra fylkesveg

Andre fasiliteter: Flytebrygge fritidsbåter privat allmenning nord for kaianlegget.

Torhop kai.

Eierstruktur: privateid, Mikal Storhaug

Anlegg: eldre kaianlegg, peler og og delvis nedbrent dekke lagerskur på kai.

Bruksområde: ingen

Trafikk: ingen

Antall anløp: ukjent

Adkomst: privat eiendomsgrunn fra riksvegen.

Andre fasiliteter: flytebrygge fritidsbåter privat allmenning, Tana båtforening.

Merknader: Kai med påstående bygninger var i 2003 utsatt for brann.

Deler av dekke og peler ble utsatt for flammer og varme under hele brannen. Det er gjennomført en taksering av skadene av brannen og av aldersforringelse av det private konsulentfirmaet Uni Pro, Båtsfjord. Beregnet kostnad for oppgradering er ca 1,3 millioner.

Vestertana kai (Šuoššjohka).

Eierstruktur: privat felleseie Tana fisk og sjøfarm AS.

Anlegg: nyere kaianlegg med lagerbygg og pakkehus, kran, fiskemottak og kjøle/fryse lager på land. Byggeår 1997 – 98.

Bruksområde: fiskekai, krabbe og fiskeri leveranse til mottak, fortøyning av fiskebåter.

Trafikk: lokale fiskebåter (sjark), fast stasjonert 2 sjarker.

Antall anløp: max. 15 – 20 under krabbefiske, max. 7 – 8 under garn- og annet torskefiske.

Adkomst: til kai fra riksveg på kommunal veg, statsgrunn som festes av FeFo til kaianlegg.

Andre fasiliteter: nedstigningstrapp til flytepontong for lettboat

3.2 Utviklingsmuligheter

Ved en framtidig havneorganisering kan en se for seg at havna kan gjennomføre utviklingstiltak som kan være positiv både for lokale og tilreisende fiskere og for småbåtflåten. Der er en viss etterspørsel etter flytebryggeplasser og det kan kanskje også være behov for vinteropplagsplasser. I dag er det private flytebrygger i Torhop, Smalfjord og i Austertana. Det vil muligens være et marked for å selge/leie ut plass f eks ved utbygging av ny flytebrygge i Torhop. I den grad fjordfiskeriene tar seg opp, jfr Smith-utvalgets forslag så kan det også være mulig at et nytt havnedistrikt kan bidra med infrastruktur på landsida.

4. Avsluttende merknader

Formålet med havne- og farvannsloven er å legge forholdene til rette for best mulig planlegging, utbygging og drift av havner og å trygge ferdsel. Fra kommunens side regner vi også med at det er et viktig moment å skape utvikling for våre fjorddistrikter og at etablering av et havnedistrikt skal bidra i en slik retning.

Samtidig er det viktig å ta i betraktning at en slik etablering har konsekvenser som taler i negativ retning. Vi vil her nevne:

- Kommunen får ansvar for utarbeiding av havneplaner, ordensreglement og rutiner for havnedistriktet.
- Kommunen får ansvar for tilsyn, drift og vedlikehold av biled til kaianlegg, blant annet på vintertid å opprettholde isfrie havner med innleid isbryterbistand, og eventuelt slepebåtassistanse. Dette kan medføre økonomiske konsekvenser. Gjelder spesielt Austertana, tidvis også Smalfjord.
- Utgifter til etablering av eget havnevesen, ansatte og lokaliteter. Alternativt øke staben ved den avdelingen som får ansvar for å organisere havnedistriktet eller å sette ut disse oppgavene til annet havnevesen. Dette vil for en så liten organisasjon som ”Tana havnevesen” ikke representere store ressurser, men vil åpenbart bety flere oppgaver og større kostnader.
- Alle avgiftene som skal kreves inn for å betjene havna, må betales av det næringsliv som havna skal betjene. Dette betyr i hovedsak en belastning i forhold til de to trafikkhavnene som er etablert i kommunen.

Administrasjonen er i tvil om de fordelene som en etablering av en havn gir oppveier ulempene ved etablering av organisasjonen. Hvis kommunestyret allikevel vil gå videre med en slik etablering, vil vi sterkt anbefale at dette gjøres med et minimum av nye forvaltningsorganer. Havnestyrets oppgaver kan med fordel tillegges formannskapet, og det administrative leddet til rådmannen.

Tana 12.9.2008/4.11.2008

Kjell Nilssen
Ass. rådmann

Vedlegg:
Lov 1984-06-08 nr. 51: Lov om havner og farvann m.v.

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	118/08	13.11.2008
Kommunestyret		20.11.2008

Invitasjon til deltakelse i Destinasjon Varanger as

Vedlegg: Prosjektbeskrivelse Destinasjon Varanger as 09/2007.

Rådmannens innstilling

Tana kommune takker nei til invitasjonen til å bli med i Destinasjon Varanger as pga. at kommunen ikke har økonomisk handlefrihet til å delta i selskapet.

Saksopplysninger

Varanger Næringscenter as inviterer Tana kommune til å bli deltaker i den planlagte etableringen av Destinasjon Varanger as. Inngangsbilletten for deltakelse i selskapet er kr 100 pr. innbyggere dvs. ca kr 300.000 i årlig driftsstøtte til selskapet. I tillegg vil det eventuelt komme noe kapitalutgifter til aksjekapital dersom kommunen skal være medeier i selskapet.

Destinasjonsselskap skal fremme reiselivet i Varanger-regionen. Ønsket er å samle alle kommunene i området. Foreløpig er det Nesseby og Vadsø som har gått inn med midler i prosjektet. Men det er ønskelig at også Vardø, Berlevåg, Båtsfjord og Tana skal bli med. Dette er for å samle området både regionalt og tematisk. Vangerområdet har mange av de samme produktene. Men det er også mye som skiller dem fra hverandre og gjør området interessant i en reiselivssammenheng.

Et destinasjonsselskap skal være en felles markedsføringskanal for reiselivsaktørene i regionen. Ved å samle alle kommunene vil selskapet ha mer kapital og derfor også mulighet til å gjøre seg bemerket i reiselivsbildet i Finnmark og utover Finnmark. En felles markedsføringskanal innebærer etablering av en turistinformasjon som formidler informasjon om hele Varangerhalvøya. Man vil også markedsføre Varanger på messer og salgsutstillinger. Et annet viktig element er en felles internettportal som vil bli driftet av Destinasjon Varanger. Destinasjonsselskapet skal også drive med nærings- og strategiutvikling.

Selskapets skal ha følgende oppgaver:

1. Vertskapsfunksjon

- Turistinformasjon
Helårig turistinformasjon. Det finnes i dag ett helårsåpent turistkontor med grønn autorisasjon i Varanger (Varanger Turistinformasjon, avdeling Vadsø).
- Internett
Drift og videre oppgradering av portalen www.varanger.com.
- Brosjyrer og kart
Utarbeidelse av tematiske kart og brosjyrer eks. sommerprogram, turkart osv.
- Presse og visningsturer
- Felles markedsføring
Messedeltakelse, felles profil, brosjyer. mm

2. Utviklingsfunksjon

Hensikten med en felles utviklingsfunksjon hos stedsadministrasjon er at:

- a. Varangerregionens posisjon som reisemål i Finnmark blir styrket
 - b. Reiseliv er en vekstnæring og regionen har gode forutsetninger innen reiseliv
 - c. Antall lønnsomme reiselivsrelaterte arbeidsplasser øker
 - d. Kartlegge regionens potensial innen reiseliv og lage en regional utviklingsstrategi og handlingsplan
 - e. Avklare næringens behov for forpliktende, strategisk samarbeid, og evt. å fungere som et felles regionalt samarbeidsforum for reiselivsnæringen og kommunene
- Utarbeidelse av en langsiktig utviklingsplan for Varanger
 - Felles saksbehandling, utviklingsressurs og kompetansebase.

Turistinformasjonen(TI) vil være lokalisert i Varangerbotn, her vil det være ansatte både på TI og en eller flere heltidsansatte som jobber med destinasjonsselskapet.

Driftsbudsjett

Driftsinntekter Destinasjon Varanger	År 1	År 2
Vadsø kommune - kjøp av tjenester	620 000	620 000
Vardø kommune - kjøp av tjenester	230 000	230 000
Nesseby kommune - kjøp av tjenester	100 000	100 000
Nesseby kommunes bidrag til kontorhold, husleie osv	70 000	70 000
Medlemskontingent, småbedrifter (å kr 2500)	60 000	75 000
Medlemskontingent større bedrifter (å kr 6000)	24 000	24 000
Næringslivets egeninnsats (visningsturer, messer osv)	120 000	120 000
Annen finansiering (prosjektmidler)	100 000	200 000
SUM INNTEKTER	1 324 000	1 439 000

Andre finansieringsinntekter vil komme fra næringslivet gjennom medlemsavgift, og prosjektmidler.

Driftskostnader Destinasjon Varanger	År 1	År 2
Lønn (inkl. sos. kostnader)	460 000	460 000
Drift av sesongturistkontor i Vadsø og Vardø (lønn)	150 000	150 000
Husleie Nesseby (12 mnd)	48 000	48 000
Vadsø (2,5 mnd)	15 000	15 000
Vardø (2,5 mnd)	12 000	12 000
Styrehonorær	40 000	40 000
Kontorhold (telefon, IKT, porto osv)	30 000	30 000
Drift av Varanger.com	20 000	20 000
Produksjon av markedsføringsmateriale, tematiske kart	100 000	50 000
Visningsturer, messedeltakelse osv.	160 000	160 000
Reisekostnader (bedriftsbesøk, messer, kurs osv)	50 000	50 000
Fast markedsføringsbidrag til Finnmark Reiseliv	45 000	60 000
Oppgradering av Varanger.com (engangskostnad)	80 000	
Utviklingsprosjekter	80 000	300 000
Diverse kostnader	20 000	20 000
SUM UTGIFTER	1 310 000	1 415 000
Resultat	14 000	24 000

Oppstarten av Destinasjon Varanger AS skjer 01.01.09.

Vurdering

Invitasjonen til deltakelse samsvar godt tiltak 3 ”Inngå samarbeidsavtaler med andre destinasjoner” i kommunedelplanen for reisemålsutvikling Tana kommune.

I tillegg kan et slikt destinasjonsselskap få helt eller delvis ansvar og oppgaver knyttet til følgende tiltak i reiselivsplanen:

Tiltak 1: Reiselivsforum

Tiltak 2: Rolle som reiselivskoordinator

Tiltak 3: Ha ansvar for en møteplass med lokale lag og foreninger

Tiltak 6: Utvikle felles profil

Tiltak 7: Utvikle felles informasjonsprodukter

Tiltak 8: Videreutvikle dagens turistinformasjon (denne oppgaven har Tana Reiseliv i dag)

Tiltak 17: Tilrettelegge for nye reiselivsprodukter i Tanafjorden.

Disse tiltakene kunne vært overført til et slikt destinasjonsselskap og slik administrasjonen vurderer det, langt på utføre disse tiltakene i reiselivsplanen uten å øke planlagt personell bemanning. Mange av disse tiltakene er nært knyttet til vertskapsfunksjonen.

I Tana finnes det også et tilsvarende selskap: Tana Reiseliv AS. Dette er et privat eid selskap og ikke et halvt offentlig selskap slik som Destinasjon Varanger as.

Tana Reiseliv AS

Målet for Tana Reiseliv er å delta i utviklingen av et lønnsomt ”Grenseløst reiseliv” i Barentsregionen herunder:

1. Utvikle ”Grenseløst reiseliv” i området Inari, Utsjok og Tana med nært samarbeid med reiselivsaktører på Varangerhalvøya og Nordkyn.
 - Felles Turistinformasjon og profilering for området med ”Grenseløst Reiseliv”
 - Gjennomføre et 3-årig norsk-finsk Interregprosjekt med de involverte kommunene og reiselivsaktører som deltakere. Hensikt: Å utvikle ”Grenseløst samarbeid” som

omfatter kunder, produkter, felles forretningsutvikling og investeringer. Innland, Elvedal og Kyst.

2. Å utvikle Tana, Varangerhalvøya og Nordkyn som reisemål for russiske turister.
 - Utvikle samarbeid med russiske turoperatører for å tiltrekke russiske turister til Tana, Varangerhalvøya og Nordkyn.
 - Gjennomføre et 3 årig norsk – russisk Interregprosjekt (Kolarctic) som omfatter utvikling av Tana, Varangerhalvøya og Nordkyn som reisemål for russiske turister og Murmansk-regionen som reisemål for turister fra Norge.

Gjennomføre kurs i samarbeid med Tana videregående skole

Tana Reiselivs satsingsområder:

1. Reiseliv, bærekraftig naturbruk og lokalsamfunn – hånd i hånd
2. Regional og internasjonal alliansebygging. Utvikle samarbeid med alle som kan bidra til å fremme reiselivsnæringen i regionen
3. Profesjonalisering gjennom kompetanseutvikling
4. Markedsutvikling, markedsføring og salg
5. Næringsutvikling: Tana Reiseliv vil initiere og delta i fellesoppgaver og utviklingsarbeid/utviklingsprosjekter som fremmer reiselivsnæringen i Tana kommune.

Begge selskapenes formål er omtrent helt identiske. De skal begge ha to hovedbasisområder

1) Vertskapsfunksjon (turistinfo) og 2) Utvikle reiseliv som næring

Ingen av selskapene skal selge reiselivsprodukter ute i markedet. Noen forskjeller er det likevel

1) DV vektlegger presse og visningsturer og 2) TR vektlegger regionalt/internasjonalt virksomhetsområde (interegg, barentsprogram).

En god løsning kunne det blitt dersom selskapene slo seg sammen og kommunen støttet selskapet med tilsvarende det en reiselivskoordinator er stipulert til (kr 350.000,- årlig jfr. reiselivsplanen). En forutsetning bør da være at dette selskapet fikk ansvar for tiltak 1, 4, 6, 7, 8 og 12 i reiselivsplanen (turistinfo, reiselivsforum, møteplass med bygdene, felles profil, felles informasjonsprodukter, prosjekt reiselivsutvikling i primærnæringene).

Kommunen har imidlertid ikke økonomisk handlefrihet til å bli med i Destinasjon Varanger as eller gi tilsvarende støtte til Tana Reiseliv for å kunne ivareta de nevnte tiltakene i kommunedelplanen for reisemålsutvikling.

Jørn Aslaksen
rådmann

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	119/08	13.11.2008

OMBYGGING AV LOKALER VED TANA HELSESENTER TIL NAV-KONTOR - LÅNEOPPTAK**Ordførerens innstilling****Saksopplysninger**

Som formannskapet tidligere er informert om, er det inngått avtale med NAV-Finnmark om etablering av det nye NAV-kontoret ved Tana helsesenter.

Arbeidet med ombygginga er godt i gang og vi regner med at det avtalte tidspunkt for ferdigstillelse vil kunne oppfylles. For å kunne holde kostnadene på et akseptabelt nivå gjennomføres arbeidet med en modifisert anbudsløsning, hvor bygningsentreprenøren baserer sitt anbud på enhetspriser. Sideentreprisene er delvis basert på anbud og delvis på egne ansatte.

Kostnadsoverslag for ombygging:

1. Felleskostnader	0
2. Bygning	720 000
3. VVS	120 000
4. Elkraft	150 000
5. Tele og automatisering (Inngår i post 4)	0
6. ...	
Sum huskostnader	990 000
7. Utendørs	30 000

Sum entreprisekostnader	1 020 000
8. Generelle kostnader	110 000
Sum byggekostnader	1 130 000
9. Spesielle kostnader (MVA)	283 000
Sum prosjektkostnader	1 413 000

Innredning:

Prosjektgruppa for NAV-etableringa har utarbeidet en plan for etableringskostnader (innredning, møbler, utstyr, etc.). Det foreligger et forslag om en total ramme på kr 600 000 eks mva, hvorav kommunen skal dekke 1/3. Dette forslaget skal behandles i styringsgruppa i uke 46.

Datakommunikasjon:

Kommunen må sørge for etablering av sikker dataforbindelse mellom NAV og fagsystemet til sosialtjenesten og til kommunens administrative nett. Kostnadene til denne kommunikasjonsenheten vil være om lag kr 300 000.

Finansieringsbehov:

Prosjektkostnader ombygging	1 413 000
Innredning/møblering, etc.	245 000
Sikker datakommunikasjon	375 000
Finansieringsbehov	2 033 000

I forbindelse med utleie av lokaler til NAV er det inngått en leiekontrakt som innebærer at NAV betaler kommunen en årlig husleie på kr 364 500,-.

Vurdering

Rådmannen har i forbindelse med prosjektet gjort omfattende forsøk på å få byggekostnadene ned til et akseptabelt nivå. I forbindelse med de orienteringer som tidligere er gitt til formannskapet er dette nivået antydning å være ca kr 1 million i rene byggekostnader. Statlige NAV-regler setter sterke begrensninger for hvordan kontorene skal "designes" og utstyres, og i vår planlegging har vi måttet ta hensyn til dette. Denne kravspesifikasjonen gir begrensninger som også har økonomisk betydning. Slik kontraktene i dag er, vil vi få en byggekostnad på ca 1,1 millioner til tross for at vi hadde en anbudsrunde som i verste tilfelle ville kunne gitt oss tre ganger dette beløpet. Når det gjelder den årlige husleien representerer denne ca 26 % av ombyggingskostnadene. Her må en være oppmerksom på at kommunen selv må dekke 1/3 av husleien for vår andel av NAV. Kostnadene til møblering og data, etc. kommer i tillegg til dette.

Finansiering av ombyggingsarbeidene bør skje ved låneopptak. Det foreslås i denne sammenheng slikt vedtak:

1. Kommunestyret legger til grunn kostnadsoverslag som vist i saksfremlegget for ombygging av lokaler i Tana helsesenter til nytt NAV-kontor. Budsjettet for 2008 reguleres tilsvarende.
2. Det vedtas et låneopptak på kr. 2 033 000,- etablering av NAV-kontor. Nedbetalingstiden for låneopptaket settes i henhold til kommunestyret retningslinjer om avdragstid på lån. Jf KL § 50 nr.7 og Kommunal regnskapsstandard (F) nr. 3.
3. Dette låneopptaket kan samordnes med andre låneopptak som gjøres i år.

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	120/08	13.11.2008
Kommunestyret		20.11.2008

Høringsuttalelse. Miljøprogram for landbruket 2009-2012 og Miljøtilskudd landbruket i Finnmark 2009

Dokumenter i saken:

Miljøprogram for landbruket i Finnmark 2009-2012.

Miljøtilskudd for landbruket i Finnmark 2009

Rådmannens innstilling

Miljøprogrammet for landbruket i Finnmark 2009-2012 tas til orientering det er ikke foreslått noen ytterlige kommentarer i forhold til miljøutfordringer og øvrige tema i programmet. Endringer i miljøtilskuddsordningen er kommentert og foreslås vedtatt.

Saksopplysninger

Formålet med miljøprogrammet er å prioritere miljømål, utfordringer og strategier knyttet til miljø og kulturlandskap for landbruket i Finnmark. Selve programmet skal bidra til å gi retning for arbeidet med miljø og kulturlandskap for alle nivåer i forvaltningen, faglag, organisasjoner, enkeltbrukere og fagmiljøet for øvrig.

Ut ifra Miljøprogrammet er det utarbeidet egne tilskuddsordninger for Finnmark. Ordningene tar sikte på å møte noen av miljøutfordringene i fylket, og er rettet mot jordbruksforetak som er berettiget produksjonstilskudd i jordbruket. Siden 2006 har det årlig blitt fordelt ca 3 mill i regionale miljøtilskudd i Finnmark.

Regionalt miljøprogram for Finnmark 2005 – 2008 er nå under revisjon. Det nye programmet for programperioden 2005 – 2008 har vi kalt ”*Miljøprogram for landbruket i Finnmark 2009 - 2012*”.

Høringsdokumentene ”Miljøprogram for landbruket i Finnmark 2009-2012” og ”Miljøtilskudd for landbruket i Finnmark – endringer for 2009” er et resultat av en revisjon gjennomført av arbeidsgruppa på Fylkesmannens landbruksavdeling, og gjennomgang av planen med referansegruppa. Referansegruppa har bestått av Finnmark Bonde- og Småbrukarlag, Finnmark Bondelag, Fylkesmannens miljøvernnavdeling, kommunene, Sametingets kulturavdeling og Finnmark Fylkeskommune. Tidsplan for rulleringen finnes på side 22 i miljøprogrammet.

Vurdering

Kommunen har ikke noen ytterlige innspill i forhold til miljøutfordringer og øvrige tema. Det meste ser ut til å være tatt med i forhold til miljømål, utfordringer og strategier knyttet til miljø og kulturlandskap for landbruket i Finnmark.

I forhold til foreslåtte endringer i tilskuddsordninger for regionale miljøtilskudd vil Rådmannen kommentere:

Tilskudd til slått og beiting av tidligere dyrka jord:

Viktig tiltak for å hindre gjengroing og stimulerer til å ta i bruk brattlagte arealer. Forslaget med økt sats til slått av tidligere dyrket jord støttes.

Tilskudd til skjøtsel og beiting av bygdenær beitemark:

Rådmannen syns endringen med å øke satsen for tilskuddet fra kr 150 til kr 200 per daa bygdenær beitemark ikke er nødvendig, og nåværende sats på kr 150 bør opprettholdes. Det foreslås at tilskudd for høsting i avstand opprettholdes (se uttalelse senere) i stedet for øke satsen.

Tilskudd til sommersamarbeid – fôrdyrkingslag:

Miljømessig et godt tiltak da det er miljøvennlig å dele på maskiner. Om tilskuddsordningen opprettholdes vil det være behov for å presisere regler (klarere regler) for medlemmer i samdrifter som er fôrprodusenter, det noe uklart om de vil kunne falle under ordningen. Det er mange i kommunens forvaltningsområde som søker tilskuddet, rådmannen anbefaler tilskuddet opprettholdt.

Tilskudd til spesielle driftsforhold

a) Tilskudd til høsting av jord på gårdsbruk – 300 m over havet og høyere:

Satsen har vært svært liten så forslaget om økt sats støttes.

b) Tilskudd til høsting av fjerntliggende dyrket jord:

Dette er det tilskuddet der det er flest søkere (høsting i avstand 5-15km), i 2007 søkte 97 av 200 bruk på dette tilskuddet. I Tana kommunen er det mange søkere i kommunen som kun søker på dette tilskuddet. Derfor vil rådmannen anbefale at tilskuddsordningen opprettholdes. Forslaget om nytt vilkår; å begrense tilskuddet til å ikke gjelde de som kjører over 40km vil forverre saksbehandlingen av disse tilskudd.

c) Tilskudd til høsting eller beiting av bratt dyrket jord: Kommunen støtter forslaget om fjerning av ordningen.

Ny ordning:

”Tilskudd til styrking av jordbruket i særlig utsatte kommuner”:

Tilskuddet vil være et viktig bidrag for å opprettholde landbruket i disse områdene.

Tilskudd til skjøtsel av kulturminne eller kulturmiljø:

Satsen på kr 3 000 per lokalitet bør opprettholdes, og ikke økes ytterligere kr 5000. Større prosjekt av denne typen kan få støtte fra tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMiL).

Rådmannen vil heller foreslå å opprettholde andre tilskudd som er foreslått fjernet. Det bør også presiseres hvordan kontroll av tilskuddet skal utføres. Det burde være tettere samarbeid med kulturvern myndigheter for å bevare viktige kulturminner og kulturmiljøer, tilskuddet kan i tilfeller føre til at kulturminner ødelegges.

Tilskudd til beitelag: Økning av satsen for storfe og hest vil bidra til at hest og storfe blir brukt mer til beite dyr.

Tilskudd til slått eller beite på registrert kulturmark:

Økning i satsen på fra kr 200 til kr 300 pr daa registrert kulturmark støttes. Det er veldig viktig å presisere hva som kreves for å få registrert kulturmark. Rådmannen foreslår at registreringen bør utføres av kulturvern myndigheter, da registreringen er omfattende og krever kunnskap på mange fagområder som botanikk, kulturminner, biologisk mangfold og i noen tilfeller arkeologi.

Tilskudd til tynning av skog i kantsoner:

Økning av satsene fra kr 300 til kr 400 per daa tynning vil kunne bidra til at flere benytter seg av tilskuddet, og er et viktig tiltak for å hindre gjengroing av kulturlandskapet og økt tilgjengelighet.

Ny ordning:

"Tilskudd til tiltak som fremmer tilgjengelighet og friluftsliv i kulturlandskapet"

Bra tiltak for å gjøre kulturminner mer tilgjengelig for allmennheten. Satsen trenger ikke være høy da større prosjekter kan søke tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMiL), derfor anses det foreslåtte satsen på kr 2000 per lokalitet tilstrekkelig.

Miljøprogram

for landbruket i Finnmark

2009 - 2012

FYLKESMANNEN I FINNMARK
Landbruksavdelingen
Høringsutkast 15. oktober 2008

Miljøprogram for landbruket i Finnmark 2009 – 2012

Forfattere Fylkesmannen i Finnmark, landbruksavdelingen, faggruppe
Prosjektansvarlig Fylkesmannen i Finnmark, landbruksavdelingen
Utgiver Fylkesmannen i Finnmark, landbruksavdelingen
Dato 15.10.2008

Postadresse FMLA, Statens Hus, 9815 Vadsø
Telefon 78 95 03 00 **Telefaks** 78 95 05 78
e-post postmottak@fmfi.no
Internett www.fylkesmannen.no

Antall sider 34

Forsidefoto Bæææ. Fotograf: Tone R. Aandahl.

Forord

Miljøprogram (MP) for landbruket i Finnmark er utarbeidet av Fylkesmannen i Finnmark, landbruksavdelingen (FMLA) i samråd med samarbeidspartnere fra fagmiljøet i fylket, og en styringsgruppe med representanter fra næringsorganisasjonene, kommunene og fylkeskommunen.

Miljøprogrammet er utarbeidet i dialog med næringsorganisasjonene og samarbeidspartnere i Sametinget, Finnmark fylkeskommune og kommunal landbruksforvaltning.

Første programperiode var 2005 – 2008. Programmet er rullert høsten 2008, og ***Miljøprogram for landbruket i Finnmark 2009 – 2012*** er nå klart.

Formålet med miljøprogrammet er å prioritere miljømål, utfordringer og strategier. Ut i fra programmet er det utarbeidet regionalt tilpassede tilskuddsordninger for landbruket, for å møte noen av utfordringene innen miljø og kulturlandskap i Finnmark.

Tilskuddsordningene tar sikte på å møte en del av miljøutfordringene i jordbruket i Finnmark. Vi håper tilskuddene medvirker til et aktivt og bærekraftig landbruk som ivaretar viktige miljø- og kulturlandskapsverdier i fylket.

Tilskuddsordningene i Miljøprogrammet har vært virksomme fra 2005 med årlige revisjoner. Tilskuddene kan søkes av jordbruksforetak som oppfyller vilkårene for å motta produksjonstilskudd. I programperioden kan det bli aktuelt med mindre endringer i ordninger, og endringer av satser.

Vadsø 15.10.2008

Karianne Holm-Varsi, fylkesjordsjef
Øystein Ballari, landbruksdirektør

Referansegruppe

Referansegruppe for Miljøprogram i Finnmark er oppnevnt av Fylkesmannen i Finnmark, landbruksavdelingen, etter forslag fra partene.

Referansegruppa har hatt følgende sammensetning

Finnmark Bondelag
Finnmark Bonde- og Småbrukarlag
Kommunal landbruksforvaltning
Finnmark fylkeskommune v/ den politiske ledelse

Fra Fylkesmannens landbruksavdeling (FMLA) :

Faggruppe

Faggruppe for Miljøprogram for Finnmark på Fylkesmannens landbruksavdeling består av

Karianne Holm-Varsi, fylkesjordsjef
Elisabeth H Jomisko, førstesekretær
Cecilie Hansen, fylkesagronom
Helge Molvig, fylkesskogmester
Hans Magnus Sætra, fylkesagronom
Åse Vøllestad, rådgiver

Miljøfaglige samarbeidspartnere

Finnmark fylkeskommune, Areal- og kulturvern avdelingen
Sametinget, Miljø- og kulturvern avdelingen
Fylkesmannens miljøvern avdeling

Sammendrag

Miljøprogram for landbruket i Finnmark er utarbeidet etter oppdrag fra Statens landbruksforvaltning (SLF), og med bakgrunn i Nasjonalt miljøprogram. Programmet beskriver og prioriterer miljøutfordringer i jord- og skogbruk i Finnmark.

Miljøutfordringene i jordbruket i Finnmark er særlig knyttet til kulturlandskapet. Nedgang i jordbruksaktivitet og reduksjon av antall beitedyr i utmark og innmark i enkelte områder har gjort at jordbruksarealer ligger brakk og gror til med ugras, kratt og skog.

På bakgrunn av miljøprogrammet er det også utarbeidet regionale tilskuddsordninger som kan bidra til å imøtekomme en del av utfordringene i miljøprogrammet. Disse tilskuddsordningene er hovedsakelig rettet mot tiltak i kulturlandskapet, og kan søkes av foretak som mottar produksjonstilskudd i jordbruket.

Beiting er det viktigste tiltaket for å holde kultur- og naturlandskapet åpent og hindre gjengroing. Gjennom miljøprogrammet ønsker vi å gi tilskudd til beite på innmark og i utmark. Aktivt jordbruk er en forutsetning for at kulturlandskapet holdes i hevd. Jordbruksmiljøet kan styrkes ved økt samarbeid og lettere tilgang på avløsning, samt at unge rekrutteres til yrket.

Jordbruket bidrar til bosetting, sysselsetting og lokal trivsel. Aktiv skjøtsel av landskapet gir også et viktig grunnlag for reiseliv.

Jordbruket i Finnmark bidrar i liten grad til forurensning av vann og vassdrag. Den mest synlige forurensningskilden har vi definert som den visuelle forurensningen, som lagring av skrot og skrap på gårdstun og eiendommer. Mange av disse utfordringene kan løses ved oppfølging av "Miljøplan på gårdsbruk". Det er ikke etablert tilskuddsordninger rettet mot forurensning.

Skogskjøtsel ved tynning og avstandsregulering kan utføres for å gi bedre virkekvalitet og brensel. Skjøtsel av skog kan bidra til å bedre utmarksbeiter og åpne utsikten i natur- og kulturlandskapet. Skogplanting kan gi bedre klima i innmark og på gårdsplasser. Med tanke på dette har vi etablert tilskuddsordninger til skjøtsel av skog, for å øke tilgjengeligheten og gi bedre innsyn i kulturlandskapet.

Hensiktsmessig jordvern er et nasjonalt mål for å verne dyrka og dyrkbar jord mot nedbygging. I Finnmark har vi relativt lite press på jordbruksarealer, og avgang av dyrka og dyrkbar jord skyldes i første rekke endringene i landskapet gjennom tilgroing. Det er viktig at kommunene, som nå har en stor del av de juridiske virkemidlene, er sitt ansvar bevisst i forhold til et aktivt jordvern.

Miljøprogrammet gir føringer for kommunenes tiltaksstrategier mht. miljøvirkemidlene. Det påpekes behov for skjøtsel og vedlikehold av kulturminner og i kulturminnelandskap, bygninger og kulturmiljøer. Kommunale miljøtilskudd kan også benyttes til engangstiltak for å hindre og redusere forurensning.

Innhold

1	Innledning	1
2	Miljøprogramsatsingen i landbruket	2
2.1	Nasjonalt miljøprogram	2
2.2	Miljøprogram for Finnmark	3
2.3	Kommunale tiltaksstrategier og miljøvirkemidler	3
2.4	Miljøplan på gårdsbruk	4
3	Landbruk og kulturlandskap i Finnmark	5
3.1	Jordbrukets kulturlandskap	5
3.2	Skogbrukets kulturlandskap	8
3.2.1	 Om skogbruket i Finnmark	8
3.2.2	 Skogbruk og miljø i Finnmark	8
4	Miljøutfordringer i landbrukets kulturlandskap	10
4.1	Tiltak og tilskuddsordninger	Feil! Bokmerke er ikke definert.
4.1.1	 Kulturlandskapet i landbruket	10
4.1.2	 Forebygge landbruksforurensning	18
4.1.3	 Jordvern	20
8	Rullering av miljøprogrammet 2008	22
Vedlegg 1 - 4		Feil! Bokmerke er ikke definert.
1	Oversikt over prioriterte kulturlandskap	233
2	Definisjoner	255
3	Nyttige netttsteder	28
4	Søkertall, regionale miljøtilskudd 2005-2008	29

1 Innledning

Miljøprogram for landbruket i Finnmark omfatter næringene jordbruk og skogbruk med hovedfokus på kulturlandskap, beitebruk og forurensning i landbruket. Samtidig er det viktig å holde fokus på landbruk som næring, og viktigheten av å ha et aktivt og lønnsomt landbruk som bidrar til sysselsetting og bosetting i fylket.

Regionalt miljøprogram gir mulighet til nytenking og til å prioritere miljømål og utfordringer. Tilskuddsordningene utformes på kommune- og fylkesnivå. Dette gir mulighet for tilpasning mellom ordningene, og gjør at ordningene kan ses i sammenheng med øvrige virkemidler. Denne sammenhengen er viktig for at en skal kunne nå de prioriterte miljømålene.

Landbruket som næring i Finnmark kan synliggjøres med disse tall fra Statens Landbruksforvaltning

	2003	2004	2005	2006	2007
Antall søkere	444	421	414	400	386
Dyrka jord, da	100 074	98 636	99 131	99 860	99 498
Antall melkekyr/ant. bruk	3 181/ 191	3 164/186	3 057/181	3 074/171	3 048/165
Antall vinterføra sau/ant. bruk	12 273/ 200	11 767/173	11 779/162	11 545/157	11 476/153

i 2007/2008 er det utbetalt kr 72,4 mill i produksjonstilskudd til jordbruksforetak i Finnmark. Dette utgjør i gjennomsnitt kr 198 000,- pr jordbruksforetak. Tilskuddet ytes til husdyrhold, fôrdyrking og annen planteproduksjon.

Tildeling av miljøtilskudd til landbruket i Finnmark , pott

	2005	2006	2007	2008	2009
Kommunale midler SMIL /NMSK*	1,5 mill	1,5 mill	1,5 mill	1,2 mill	
Regionale miljøtilskudd	1,8 mill	3,0 mill.	3,0 mill	3,0 mill	3,1 mill**

*Spesielle miljøtiltak i landbrukets kulturlandskap/Nærings- og miljøtiltak i skogbruket

** foreløpig tall

De regionale miljøtilskuddene utgjorde i 2008 gjennomsnittlig kr 7 500,- pr jordbruksforetak.

2 Satsingen på miljøprogram i landbruket

Landbrukets miljøsatsing består av planverk på 4 nivåer

- Nasjonalt miljøprogram
- Regionalt miljøprogram/Miljøprogram for Finnmark
- Kommunale tiltaksstrategier
- Miljøplan på gårdsbruk

2.1 Nasjonalt miljøprogram

I Jordbruksoppgjøret 2003 vedtok avtalepartene å innføre Nasjonalt miljøprogram fra 2004, og Regionalt miljøprogram i hvert fylke fra 2005. Nasjonalt miljøprogram ble første gang utarbeidet av Statens landbruksforvaltning i 2004.

Den overordnede målsettingen med miljøprogrammene er å bidra til økt målretting av miljøarbeidet i landbruket, og til bedre synliggjøring av landbrukets samlede miljøinnsats.

Programperioden er på 8 år, med revidering hvert 4. år. Første revidering er gjennomført i 2008, med Nasjonalt miljøprogram 2008 som sluttprodukt.

Hovedmålene for Nasjonalt miljøprogram er

- Sikre mangfoldet i det norske jordbrukslandskapet, samt sikre at et utvalg av særpregede landskapstyper, særlig verdifulle biotoper og kulturmiljøer ivaretas og skjøttes
- Bidra til at jordbruksproduksjonen fører til minst mulig forurensning og tap av næringsstoffer
- Ivareta internasjonale forpliktelser

Virkemiddelpakken i Nasjonalt miljøprogram består av

- Areal- og kulturlandskapsordningene
- Tilskudd til dyr på utmarksbeite
- Midler til informasjons- og utviklingstiltak
- Tilskudd til økologisk landbruk

Nasjonalt miljøprogram 2008

Hovedmål for nasjonalt miljøprogram fremgår av *St. prp. nr 69 om jordbruksoppgjøret 2008 endringer i statsbudsjettet for 2008 m.m.*er formulert slik:

„

Sikre et åpent og variert jordbruks- og kulturlandskap, og å sikre et bredt utvalg av landskapstyper, særlige verdifulle biotoper og kulturmiljøer ivaretas og skjøttes, samt bidra til at jordbruksproduksjonen fører til minst mulig forurensning og tap av næringsstoffer.

„

Følgende miljømål står sentralt i Nasjonalt miljøprogram 2008:

- ivareta prioriterte kulturlandskap
- ivareta biologisk mangfold
- ivareta kulturhistoriske miljøer og kulturminner
- sikre tilgjengelighet og friluftsverdier
- hindre avrenning til vann og vassdrag
- hindre spredning av miljøgifter og sikre en god avfallsavrenning

2.2 Miljøprogram for landbruket i Finnmark

Miljøprogram for Finnmark er utarbeidet av Fylkesmannen i Finnmark, landbruksavdelingen, bla. på bakgrunn av Nasjonalt miljøprogram fra 2004, Nasjonalt miljøprogram 2008, innspill fra styringsgruppe og referansegruppe, faggruppe/ arbeidsgruppe, samarbeidspartnere og høringsinstanser.

Som bakgrunn for rulleringen ligger også spørreundersøkelser rettet mot kommunal landbruksforvaltning og jordbruksforetak i Finnmark gjennomført høsten 2007.

I Miljøprogram for Finnmark har vi prioritert utfordringer knyttet til landbruket, og satt opp strategier i henhold til disse. Det er lagt vekt på nær tilpasning til naturgitte, geografiske, næringsmessige og kulturelle forhold i Finnmark.

Miljøprogram for Finnmark skal også bidra til å tydeliggjøre forventninger til kommunene, gi klare signaler om bruken av de kommunale miljøvirkemidlene, og danne grunnlag for politiske beslutninger på ulike nivå.

Miljøprogram for Finnmark 2009-2012 er gjennomgått med tanke på å sikre at hovedmål og miljømål fra Nasjonalt miljøprogram for 2008 følges opp. Det er ikke foretatt større endringer i forhold til prioriterte miljøutfordringer for landbruket i Finnmark. Endringene går i hovedsak ut på at teksten er redigert og forenklet noe, statistikk oppdatert, og beskrivelse av "Miljøtilskudd for landbruket i Finnmark" flyttet ut av dokumentet.

Revisjon av miljøprogrammet inneholder forslag til endring av Miljøtilskudd for Finnmark. Med tanke på at miljøutfordringene i vårt miljøprogram er uendret etter revideringen, er det foretatt mindre endringer i miljøtilskuddene slik de er foreslått for 2009, med noe spissing i forhold til miljømål i Nasjonalt miljøprogram 2008.

Miljøtilskudd for landbruket i Finnmark skal sammen med den nasjonale virkemiddelpakken og kommunenes miljøvirkemidler, bidra til å møte noen av utfordringene i Miljøprogram for Finnmark. Andre utfordringer kan løses ved oppfølging av "Miljøplan på gårdsbruk".

Tilskuddene skal bidra til målrettet miljøinnsats, være årvisse og rettet mot søkere som fyller vilkårene for å motta produksjonstilskudd. I tillegg kan organiserte beitelag med organisasjonsnummer søke på enkelte ordninger. Fylkesmannen vil evaluere tilskuddsordningene årlig for å sikre en hensiktsmessig virkemiddelbruk. Miljøtilskuddene er nærmere beskrevet i dokumentet "Miljøtilskudd for Finnmark 2009."

De regionale tilskuddsordningene må være forankret i ett av følgende to hovedområder

- ° Tiltak for å ivareta kulturlandskapet, med det sentrale underområdet:
 - ° Tiltak for å ivareta aktivt beitebruk
- ° Tiltak for å redusere forurensninger

2.3 Kommunale tiltaksstrategier og miljøvirkemidler

Fra 01.01.2004 har kommunene hatt vedtaksmyndighet etter "Forskrift om Spesielle miljøtiltak i landbrukets kulturlandskap" (SMIL-forskriften) og Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK). Disse midlene fordeles årlig fra Fylkesmannen til kommunene. Fylkesmannen fordeler midler på bakgrunn av flerårige tiltaksstrategier utarbeidet av den enkelte kommune, evt. flere kommuner i samarbeid.

Også kommunenes årlige rapportering om bruken av midlene og innmeldt årlig behov i forhold til planlagte tiltak ligger til grunn for tildelingen. Tilskuddsrammen for skogmidler (NMSK) tildeles skogbrukssjefen i Finnmark, som forvalter potten i samråd med kommunene.

Kommunale tiltaksstrategier skal bla. inneholde prioritering av målsettinger, og en tiltaksplan for bruk av virkemidler. Kommunene har mulighet til å prioritere bruken av midler etter lokale utfordringer, og regionale utfordringer prioritert i Miljøprogram for Finnmark..

Kommunenes virkemiddelpakke består av

- ° Tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL), med tilskudd til investeringer i organisert beitbruk
- ° Tilskudd til spesielle nærings- og miljøtiltak i skogbruket (skogmidlene) NMSK

2.4 Miljøplan på gårdsbruk

Miljøplan på gårdsbruk er f.o.m. 2004 påkrevd for alle som søker om produksjonstilskudd. Gjennom arbeidet med miljøplan skal den enkelte næringsutøver settes i stand til å foreta en helhetlig og systematisk gjennomgang samt dokumentasjon av foretakets miljøarbeid og miljøstatus. Miljøplan på gårdsbruk skal bidra til bevisstgjøring omkring miljømessige sider ved jordbruksdriften, igangsetting av relevante miljøtiltak, og i sin tur en mer miljøvennlig jordbruksproduksjon. Planen skal bestå av 2 trinn, hvorav trinn 1 er obligatorisk og trinn 2 er frivillig.

Miljøplan trinn 1 gjelder for alle som mottar produksjonstilskudd, og skal inneholde:

- Kart over jordbruksarealene med kartfesting og dokumentasjon av forhold av miljømessig betydning
- Gjødslingsplan og sprøytejuornal
- Sjekkliste for miljøhensyn
- Tiltaksplan for oppfølging av punkter i sjekkliste
- Dokumentasjon på gjennomføring av tiltak

Miljøplan trinn 2 er knyttet til miljøutfordringer og miljøinnsats utover minimumskravene i trinn 2, og skal inneholde:

- Målsetting for foretakets miljøinnsats
- Planer for tiltak som fremmer særlige miljøformål
- Dokumentasjon på gjennomføring av tiltak

3 Landbruk og kulturlandskap i Finnmark

3.1 Jordbrukets kulturlandskap

Finnmark er Norges største fylke i areal (48 649 km²) og minst i folketall (72 399¹). Fylket har stor spennvidde mht. klima, topografi, jordsmonn og flora. Finnmark ligger lengst nord og øst i Norge, og grenser mot Russland og Finland, mot Barentshavet, Nordishavet og mot Troms fylke. Klimatiske og geografiske forhold bidrar til et svært variert og særpreget kulturlandskap² med kvaliteter av både regional, nasjonal og internasjonal verdi.

Finnmark har et egenartet og spesielt natur- og kulturlandskap som stedvis er tydelig preget av sin nordlige beliggenhet. Innslag av østlige plantearter gir kulturbetingete vegetasjonstyper som er unike i Norge. Særlig gjelder dette innlandet og den østlige delen av fylket. Gode eksempler er sibirgressløk, silkenellik, lappflokk, åkerbær og storveronika. Noen svakt sørlige arter når inn i fylket med tyngdepunkt i Alta.

Finnmarks forhistorie er i hovedsak samisk, og jordbruket har i stor grad vært preget av kombinasjonsbruk med jakt/fangst og fiske. Jordbrukets aller eldste historie i Finnmark er ikke dokumentert, men skriftlige kilder forteller om korndyrking og husdyrhold fra slutten av 1300-tallet. På grunn av klimaet har jordbruket i Finnmark hovedsakelig bestått av husdyrhold og dyrking av fôr til disse.

Kombinasjonsbruket

I nyere tid har de viktigste primærnæringene i Finnmark vært reindrift, fiske og jordbruk. Disse næringene har vært kombinert med hverandre sammen med utmarksnæring, håndverk og andre næringer.

Jordbruk og reindrift har også vært en vanlig kombinasjon. Utmarksressurser som bla. slåtter, beite, ved, fisk, vilt, bær og emner til bygninger og redskap har frem til i dag vært viktig for husholdningene.

På kysten og i fjordstrøk finner vi et mangfoldig landskap der kombinasjonen fiske og jordbruk har vært utbredt. På steder med gode havneforhold finner vi boplasser helt fra steinalderen. Vi finner naust, kaier, fiskehjeller og buer ved sjøen, og våningshus, fjøs, sjåer og uthus på innmarka. Totalt sett var det en sterk gjensidig avhengighet mellom folk i alle primærnæringene.

Utmarksslåtter

Frem til første halvdel av 1900-tallet var utmarksslåttene grunnleggende for jordbruket i store deler av fylket. Graset ble slått med ljå, lagret i høyskjåer, staker, høykraker eller luovvi, og fraktet hjem på vinterføre. Slåttemarkene fra tidligere tider representerer jordbrukstradisjoner som er i ferd med å gå tapt.

Seterdrift med storfe har vært lite utbredt i Finnmark, kun i enkelte dalfører med sørnorsk tilflytting har dette vært praktisert. Derimot har det vært vanlig med sommerfjøs i skillet mot utmarka med husdyra på utmarksbeite.

¹ pr 1. januar 2008. Kilde: Statistisk Sentralbyrå

² Begrepet kulturlandskap brukes i mange sammenhenger, og har varierende betydning avhengig av hvem som bruker det. Kulturlandskap i videste forstand er landskap påvirket av mennesker, dvs. "alt" er kulturlandskap.

Opprinnelig har årstidsflytting og "to-steds-bosetting" vært vanlig også i det samiske jordbruket.

Etnisk mangfold

"De tre stammers møte" er et begrep som ofte brukes om Finnmarks befolkning. Tre folkegrupper, samer, kvener og nordmenn, har i århundrer levd sammen med sine tre språk og tre kulturer. Tradisjonelt har både samer, kvener og nordmenn drevet med jordbruk, både som kombinasjonsnæring og som hovedlevevei. Dette gir et mangfold i kulturlandskapet som vi finner igjen i byggeskikk og driftsmåter over hele fylket.

Ofte finnes elementer fra flere av kulturene i ett og samme kulturlandskap. Etter den samiske bosetningen finner vi særegne byggeskikker, teltplasser, gammer og flyttbare stabbur. Vi finner også spor etter ulike former for næringsaktivitet, reindrift, fangst og fiske.

Kvenene brakte med seg viktige kunnskaper som bidro til fremgang i jordbruket i mange områder. Spor etter kvensk kultur preger områder som hadde stor innvandring av kvener. Disse er knyttet til byggeskikk og naturhøsting som f.eks. torvuttak. Varangerhus (sammenbygd hus og fjøs), høyløer, stabbur o.l. er eksempler på kvensk byggeskikk.

Jordbruket i Finnmark i dag

Jordbruket i Finnmark har vært gjennom store endringer siden handelsjordbruket avløste naturalhusholdningen på 50- og 60-tallet. Overgangen fra mange små driftenheter til færre, større, mer effektive og spesialiserte driftsenheter har pågått gjennom flere tiår. Dette har bla. bidratt til fraflytting fra utkantene, mange nedlagte gårdsbruk og at mye av den gamle kulturmarka er i sterkt forfall.

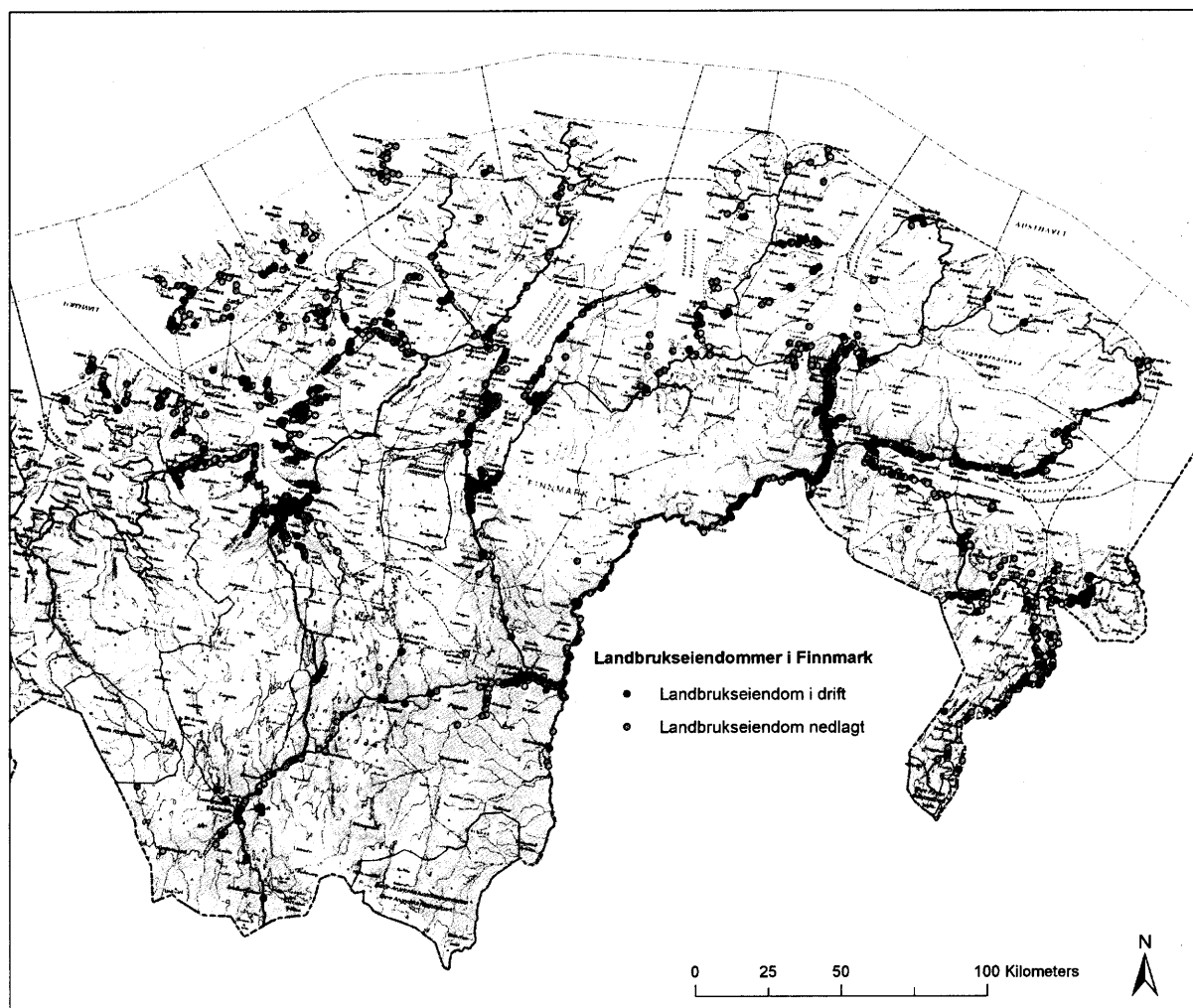
I dag finner vi det mest aktive jordbruket i elvedaler i kommunene Alta, Tana, Karasjok, Kautokeino, Sør-Varanger og Porsanger. Et noe mindre, men betydningsfullt antall gårdsbruk, finnes i fjordstrøk rundt Alta, Porsanger, Kvalsund, Lebesby og Varanger.

På kysten av Finnmark, som i mange sammenhenger regnes for å være utkantstrøk, er det i dag kun et fåtall gårdsbruk i drift.

Antall jordbruksforetak i Finnmark er redusert med 36 % fra år 2000 til 2007. Jordbruksareal i drift er redusert med ca 6 % i samme tidsperiode. De viktigste driftsformene i fylket er melkeproduksjon med kyr, kjøttproduksjon på storfe, sau og noe gris. Jordbruksarealene brukes i hovedsak til dyrking av gras til dyrefôr. I tillegg er utmarksbeitene en grunnleggende faktor for saueholdet. Mange gårdbrukere er i dag avhengig av å drive annen næring eller ha lønnet arbeid i tillegg til gårdsdrifta.

På kysten av Finnmark, som i mange sammenhenger regnes for å være utkantstrøk, er det i dag kun et fåtall gårdsbruk i drift.

De siste årene har mange gårdbrukere slått seg sammen i samdrifter, noe som bidrar ytterligere til å forsterke tendensen med færre og større gårdsbruk. I enkelte bygder og kommuner er det stor aktivitet innen bruksutbygging, i andre områder er det nærmest ingen aktivitet. Generelt sett i fylket er fornying av driftsapparat og rekruttering to av de viktigste utfordringene med tanke på å opprettholde jordbruksaktiviteten.

Nøkkeltall for jordbruket i Finnmark 1969-2007³

	1969	1979	1989	2000	2003	2007	Endring 69-07	Endring 00-07
Antall bruk (31.07)	3 040	1 670	806	605	444	386	-87%	-36%
Jordbruksareal i drift, daa	109 143	94 222	94 888	106 442	100 074	99 498	-9%	-7%
Gjennomsnittlig bruksstørrelse, daa	36	56	118	176	225	258	+617%	+47 %
Antall bruk med melkeproduksjon	1 184	443	309	215	191	165	-86%	-23 %
Antall bruk med sau (01.01)	2 219	998	452	238	200	153	-93 %	-36 %
Melkekyr (01.01)	4 191	4 459	3 844	3 561	3 217	3 048	-27 %	-14 %
Vinterfôra sauer (01.01)	18 450	13 516	14 211	13 253	12 396	11 476	-38 %	-13 %

³ Tallene er hentet fra Statens landbruksforvaltning, statistikk over produksjonstilskudd i jordbruket. Årlige telledatoer er angitt i parentes i tabellen.

Nøkkeltall i Miljøprogramperioden 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Søkere, produksjonstilskudd	421	414	400	386	kommer
Søkere, Regionale miljøtilskudd	-	168	179	192	"
Søkere, SMIL/NMSK					"
Fulldyrka jord	99 636	99 131	99860	99 498	"
Innmarksbeite	12 391	12 244	12 567	12 036	"

3.2 Skogbruket i Finnmark

3.2.1 Nøkkeltall

Skogen i Finnmark	Areal/volum	Merknad
Skogareal totalt	12 500 km ²	Det grønne på kartet
Produktiv skog (barskog)	700 km ²	Kun barskogen er registrert per i dag
Produktiv skog (lauvskog)	130 km ²	Anslått
Skogreist areal	10 000 da	Mest langs kysten i Vest-Finnmark
Volum furu (hkl V)	2 mill m ³	Takstall fra Statskog -1989
Volum lauv	6 mill m ³	Anslått ut fra gj.sn. 0.5 m ³ /daa
Årlig tilvekst i furu	60 000	Takstall fra Statskog - 1989
Årlig tilvekst i lauv	100 000 m ³	Anslått drivbart volum
Årlig avvirkning i furu	2 000 m ³	Slutthogst og tynning
Årlig avvirkning i bjørk	20 000 m ³	Hovedsakelig ved
Årsverk i skogbasert næring	30 årsverk	
Barskogvern i produktiv skog	170 000 daa	Inkludert "rik lauvskog"
Barskogvern i % av prod.skog	20 %	

Skogen i Finnmark er ikke med i landsskogtakseringen til institutt for skog og landskap, men i 2005 startet man taksering også i Finnmark. Taksten vil være klar i 2009. En del av nøkkeltallene er derfor estimert.

Verdiskaping fra skogen

På statens grunn utnyttes skogen i form av tynningsdrift og rotsalg av furu og bjørk. Det er private entreprenører som står for drifta, og tømmeret fra dette foredles til trelast, laftetømmer, villmarkspanel og ved. Det meste av tynningsvirket går inn i vedproduksjon. Brenselsmarkedet er voksende i fylket og det ser ut til å være et udekket behov for ved. Mye av virket til vedproduksjon hentes inn fra Finland, og foredles og selges i Finnmark. Dette til tross for at det står store mengder bjørkevirke lokalt som kan utnyttes bedre.

Tynning

I dag tynnes det maskinelt (hogstmaskin og lassbærer) i Sør-Varanger og i Alta. Virket tas ut i hogstklasse III og IV og går til bioenergi og som råstoff til sponplateproduksjon.

3.2.2 Skogbruk og miljø i Finnmark

Skognæringa har etablert standarder for hvordan skogbruk skal drives for å ivareta viktige miljøverdier. Det er skogeierforeningene som Næringa og veiledningsapparatet legger disse til grunn for forvaltningen av skogen.

Vernskog

I 15 av finnmarks 19 kommuner er all skog definert som vernskog. Vernskogbestemmelsene er innført på grunn av vanskelige foryngelsesforhold. De sikrer en steds- og klimatilpasset utnytting av ressursene. I praksis betyr det at hogst utover husbehov skal meldes til skogmyndigheten. Videre er det begrensninger på flatestørrelsen.

Naturlig foryngelse

Den vanligste hogstformen er småflatehogst der det satses på naturlig foryngelse og eksisterende småplanter. Skogbruket i Finnmark drives ekstensivt, dvs. skånsom hogst med små flater der det legges stor vekt på gjenveksten. Der det plantes brukes det stort sett furu av lokal proveniens⁴. Alt i alt er miljøstatusen god på dette området.

Kjøreskader

De fleste driftene foregår i vinterhalvåret på frossen mark slik at skader på terrenget unngås. Noen tar fortsatt veden ut på barmark og kan da forårsake kjøreskader. Tynningshogstene i furu skjer på barmark, men tørr og bæresterk mark gir små skader. Private hogger ofte på Finnmarkseiendommen (Fefo) sine arealer, og da er det Fefo som i samråd med kommunen gir vilkår for drifta. Generelt forsøker skogbruket å velge traseer og utkjøringstidspunkt som begrenser terrengskadene mest mulig.

Kulturminner i skog

Det finnes en del kulturminner i skogsterreng særlig fangstgroper og tjæremiler. Disse er ikke systematisk registrert og det er en utfordring å få kartlagt disse og unngå å skade dem når det drives hogst i området.

Bjørkemålerangrep og konsekvenser

Siden år 2000 har det vært omfattende angrep av bjørkemålere – lauvmakk i hele Finnmark. Særlig hardt rammet er Øst-Finnmark der anslagsvis 2 kvadratkilometer er drept eller hardt skadd. Angrepet har gitt konsekvenser for artssammensetning i skogen og klimaforholdene lokalt. Lyngvegetasjon er borte og grasarter har tatt over. Der skogen mot fjellet er borte blir klimaet lokalt kaldere. Med tiden vil imidlertid bjørk og lyng ta over igjen de fleste steder.

⁴ Proveniens kommer av provenier, kan oversettes med herkomst eller klimarase. Det er en inndeling av et treslag etter avgrensede geografiske områder hvor klimaet har gitt arvelig tilpassing til stedets vekstbetingelser.

4 Miljøutfordringer i landbrukets kulturlandskap

I Miljøprogram for landbruket i Finnmark har en fastsatt følgende overordnede miljøutfordringer:

1. Redusere gjengroing i kulturlandskapet og utnytte beiteressursene
2. Medvirke til miljørettet og lønnsom nærings- og jordbruksutvikling
3. Bevare særskilte kvaliteter i samiske kulturlandskap
4. Bevare med kulturhistoriske landskap, verdifulle kulturmarkstyper og biologisk mangfold
5. Bevare verdifulle bygninger og anlegg
6. Miljøtiltak i skog
7. Forebygge forurensning fra landbruket
8. Jordvern

(rekkefølgen er ikke prioritert)

4.1

4.1.1 Kulturlandskapet i landbruket

I dette kapittelet beskriver vi de viktigste miljøutfordringene for landbruket i Finnmark som nevnt ovenfor. Vi foreslår også strategier for å møte miljøutfordringene. Strategiene er utformet med tanke på tilrettelegging fra statlige og kommunale myndigheter, oppgaver for faglag og organisasjoner, og foreslåtte tilskuddsordninger på kommunalt og regionalt nivå.

1. Redusere gjengroing i kulturlandskapet og utnytte beiteressursene

I Finnmark, som i de fleste andre fylker, er gjengroing den viktigste miljøutfordringen i landbruket.

Kulturlandskapet har *næringsmessig* verdi som areal for landbruksproduksjon i innmark og utmark. Kulturlandskapet er også lokalsamfunnenes ansikt utad, som møter tilreisende turister, og etterlater inntrykk. Det har dessuten en *estetisk* verdi for lokalbefolkningen, og gir trivsel og ferdselsmuligheter i nærområdene. Videre har kulturlandskapet en *biologisk* verdi ved mangfold i dyre- og planteliv.

Det vil ikke være nok med enkelte steder av "musealt" drevne kulturlandskap. Det er både ønskelig og nødvendig at verdiene i kulturlandskapet opprettholdes gjennom aktiv landbruksdrift, - også jordbruksarealer av nyere dato har stor verdi.

Dyrka jord, innmark

På grunn av nedgang i jordbruket på mange steder, blir ikke lenger alt jordbruksareal slått og beitet. Dette fører til at åpne dyrka arealer gradvis gror igjen. Tidligere dyrka jord gror igjen, først med forskjellige ugras som hundekjeks og sølvbunketuer, senere med busker og kratt.

fortsetter ...

Gjengrodd mark krever opparbeiding ved rydding, grøfting, beitepuss eller pløying ,og aktiv/årlig skjøtsel ved slått eller beiting⁵ for å holdes i stand.

Kommunene kan støtte opparbeiding av tidligere dyrka jord til eng eller beite ved prioritering og fordeling av SMIL-midlene. Også gjerder kan tas med som en del av tiltaket.

Kommunene har mulighet til å yte tilskudd til fjerning av gamle gjerder og piggråd i innmark og utmark, og til oppføring av nye gjerder i sammenheng med istandsetting og tilrettelegging av arealer. Regionale miljøtilskudd kan ytes til årlig skjøtsel ved slått eller beiting av slike arealene.

Utmarksbeite

Det er viktig å legge til rette for et stabilt eller økende antall beitedyr i utmarka, og samtidig øke mangfoldet av beitedyr på utmarksbeite. Beitedyr kan utføre svært effektiv kulturlandskapspleie av både utmarks- og innmarksbeiter.

I Finnmark er det mest sau, noen steder storfe, og til en viss grad rein, som bidrar til kulturlandskapspleie i utmark. Opprettholdelse av sauetallet fremover er viktig for å hindre gjengroing av utmarka i kyst- og fjordstrøk.

Det er viktig å satse på fellestiltak mellom flere brukere. Samarbeid effektiviserer arbeidet med tilsyn og sanking av dyra. Samtidig minsker investeringsbehovet for den enkelte, og gir bedre muligheter for å holde beitetrykket på et hensiktsmessig nivå.

Saueiere opplever noen ganger interessen motsetninger ved beiting. Det kan være i forhold til rovvilt, hyttebygging, friluftsliv, reindrift, lokalbefolkning og trafikkhensyn. Rovviltbestanden har økt i deler av fylket, og kan medføre tap av husdyr på beite. Dette har økt behovet for tilsyn og gjeting, noe som igjen har skapt et større behov for gjeterhytter og ferdsel i utmark.

På grunn av motsetninger kan det oppstå behov for å gjerde sau og storfe inne på bestemte områder, men også et behov for å gjerde dem *ute* fra områder der de er uønsket. Dersom en ønsker beiting på gjengrodde arealer, krever også dette inngjerding. Det kan også være behov for å finne alternative beiteområder med utmark eller brakklagt innmark, der interessen motsetningene er mindre.

Vi viser til de kommunale miljømidlene SMIL for tiltak ved investeringer i organisert beitebruk. Det kan være til felles gjerder, bruer, og samlekvær. Det er viktig at kommunene bidrar til samarbeid om beitetiltak og beitelag over kommunegrensene.

Strategier for innmark

- ° Bidra til at gjengrodde arealer kan tas i bruk til slått og beiting
- ° Tilskudd til inngjerding av gjengrodde arealer som tas i bruk
- ° Stimulere til utleie av vanhevd jord til aktive gårdsbruk
- ° Øke allmennhetens og grunneiernes forståelse av verdien ved å holde jordbruksareal i drift

Strategier for utmark

- ° Øke bevisstheten omkring beiterett i utmark
- ° Bidra til at en gjennom husdyrhold kan øke bruken av tradisjonelle beitearealer, gjennom organiserte beitelag og økt bruk av naturbeiter
- ° Arbeide for å målrette beiting ved bedre tilskuddsordninger til oppsett av gjerder i områder

⁵ Beitetrykk, dvs. antall beitedyr og type dyr på arealet, avgjør i stor grad vegetasjonens artsinnhold og utseende.

- med interessedotsetning og rundt gjengrodde arealer
- Opprettholde eller øke antallet beitedyr i utmark
- Bedre tilsyn med sau ved rovviltsituasjoner i organiserte beitebruksområder
- Bidra til å øke allmennhetens forståelse og kunnskap om fordelene ved beiting

Tiltak

- Samarbeid mellom beitelag, kommunene og Fylkesmannen om å videreføre informasjonssystemet for beitebruk i utmark (IBU)
- Fylkesmannen arbeider for samordning av tilskudd til felles prosjekter

Kommunale tilskuddsmidler:

- SMIL-tilskudd: engangstilskudd til opparbeiding av tidligere dyrka jord og inngjerding, og investeringer i organisert beitebruk.

Miljøtilskudd

- Tilskudd til skjøtsel av tidligere dyrka jord
- Tilskudd til bygdenær beitemark
- Tilskudd til beitelag
- Tilskudd til beiteførsel

2. Medvirke til miljørettet og lønnsom nærings- og jordbruksutvikling

Finnmark er et stort fylke med et relativt lite, men allikevel betydelig jordbruksmiljø. Halvparten av de aktive gårdsbrukene i Finnmark ligger i Alta og Tana kommuner. Andre kommuner med aktivt jordbruk er Sør-Varanger, Porsanger, Karasjok, Kautokeino, Lebesby, Nesseby, Kvalsund, Vadsø og Vardø.

Jordbruket bidrar i stor grad til bosetting og sysselsetting i mange bygder. Gode fagmiljø lokalt og regionalt er en av de viktigste forutsetningene for å opprettholde et aktivt jordbruk. Her er det store ulikheter mellom bygder og kommuner i fylket; enkelte steder ligger det godt til rette for et fremtidig jordbruk, andre steder er rekrutteringen og aktiviteten innen bruksutbygging lav. Kommunene Alta, Tana, Nesseby, Lebesby, Vadsø, Vardø og Sør-Varanger er kommuner med stabil jordbruksaktivitet. I kyststrøkene generelt har antall aktive gårdsbruk svært lite i flere tiår.

På den andre siden har andre kommunene nedgang i jordbruksaktiviteten. Dette gjør seg hovedsakelig gjeldende ved lav aktivitet innen bruksutbygging, og mange bruk med nedslitt driftsapparat. Et annet faremoment er lav andel bruk med gjennomført generasjonsskifte i 15 -20 år, og høy gjennomsnittsalder på gårdbrukerne.

Nedleggelse av flere gårdsbruk i enkelte kommuner kan få store konsekvenser for kulturlandskapet, ved at store arealer kan bli stående brakk. Det er helt nødvendig med en innsats for å sikre jordbruksdriften i disse kommunene. Det synes derfor riktig å målrette regionale miljøtilskudd mot de kommunene som har størst utfordringer med å opprettholde verdiskapingen i jordbruket. Samtidig er det viktig å bruke andre tilgjengelige virkemidler, både økonomiske og juridiske, sammen med

kompetansen i forvaltningen og veiledningsapparatet.

Samarbeid mellom to eller flere gårdsbruk kan bidra til at flere unge ønsker å overta drifta. Samdrift, fellesbeite for melkekyr og storfe, fôrdyrkingslag og maskinlag er eksempler på samarbeidsformer som kan bidra til mer regulert ferie og fritid, og spare den enkelte for investeringer i maskiner og bygninger.

Strategier

- ° Opprettholde og sikre god og lønnsom drift på flest mulig gårdsbruk
- ° Styrke fagmiljøene i jordbruket
- ° Bidra til god eiendomsstruktur
- ° Utarbeide en jordvernstrategi for Finnmark
- ° Skape en god praksis for hensiktsmessig og målretta jordvern
- ° Fremme aktivt jordbruk med god arealbruk og landskapsskjøtsel
- ° Bidra til samarbeidsløsninger og annen utvikling som kan lette rekrutteringen til jordbruket
- ° Bidra til en hensiktsmessig struktur i veiledningsapparatet
- ° Styrke muligheten til å drive med tilleggsnæringer

Kommunale tilskuddsmidler:

- SMIL-tilskudd

Miljøtilskudd:

- Tilskudd til melkebruk som bruker fellesbeite
- Tilskudd til sommersamarbeid og fôrdyrkingslag
- Tilskudd til bruk med spesielle driftsforhold

Bygdeutviklingsmidler:

- Innovasjon Norge: Tilskudd og rentestøtte til bedriftsutvikling og investeringer i tradisjonelt jordbruk og tilleggsnæringer
- Sametinget: Tilskudd til investeringer i landbruk og tilleggsnæringer
- Fylkesmannen: Tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak. Tilskudd til kompetanseheving
- Kommunale næringsfond og primærnæringsfond

3. Bevare særskilte kvaliteter i samiske kulturlandskap

Samisk jordbruk er på mange måter en like viktig kulturbærer som samisk reindrift, dersom en ser på antall utøvere. Samene har hatt betydning for etablering av jordbruk i mange områder i Finnmark. Samisk jordbruk har satt sitt preg på kulturlandskapet både i innlandsbygder og i fjordstrøk. Det har frem til vår tid blitt drevet i kombinasjon med andre primærnæringer som reindrift, utmark, fjord - og laksefiske, og ulike håndverk. Jordbruket er dermed et sterkt element i de tradisjonelle kombinasjonsnæringene, og representerer en viktig næring og kultur også i dag.

Opp gjennom tidene har det vært lite fokusert på samiske kulturminner, og det er først de senere årene at registrerings og utgravingsarbeidet har vært gjort systematisk. Av den grunn er samiske kulturminner gitt et sterkt vern gjennom Kulturminneloven. Samiske kulturminner som er eldre enn 100 år er automatisk fredet.

Jordbruket i mange samiske bygder har gått dramatisk ned de siste 10-20 årene. Det gir grunn til å fremme ekstra tiltak med støtteordninger.

Muligheten for ekstra innsats for det samiske og det sjøsamiske jordbruk bør vurderes. Vi vil drøfte mulige strategier og tiltak som kan støtte jordbruk i samiske områder med Sametinget og Fylkeskommunen.

Tiltak i samiske kulturlandskap kan prioriteres av kommunene og tilskudd kan søkes gjennom kommunale SMIL-midler i samsvar med kommunens tiltaksstrategier.

Strategier

- ° Bidra til å opprettholde samisk jordbruk
- ° Bidra til å opprettholde jordbruk i sjøsamiske bygder
- ° Bevare kulturlandskapet i typiske næringskombinasjonsområder innen primærnæringene fiske/ jordbruk/ utmark/ reindrift
- ° Dokumentere språk og tradisjon knyttet til samisk jordbruk
- ° Bruke samiske stedsnavn på gårdens arealer i planer og tiltak
- ° Gjøre samiske kulturlandskap synlige og tilgjengelige
- ° Bruk av samisk språk, muntlig og skriftlig i veiledning og rådgiving

4. Bevare kulturlandskap med kulturhistoriske verdier, verdifulle kulturmarkstyper og biologisk mangfold

Alle kulturminner/ kulturmiljøer fra før 1537, byggverk fra før 1650, og alle samiske kulturminner eldre enn 100 år, også byggverk, er automatisk fredet iht. Kulturminneloven, og skal ha særskilt behandling. Ved istandsetting eller vedlikehold av kulturminner og kulturmiljøer skal arbeidet skje etter prinsipper som kulturminneforvaltningen legger til grunn. Kulturminneforvaltningen i Fylkeskommunen og på Sametinget er myndighet i spørsmål vedrørende freda og verneverdige kulturminner

Svært mange kulturminner og kulturminnemiljøer finnes i jordbrukslandskap og gammel kulturmark. Kulturminnemyndighetene har små økonomiske ressurser å bidra med til vedlikehold og skjøtsel av slike verdier. Likevel finnes det betydelig fagkunnskap som allmennheten kan benytte seg av.

Aktiv jordbruksdrift bidrar til å bevare og fremme biologisk mangfold samt å holde gammel kulturmark i hevd. Ved riktig skjøtsel av kulturmark kan en videreføre gamle driftsformer, bevare ekstensive driftsformer og sikre biologiske verdier.

Strategier

- ° Bidra til skjøtsel i viktige kulturminneområder
- ° Bidra med planlegging og fagkunnskap, og samarbeid i veiledning om skjøtsel og restaurering
- ° Videreføre og følge opparbeidet med kartlagte verdifulle kulturlandskap
- ° Utvelgelse av prioriterte kulturlandskap i Finnmark
- ° Bidra til økt kunnskap om gamle slåttetradisjoner
- ° Bevare mangfold og variasjon i landskapsbildet, og verdifulle vegetasjonstyper og plantearter i kulturlandskapet
- ° Informasjon om vanlige fredningsbestemmelser og god skjøtsel
- ° Faglig samarbeid i veiledning og planlegging av skjøtsel og restaurering

Kommunale tilskuddsmidler:

- SMIL-tilskudd

Miljøtilskudd:

- Tilskudd til skjøtsel av kulturminne eller kulturmiljø
- Tilskudd til slått og beite på registrert kulturmark
- Tilskudd til skjøtsel av nasjonalt og regionalt verdifulle kulturlandskap
- Tilskudd til hesjing

5. Bevare verdifulle bygninger og anlegg i kulturlandskapet

I Finnmark finner vi svært lite landbruksbebyggelse fra før andre verdenskrig. Dette skyldes at en stor del av bebyggelsen i Finnmark ble ødelagt av tyskernes brenning under andre verdenskrig. Bebyggelsen i Vest-Finnmark ble nesten utslettet, mens i Øst-Finnmark ble noe av bebyggelsen spart.

Gjenreisningen av Finnmark og Nord-Troms etter krigen var et stort samfunnsprosjekt. Gamle bygningstradisjoner ble satt til side til fordel for funksjonelle løsninger og ensartede bygningstyper. Bebyggelsen fra gjenreisningsperioden har derfor preget Finnmark de siste 50 åra. I nasjonal sammenheng står derfor bygningshistorien i Finnmark i en særstilling.

Det er gjennom den enkelte huseiers bruk og vedlikehold vi best kan bevare Finnmarks karakteristiske bygningsarv. En del bygninger vurderes som så viktige kulturminner at de gis et juridisk vern gjennom Kulturminneloven og Plan- og bygningsloven. Målet med bygningsvernet i Finnmark er å ta vare på et utvalg av bygninger oppført både før og etter krigen. For eksempel begynner gjenreisningsbebyggelsen nå å komme i fare ved for store utskiftninger. Det er et mål å spre informasjon om antikvarisk istandsetting og vedlikehold slik at kulturminneverdien ikke svekkes.

Kommunene har i dag mulighet til å gi engangstilskudd av SMIL-midlene til restaurering av bygninger i landbruksmiljøet og næringskombinasjoner. Samfinansiering fra flere tilskuddsmidler er viktig ved omfattende restaureringstiltak.

Strategier

- Ta vare på freda og verneverdige bygninger og anlegg som hører til i jordbruk og kombinasjonsnæringer
- Ta vare på lokal byggeskikk og sikre antikvarisk riktig vedlikehold og restaurering av bygninger
- Øke kunnskapen om antikvarisk utførelse både lokalt og regionalt samt forståelsen for riktig material og metode
- (Finnmark fylkeskommune) tiltak i forhold til utmarksløp i Finnmark

Kommunale tilskuddsmidler:

- SMIL-tilskudd

Miljøtilskudd:

- Tilskudd til skjøtsel av kulturminne eller kulturmiljø

6. Miljøtiltak i skog

Miljømål for skogen i kulturlandskapet

I denne skog innebærer begrepet *skog* den bygdenære skogen i kulturlandskapet.

- a) Hindre gjengroing av kulturlandskapet ved å opprettholde beiting
- b) Øke tilgjengelighet og innsyn til kulturlandskapet

a) Hindre gjengroing av kulturlandskapet ved å rydde skog i beiteområder

Der det før var åpen mark vokser det i dag til med lauvskog, og mye av det gamle kulturlandskapet har blitt tett krattskog. Disse gjenvokste arealene er ikke egnet som beitemark og de må jevnlig ryddes for å ha noen beiteverdi.

Sammenfallende effekter ved rydding

- ° Hindre gjengroing av kulturlandskapet og skape bedre beiteforhold
- ° Øke det biologiske mangfoldet og rekreasjonsverdien

b) Skjøtsel av kantsoner – øke tilgjengelighet og skape et synlig kulturlandskap

Landskapet rundt oss er en viktig del av opplevelsen vi tilbyr turister som kommer til Finnmark. Grunnlaget for reiselivsnæringen i Finnmark ligger i kultur- og naturlandskapet. For å kunne tilby et severdig landskap også i fremtiden, må vi sikre at det er synlig og tilgjengelig. Gjengroingen er mange steder kommet så langt at skog og kratt hindrer utsikt til gårdstun, bebyggelse, elver og andre viktige elementer i landskapet. Dette gjelder spesielt kommunene på indre strøk og skogkommunene.

Strategier

- ° Skjøtsel av kantsoner mot dyrka mark langs riksveier, fylkesveier og kommunale veier for å åpne utsikt til natur- og kulturlandskapet
- ° Åpne opp langs veg for å redusere faren for viltpåkørsler.

Kommunale tilskuddsmidler:

- Nærings- og miljøtiltak i skog (NMSK)

Miljøtilskudd:

- Tilskudd til tynning av skog i kantsoner

4.1.2 Forebygge landbruksforurensning

Miljømål for landbruket

- a. Ryddige og pene gårdsbruk i Finnmark
- b. Minimalisere forurensning og avrenning til vann og vassdrag
- c. Øke miljøbevisstheten

Tiltak for å redusere forurensning er et av de to hovedområdene Miljøprogram for Finnmark.

Forurensning fra jordbruket kan forekomme på følgende måter

- Lagring av rot og skrot på gårdsplass og eiendom
- Punktutslipp fra gjødsellager
- Feil bruk av husdyrgjødsel
- Punktutslipp fra fôrlager
- Nedfalte nettinggjerder og piggtråd

Kommunene har myndighet og ansvar innenfor landbruksforskriftene under Statens Forurensningstilsyn, herunder "Forskrift for gjødselvarer mv. av organisk opphav" (husdyrgjødselsforskriften) som bl.a omhandler lagring og spredning av husdyrgjødsel og silopressaft

Gårdbrukerne har selv ansvar for å ta vare på og levere sitt avfall til mottak, som landbruksplast, bygningsavfall, spillolje og kjemikalierester. De skal årlig revidere sin miljøplan som egenkontroll. Gårdbrukerne har selv ansvar for at gården ikke har utslipp og forurensning og for at gjødselkjeller og siloer holder forskriftsmessig stand.

Faglagene kan medvirke til holdningsskapende tiltak. Landbruket har et spesielt ansvar for sin del av forurensning til vann og vassdrag

7. Forebygge forurensning fra landbruket

a. Ryddige og pene gårdsbruk i Finnmark

Private gårdstun og eiendommer utgjør en viktig del av Finnmarks kulturlandskap, og representerer en stor visuell og estetisk verdi, både for lokalbefolkning og tilreisende. Det finnes gårdsplasser som er ryddige og kan være forbilder, men det finnes også gårdstun med mye skrot liggende rundt omkring, som jern- og metallskrap, landbruksplast, gamle bygningsmaterialer m.m.

En del av avfallet representerer en forurensningsfare med tanke på avrenning til vann og vassdrag. Gamle gjerder og piggtråd i innmark og utmark utgjør en stor fare både for husdyr og ville dyr, og bør fjernes. Dette kan gjøres i samarbeid med kommunen, som også kan yte tilskudd over SMIL-ordningen til dette.. Det er viktig å sikre tillatelse eller hjemmel til å fjerne gamle gjerder og piggtråd som ingen tar ansvar for.

Med tanke på de lange avstandene vi har i Finnmark, og at det finnes relativt få mottaksstasjoner, er det en utfordring å få til hensiktsmessige, velfungerende ordninger for innlevering av avfall. Dessuten oppfatter gårdbrukerne dagens ordninger som kostbare. Terskelen for å kvitte seg med avfall blir dermed noe høyere i Finnmark enn i andre deler av landet.

Strategier

- Bidra til oppfølging av Miljøplan på gårdsbruk
- Stimulere til bygdesamarbeid om ryddeaksjoner
- Kåring og påskjønnelse for ryddige gårder, i kommuner og i fylket
- Bidra til hensiktsmessig organisering av innleveringsordningene for alle typer avfall
- Bruk av tilskudd til fjerning av piggtråd

fortsetter ...

b. Minimalisere forurensning og avrenning til vann og vassdrag

Problemet med avrenning til vann og vassdrag er begrenset i Finnmark sammenlignet med andre fylker.

De fleste punktutslipp fra husdyrgjødsel- og fôrlager til vann og vassdrag ble utbedret etter miljøkampanjene som ble gjennomført på 1980 – 1990-tallet. Det er registrert relativt få utslipp fra gårdsbruk i dag, men punktutslipp forekommer.

Årlig søkes flere dispensasjoner for spredning av husdyrgjødsel på snødekt eller frossen mark. Det forekommer spredning av husdyrgjødsel om høsten utenfor ordinær spredetid fra mai til 1. september. Ifølge husdyrgjødselsforskriften er det ikke tillatt å spre husdyrgjødsel på eng utenom ordinær spredetid med mindre det er gitt dispensasjon.

En utfordring på gårdsbruk med eldre driftsbygninger er at kapasiteten på gjødsellager er for liten.

Spredning utenfor vekstsesongen øker faren for avrenning. Gjennom Miljøplan på gårdsbruk er alle jordbruksforetak pålagt å få utarbeidet en gjødslingsplan som skal sikre at det brukes riktige mengder husdyr- og handelsgjødsel. Spredning av husdyrgjødsel sent om høsten medfører dessuten økt risiko for overvintringsskader. Veksten blir stimulert på et tidspunkt der planten skal avslutte veksten og lagre opplagsnæring i rotsystemet.

På mange gårder brukes ikke lenger surfôrsilo, siden man er gått over til å høste i rundballer. Lagring av rundballer er ikke lenger underlagt egne tekniske retningslinjer slik det er for gjødselkjellere og silopressaft, men ved lagring av rundballene skal man likevel ta hensyn til faren for avrenning til vann og vassdrag.

Strategier

- Fokus på riktig bruk av husdyrgjødsel i forbindelse med gjødslingsplanlegging
- Begrense bruken av dispensasjoner for spredning av husdyrgjødsel på snødekt og frossen mark
- Øke bevisstheten om lagring av rundballer
- Sikre tilstrekkelig gjødsellagerkapasitet for å unngå dispensasjonssøknader for spredning av husdyrgjødsel utenom vekstsesongen

c. Øke miljøbevisstheten

Miljøplan på gårdsbruk

Miljøplanen er et svært viktig verktøy for miljøarbeidet på det enkelte gårdsbruk.

Det er viktig å bidra til god oppfølging av miljøplan på gårdsbruk, både når det gjelder miljøplan trinn

1 og miljøplan trinn 2.

Kjøp og bruk av plantevernmidler

Klimaet i Finnmark bidrar til at det brukes relativt lite plantevernmidler, og da hovedsakelig til ugrasbekjemping. I 1994 ble det innført krav om bestått eksamen i handtering og bruk av plantevernmidler. Det utstedes autorisasjonsbevis som gir adgang til å kjøpe og bruke slike midler.

I tillegg er det innført godkjenning og sertifisering av traktormonterte åkersprøyter. Denne sertifiseringen skal sikre at sprøytene som brukes er i god stand.

Strategier

- ° Videreføre veiledningsarbeidet i miljøplan på gårdsbruk
- ° Oppfølging av sertifiseringsordningen for åkersprøyter
- ° Oppfølging av autorisasjonsordningen for håndtering og bruk av plantevernmidler

4.1.3 Jordvern

8. Jordvern

Jordvern hører med som en del av de nasjonale miljøprioriteringer, og er også en utfordring regionalt og lokalt i Finnmark.

I et felles brev, datert 21.2.2006, fra landbruks- og matministeren og miljøvernministeren til kommuner og fylker ("Jordvernbrevet"), blir det satt fokus på matjorda som en begrenset ressurs og truslene som ligger i bl.a. omdisponeringer og omfanget av dispensasjoner fra planer. Det er uttrykt et mål om å halvere den årlige omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene innen 2010. Det har vist seg at omdisponeringstakten er urovekkende høy, og jordvernrapporten som ble utarbeidet på oppdrag fra landbruksdepartementet, understreker behovet for styrket virkemidler for jordvern, og at spesielt den beste landbruksjorda som ligger i tilknytning til byer som er utsatt for omdisponeringer.

Det gjøres videre gjeldende i jordvernbrevet at for å nå dette målet er det nødvendig med fortetting innenfor eksisterende byggeområder før man tar i bruk nye LNF- områder til byggeområde, samt at det ved eventuell omdisponering av verdifulle LNF- område skal legges opp til høy arealutnyttelse.

Finnmark har et landareal på 45 879 km² hvorav ca 87 000 dekar (0,2 %) er fulldyrket mark. Andelen dyrka mark er således liten i fylket, og det er gode muligheter for å ta i bruk andre typer arealer til utbygging og andre formål.

Avgang dyrka og dyrkbar jord i Finnmark kan i hovedsak knyttes til utvidelser av tettstedsområder og fritidsbebyggelse. Sammenlignet med andre fylker har Finnmark forholdsvis lite press på dyrka arealer. Størst press ser vi i Alta der det tettstedsnære jordbruket er stort. Dette medfører store utfordringer i forhold til arealutnyttelse. Fylket har Andre steder i fylket er utfordringen at dyrket mark gror igjen som følge av opphørt jordbruksdrift i enkelte områder. Det kan også være vanskelig å få tilgang på brakklagte arealer.

I regionalt miljøprogram ønsker vi å beskrive hvilke hensyn lokale og regionale myndigheter bør

fokusere på for å unngå nedbygging av verdifulle jordbruksarealer, og hvilke virkemidler som kan brukes. Vi gir en kortfattet oversikt over strategier som kan er aktuelle i forhold til målsettingen om aktivt jordvern.

Hensynet til jordvern bør, i et langsiktig perspektiv, praktiseres i forhold til den samfunnsnytte arealene kan ha til annen bruk som f.eks. bygge- eller industriområde. Særlig i områder hvor interessemotsetningene er sterke kan det være vanskelig å avgjøre hva som er den mest hensiktsmessige arealutnyttelsen.

I arealplanarbeid bør kommunene bruke arbeidsmåter som ivaretar en langsiktig planmessig forvaltning av arealressursene. Arealbruksområder fastsettes med grenser og premisser for videre langsiktig planlegging/ bruk av konkrete områder. I tettstedsområder bør byggefortetning vurderes i tråd med forutsetninger for et godt og attraktivt bymiljø. Det bør søkes en konsekvent praksis med arealbruk i tråd med vedtatte planer.

Hensynet til jordvern, næring, kulturlandskap, friluftsinnteresser og miljø bør komme sterkt til uttrykk i planprosesser knyttet til lokalisering og utforming av områder for fritidsbebyggelse.

Jordvern krever også drift og skjøtsel av areal. Hensyn til opprettholdelse av bosetting bør derfor synliggjøres eventuelt i områder truet av fraflytting.

Kommunenes landbruksforvaltning har ivedtaksmyndighet i om arealbruk i saker etter jordloven, skogloven og konsesjonsloven, men med noen få unntak for enkelte vedtak som fortsatt ligger hos Fylkeslandbruksstyret. Fylkeslandbruksstyret er klageorgan for vedtak fattet i kommunen.

Strategier

- ° Utarbeide en jordvernstrategi for Finnmark
- ° Utarbeide lokale jordvernstrategier i kommunene
- ° Bidra til arealøkonomisering i områder med press på jordbrukarealer
- ° Sikre konsekvent arealbruk i henhold til vedtatte planer og oppfølging av arealplaner
- ° Avveie hensyn til bosetting på steder med lite arealpress eller fraflytting
- ° Avveie hensyn til jordvern i planprosesser sammen med hensyn til næring, kulturlandskap, friluftsinnteresser og miljø
- ° Bidra til langsiktig forvaltning for å sikre de nasjonale, regionale og lokale mål i jordvern
- ° Synliggjøre jordverninteressene for den øvrige forvaltning
- ° Samarbeid mellom sektorene i arealbruk både ved offentlig og private interesser
- ° Se de juridiske, administrative og økonomiske virkemidlene i sammenheng i arealbruk og jordvern

8 Rullering av miljøprogrammet 2008

Tidsskjema

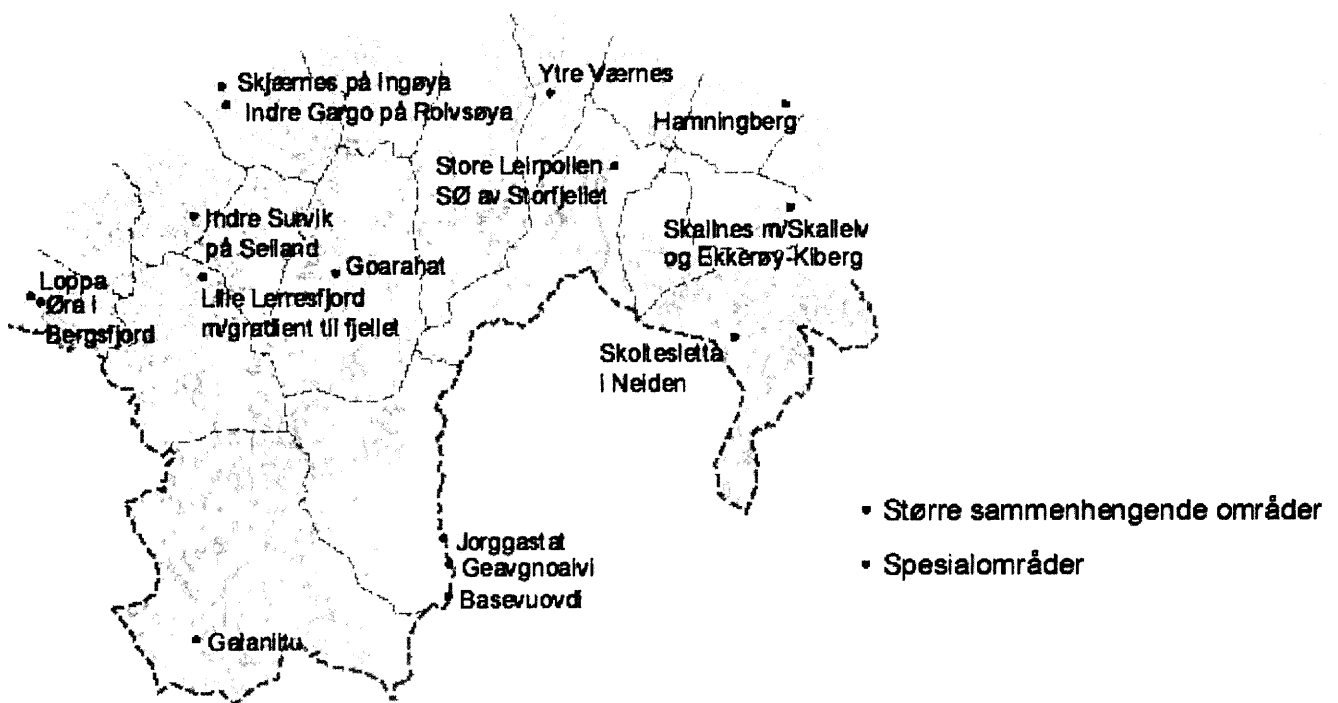
20.08.08	Utkast til Nasjonalt Miljøprogram 2008 fremlagt
20.-22.08.08	Deltakelse på fagsamling med Statens landbruksforvaltning
15.09.08–08.10.08	Forarbeid ved arbeidsgruppa FMLA
Uke 39 2008	Oppretting av referansegruppe faglag og samarbeidspartnere
08.10.08	Utsendelse av utkast Miljøprogram for landbruket i Finnmark 2009-2011 til Referansegruppa. Forslag til endringer i tilskuddsordninger.
13.10.08	Møte i referansegruppa
15.10.08	Utsendelse av høringsutkast
05.11.08	Høringsfrist
11.11.08	Presentasjon på fagsamling
14.11.08	Innsending av Miljøprogrammet til SLF

Vedlegg 1

5 Oversikt over prioriterte kulturlandskap

I alt er det registrert 202 prioriterte kulturlandskap i fylket. Miljøverndepartementet startet høsten 1991 opp med en nasjonal registrering av verdifullt kulturlandskap. Etter en omfattende registrering i alle fylkets kommuner kom de fram til 27 nasjonalt verdifulle kulturlandskap i Finnmark. Av disse er seks sammenhengende områder med verdifullt kulturlandskap og seks spesialområder. Dette er områder som inneholder både biologiske/ botaniske og kulturhistoriske elementer av stor verdi.

Spesialområder er verdifulle områder med mindre geografisk utstrekning enn de større sammenhengende. Det er viktig at disse områdene prioriteres i kulturlandskapssammenheng i fylket. Se kart under og tabell neste side (kilde: MD og FMVA).

Kilde: MD 1991

Vedlegg 5, forts.

Oversikt over prioriterte kulturlandskapsområder i Finnmark

Lokalitetsnavn	Kommune	Type område
Større sammenhengende områder		
Anarjohka, Jorggastat, Geavgnoaivi, Basevuovdi	Karasjok	Viddegård, bygd, elvebygd, samisk. Gamle bosetninger, rik flora.
Skoltebyen i Neiden	Sør-Varanger	Østsamisk sommerboplass, varierte enger, rik flora. Viktige kulturminner, det greskortodokse kapellet.
Skallnes m/Skallelv og området Ekkerøy-Kiberg	Vadsø	Kystbygd av Varanger-type, kvensk. Særpreget opprinnelig kulturmark. Typisk bygningsmasse (forfallen).
Ytre Værnes	Gamvik	Ytre fjordbygd, norsk. Gårdsbruk og lite handelssted. Typiske kulturmarker for Nord-kinnhalvøya. Interessant bygningsmasse i hevd.
Lille Lerresfjord m/gradient til fjellet	Alta	Sjøsamisk levende bygd, jordbruk og fiske.
Øra i Bergfjorden og Loppa	Loppa	Gjenreisningsbruk i god hevd, representativt kirke og handelssted, vidstrakte slåtteenger, beitebakker med interessant flora. Vikinggrav m.v.
Spesialområder		
Galaniitu	Kautokeino	Eldste gård i Kautokeino, variert kulturmark, rik flora, rik på kulturminner.
Hamningberg	Båtsfjord	Fraflyttet fiskevær, kulturhistorisk interessant, gamle kulturmarker.
Store Leirpollen	Tana	Nedlagt sjøsamisk gårdsbruk, særprega beitemarker, interessant kulturhistorie.
Goarahat	Porsanger	Særprega beitemark på dolomitt, rik flora.
Skjærnes på Ingøy Indre Gargo på Rolvsøy	Måsøy	Fraflyttede gårder med rik, variert slåtteeng/ kulturmark, rik flora, tufter m.v. Kombinasjonsbruk, heipreget innmark.
Indre Survik på Seiland	Hammerfest	Sjøsamisk bygd, ett av de fineste eks på myrslått i fylket, kulturminner.

Vedlegg 2

Definisjoner

Automatisk fredete kulturminner

Bygninger som er fredet etter Kulturminneloven eller etter Bygningsfredningsloven av 1920. Det er to hovedtyper av fredete bygninger: de som er automatisk fredet pga. alder og de som er fredet etter enkeltvedtak.

- Automatisk fredet (kml § 4) er bygninger fra før år 1537 inkl. stående byggverk fra perioden 1537-1649 (fra 1/1 2001) og samiske bygninger eldre enn 100 år.
- Vedtaksfredete bygninger: Etter kulturminnelovens § 15 kan Departementet frede byggverk og anlegg fra nyere tid (etter 1537) av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Fredningsvedtaket omfatter også fast inventar (skap, ovner og lignende). I tillegg kan bygg i statlig eie fredes etter forskrift (kml § 22a)

Biologisk mangfold

Begrepet biologisk mangfold omfatter planter, dyr og mikroorganismer. Det er en stor oppgave å sikre og vedlikeholde det biologiske mangfold i landbrukets kulturlandskap. Mange av de truede artene i vårt land er i dag avhengig av tradisjonell jordbruksdrift. Bakgrunnen for at disse artene går tilbake og etter hvert blir truet, er på den ene side for intensive driftsmetoder og på den andre side at arealer ikke lenger høstes.

Bygdenær beitemark

Ekstensivt skogbruk

Skånsom hogst med små flater der det legges stor vekt på gjenveksten.

Erosjon (av latin erosio, avgnaging)

nedslitning av landflaten ved naturlige prosesser. Erosjon omfatter alle geologiske prosesser der materiale på jordoverflaten løsnes, oppløses, og forflyttes fra et sted til et annet med rennende vann, havstrømmer, vind og isbreer m.m.

Forurensning

Den visuelle forurensningen, som lagring av skrot og skrap på gårdstun og eiendommer.

Gammel kulturmark

Arealer som ikke er preget av moderne jordbearbeiding og som er dominert av naturlig gras og urtevegetasjon. Gammel kulturmark kjennetegnes ved spor etter gamle driftsformer, med vegetasjon utformet ved f.eks. slått, beiting, brenning gjennom en lang periode, og med et plante- og dyreliv som skiller seg fra det som er vanlig ellers i området. Andre karaktertrekk er kantsoner, dammer, gamle veier og stier, gjerder og andre typer anlegg.

Innmark

Hustomter, gårdsplasser, dyrket mark, eng og lignende
Kommunen

- avgir uttalelse om hva som er innmark og utmark
- avgir uttalelse om hvilke stengsler som er ulovlige
- kan fjerne ulovlige stengsler på den skyldiges kostnad

Intensivt landbruk

Landbruk som krever stor innsats av arbeid og kapital. Avlingen er relativ høy pga. bruk av gjødsel, plantevernmidler og kraftfôrbruk. Marginale og bratte areal går ut ofte ut av drift og gror igjen.

Jordbruk

Fellesbetegnelse for planteproduksjon og husdyrbruk.

Jordbrukets kulturlandskap

omfatter arealer som er formet gjennom åkerdrift, slått og beite gjennom generasjoner, og elementer i landskapet knyttet til tidligere tiders og dagens drift.

Kulturlandskap

Begrepet kulturlandskap brukes i mange sammenhenger, og har varierende betydning avhengig av hvem som bruker det. Kulturlandskap i videste forstand er landskap påvirket av mennesker, dvs. "alt" er kulturlandskap

Kulturmark

Kulturmark kan defineres som er et areal eller en biotop hvor tidligere eller nåværende bruk har gitt den vegetasjonstypen og det artsutvalget vi finner i dag.

Kulturmiljøer

Områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng. Kulturmiljø blir brukt om både jordbrukslandskap med gårdsanlegg og andre kulturminner, setergrender, og bygningsmiljøer, tettsteder og byområder.

Kulturminner

kan defineres som "rester eller spor etter tidligere bosetting, landbruksdrift og menneskers virksomhet frem til vår egen tid".

Landbruk

Med landbruk forstås i denne sammenheng både jord- og skogbruk (Hagebruk omtales ikke spesielt, men omfattes av jordbruk).

Landskap

Den helheten kulturmiljø og naturmiljø inngår i.

Landskapsskjøtsel

Det å sikre og videreutvikle et produktionsdyktig landskap og samtidig ta hensyn til samfunnsinteresser knyttet til natur- og kulturhistoriske verdier.

Miljøutfordring(er)

Med miljøutfordringer forstås i denne sammenheng problemstillinger som landbruket i Finnmark står overfor for å bevare kulturlandskapselementer av viktig biologisk, historisk og estetisk verdi.

Nasjonalt miljøprogram

inneholder føringer for utarbeidelsen av de regionale miljøprogrammene. Utviklingen av nasjonalt og regionalt miljøprogram henger tett sammen.

Planteproduksjon

Dyrking av mat-, pryd- eller fôrvekster.

Skjøtsel

Gjennomføring av aktive tiltak for å opprettholde en ønsket (kultur)tilstand i et område.

Slåtteenger

Naturlig slåttemark som ikke blir gjødslet, pløyd eller sådd. Består av naturlig ville vekster.

Slåtteenger er avhengig av tradisjonell skjøtsel for å beholde sitt preg.

Utmark

Alt som ikke er innmark (strender, svaberg, vann, myr, skog og fjell)

Vassdrag

Sammenhengende system av elver fra utspring til endelig uttømningsområde, innbefattet eventuelle innsjøer.

Økologisk landbruk

Økologisk landbruk bygger på et helhetssyn som omfatter de økologiske, økonomiske og sosiale sidene ved landbruksproduksjon, både i lokalt og globalt perspektiv. Det som særlig skiller økologisk fra annet landbruk er at det ikke er lov å bruke kunstgjødsel eller syntetiske sprøytemidler. Produksjonen er regulert gjennom Debio's regelverk.

Vedlegg 3

Nyttige nettsteder

Fylkesmannen i Finnmark	http://fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=1870
Statens landbruksforvaltning	http://www.slf.dep.no/
Landbruksdepartementet	http://lmd.dep.no
Sametinget	http://www.samediggi.no
Bioforsk Jord og Miljø	http://www.bioforsk.no/
Bondelaget	http://www.bondelaget.no/
Norsk Bonde og - Småbrukarlag	http://www.smabrukarlaget.no/
Finnmark fylkeskommune	http://www.ffk.no
Norsk sau – og geitavslag	http://www.nsg.no/
Tana videregående skole	http://www.tana.vgs.no/
Statens kartverk	http://www.statkart.no/IPS/
Svanhovd Miljøsentor	http://www.bioforsk.no/
Norsk Institutt for skog og landskap	http://www.skogoglandskap.no/
Landbrukets forsøksringer	http://www.lfr.no
Kulturlandskap	http://www.kulturlandskap.net
Finnmarkseiendommen/Finnmarkku opmodat	http://www.fefo.no/
Det kgl. selskap for Norges Vel	http://www.norgesvel.no
Direktoratet for naturforvaltning	http://dirnat.no
Matforsk	http://www.matforsk.no/
Mattilsynet	http://www.mattilsynet.no
Miljøverndepartementet	http://odin.dep.no/md/
Norges Naturvernforbund	http://www.naturvern.no/
Norges Skogeierforbund	http://www.skog.no/
Reindriftsforvaltningen	http://www.reindrift.no/
Riksantikvaren	http://www.ra.no/
Statens forurensningstilsyn	http://www.sft.no/
Statistisk Sentralbyrå	http://www.ssb.no/
Gårdsplassen	http://www.gardsplassen.no/
Kommunal landbruksforvaltning	http://www.alta.kommune.no http://www.kvalsund.kommune.no http://www.karasiok.kommune.no http://www.kautokeino.kommune.no http://www.tana.kommune.no http://www.porsanger.kommune.no http://www.vadso.kommune.no http://www.batsfjord.kommune.no http://www.so-varanger.kommune.no http://www.lebesby.kommune.no

Vedlegg 4:

Antall søkere Regionale miljøtilskudd 2005 -2008

	2005	2006	2007	2008
Antall foretak som søkte tilskudd	168 stk	179 stk	192 stk	Tall kommer
Antall beitelag som søkte tilskudd	11 stk	12 stk	12 stk	
Utbetalt	1,393 mill	2,179 mill	2,817 mill	
Ramme til fylket	1,8 mill	3,0 mill	3,0 mill	3,0 mill.
Antall ordninger	6	7	7	
Antall tilskuddsordninger	18	22	19	

REGIONALE MILJØTILSKUDD FOR JORDBRUKET I FINNMARK

kode	tiltakstype	2006 søkere	Antall enheter
Bruk av gjengrodd dyrket mark og bygdenær beitemark			
0511	Slått av tidligere dyrket jord – første 3 år	37	1 383 daa
0512	Beite av tidligere dyrket jord – første 3 år	12	263 daa
0513	Beite av bygdenær beitemark	17	1 136 daa
Melkebruk som bruker fellesbeite / Høsting i fordyrkingslag			
0521	Melkebruk med fellesbeite	6	6 bruk
0522	Fördyrkingslag – aktiv medlem	16	16 bruk
Tilskudd til spesielle driftsforhold			
0531	Jordbruk 300m eller mer over havet	14	2 082 daa
0532	Høsting i avstand 5-15km	83	6 629 daa
0533	Høsting i avstand over15km	33	1 990 daa
0534	Gårdsbruk uten fast veiforbindelse	20	20 bruk
0535	Høsting av bratt areal, helling 1:5	4	32 daa
0536	Beite i bratt areal, helling 1:5	7	108 daa
Skjøtsel av gårdens kulturminner eller kulturmiljø, slåttarbeid, kulturmark			
0541	Skjøtsel av kulturminner/kulturmiljøer	14	19 lokaliteter
0542	Slått, tradisjonell – hesjing inntil 10 daa	25	276 daa
0543	Slått, beite – på registrert kulturmark	2	46 daa
0544	Antall sau og lam på beite - kulturmark	6	172 sau, lam
Skjøtsel i skog			
0551	Tynning i skogsbeite	16	267 daa
0552	Tynning i kantsoner ved vei	12	69 daa
0553	Tynning i kantsoner ved vassdrag	2	8 daa
Tilskudd til beitelag - 8 uker beite i utmark			
0561	Sleppt på beite, storfe og hest	1	36 storfe
0562	Sleppt på beite, sau og lam	11	20 953sau, lam
Tilskudd til beiteførsel av sau og lam i fjordstrøk			
0671	Beiteførsel med veitransport	4	1 042 sau, lam
0672	Beiteførsel med båttransport	20	3 139 sau, lam
Sum	Utbetalt søkere, sum tilskudd	191	2 179 130 kr

kode	tiltakstype	2007 søkere	aktivitet
Bruk av gjengrodd dyrket mark og bygdenær beitemark			
0511	Slått av tidligere dyrket jord – første 3 år	59	2 289 daa
0512	Beite av tidligere dyrket jord – første 3 år utgår		
0513	Beite av bygdenær beitemark	24	1 622 daa
Melkebruk som bruker fellesbeite / Høsting i fordyrkingslag			
0521	Melkebruk med fellesbeite	6	6 bruk
0522	Fôrdyrkingslag – aktiv medlem	25	25 bruk
Tilskudd til spesielle driftsforhold			
0531	Jordbruk 300m eller mer over havet	16	2 849 daa
0532	Høsting i avstand 5-15km	98	7 026 daa
0533	Høsting i avstand over15km	33	2 395 daa
0534	Gårdsbruk uten fast veiforbindelse	19	19 bruk
0535	Høsting av bratt areal, helling 1:5	10	288 daa
0536	Beite i bratt areal, helling 1:5 - utgår		
Skjøtsel av gårdens kulturminner eller kulturmiljø, slåttearbeid, kulturmark			
0541	Skjøtsel av kulturminner/kulturmiljøer	19	38 lokaliteter
0542	Slått, tradisjonell – hesjing inntil 10 daa	42	378 daa
0543	Slått, beite – på registrert kulturmark	8	140 daa
0544	Antall sau og lam på beite - kulturmark	7	101 sau, lam
Skjøtsel i skog			
0551	Tynning i skogsbeite - utgår		
0552	Tynning i kantsoner ved vei	18	218 daa
0553	Tynning i kantsoner ved vassdrag - utgår		
Tilskudd til beitelag - 8 uker beite i utmark			
0561	Sleppt på beite, storfe og hest	1	31 storfe
0562	Sleppt på beite, sau og lam	11	19 346 sau, lam
Tilskudd til beiteførsel av sau og lam i fjordstrøk			
0671	Beiteførsel med veitransport	4	993 sau, lam
0672	Beiteførsel med båttransport	18	2 549 sau, lam
Sum	Utbetalt søkere, sum tilskudd	203	2 817 235 kr

Miljøtilskudd for landbruket i Finnmark 2009

Høringsutkast 15.10.2008

Avsnitt merket i rødt er tilføyer fra referansegruppa til administrasjonens utkast.

Tidligere ordning	Ny ordning/endringer	Begrunnelse
Tilskudd til beiterførsel av sau og lam i fjordstrøk og til øyer Tilskuddet kan gis til foretak som frakter sau til utmarksbeite i fjordstrøk og til øyer. Det må føres minimum 20 småfe pr foretak. Satser: Veitransport over 30 km fra driftssenter gis kr 50,- pr. dyr Ved båttransport i saltvann er satsen kr 75,- pr. dyr	Ingen endring	
Tilskudd til slått og beiting av tidligere dyrka jord Tilskuddet kan gis til slått eller beiting av tidligere dyrket jord som er opparbeidet fra helt eller delvis gjengrodd tilstand. Det kan gis tilskudd i inntil 3 år etter at arealet er opparbeidet. Satser: Slått på tidligere dyrka jord: kr 300,- pr. daa i inntil 3 år Beite på tidligere dyrka jord: kr 300,- pr. daa i inntil 3 år	Endring av satser: Slått på tidligere dyrka jord: kr 500,- pr. daa i inntil 3 år	Nasjonalt anbefales det høyere sats for slått enn beite. Slått krever mer arbeid og bør av den grunn også ha større sats. Areal som beites bør i tillegg beitepusses.
Tilskudd til skjøtsel og beiting av bygdenær beitemark Tilskuddet kan gis til beiting på varig, inngjerdet beitemark ved gården eller i bygda. Formålet er å vedlikeholde og utvikle natur- og kulturbelter i bygdemiljøet. Tilskudd kan ikke gis til arealer som er berettiget produksjonstilskudd for innmarksbeite. Antall dyr skal være tilstrekkelig og beitetiden lang nok til at beitelandskapet holdes i hevd. Beitet areal føres inn i miljøplan	Vilkår: Det må legges til rette for at tradisjonelle ferdselsårer opprettholdes, og at tilgjengeligheten for allmennheten ikke hindres. Sats: Satsen økes fra kr 150,- til kr 200,- pr. daa, inntil 120 daa tilskudd pr. gårdsbruk. Det vurderes å innføre et	Denne type arealer skal være avgrenset av gjerde, noe som fordyrer bruken for foretaket. Tiltaket bidrar til økt tilgjengelighet for allmennheten. Den estetiske og trivselsmessige verdien betraktes som høy for lokalbefolkningen og tilreisende

trinn 2.

Skjøtsel av beitemark kan omfatte tynning der skogen er så tett at beitet forringes.

Sats:

kr 150,- pr. daa, inntil 120 daa tilskudd pr. gårdsbruk.

Tilskudd til melkebruk som bruker fellesbeite

Jordbruksforetak som har kyr på fellesbeite og nytter felles melkeanlegg sammenhengende i minst 8 uker kan søke. Formålet med tilskuddet er å stimulere til sesongsamarbeid i melkeproduksjonen.

Det må foreligge en skriftlig avtale godkjent av Fylkesmannen. Hvert jordbruksforetak som er medlem kan søke om tilskudd. Samdrifter vil bli regnet som ett medlemsbruk i sommersamarbeidet.

Sats: kr 5000,- pr. aktivt medlemsbruk

Tilskudd til sommersamarbeid - fordyrkingslag

Tilskuddet gjelder medlemsbruk som samarbeider om dyrking av før. Søker må delta aktivt i samarbeid om redskap og onnearbeid vår, sommer og høst. Hvert medlemsbruk kan søke om tilskudd. Nye fordyrkingslag sender avtalen om kommunen til godkjenning.

Sats: kr 3000,- for aktivt medlemsbruk

Tilskudd til spesielle driftsforhold

a) Tilskudd til høsting av jord på gårdsbruk
- 300 meter over havet og høyere

minimum antall dyr pr. daa, for å sikre en viss avbeiting av arealet.

Ingen endring

Noen ordninger må fjernes til fordel for nye

Foreslås fjernet til fordel for nye ordninger og høyere satser på flere andre ordninger.

Referansegruppa ønsker å avvente fjerning av tilskuddet for å se om det er behov for fjerning av denne ordningen. Begr. : Ordningen kan bidra til å minske investeringsbehovet på enkeltbruk, og derigjennom bedre økonomien på enkeltbruk. Det er miljøvennlig å dele på maskiner og redskaper.

a)
Arktisk klimasone endres til spesielle klimatiske vekstforhold? Ordlyden bør endres pga at områder som ikke går inn under

a)
Sats økes fra kr 30,- /daa til kr 50,- / daa

Ytre kyst øst for Nordkapp til og med Kiby

Ordninga omfatter bruk høyere enn 300 moh. og alle gårdsbruk på Nordkynhalvøya, Berlevåg, Vardø samt østlige deler av Vadsø.

Sats: kr 30,- pr. daa jordbruksareal i drift

b) Tilskudd til høsting av fjernliggende dyrket jord
Tilskuddet gjelder areal som høstes 5 kilometer eller mer fra driftssenter. Søker må kunne dokumentere at tilsvarende areal ikke er tilgjengelig nærmere bruket. Grovfôrproduksjon for salg omfattes ikke av ordningen.

Satser:

avstand 5-15 km fra driftssenter: kr 35,- pr. daa

avstand >15 km fra driftssenter: kr 50,- pr. daa

c) Tilskudd til høsting eller beiting av bratt dyrket jord
Det kan søkes tilskudd til høsting eller beiting av dyrket jord i bratt terreng med en helning på minimum 1:5. Minste areal pr søknad er 5 dekar.

Sats: kr 300,- pr. daa

d) Tilskudd til gårdsbruk uten fast veiforbindelse

b)
Høsting i avstand 5-15 km og høsting i avstand over 15 km slås sammen til en ordning. Det settes en øvre begrensning for tilskuddsberettiget areal på max 40 km avstand fra driftssenteret.

Høsting i avstand 5-15 km økes fra kr 35,- til kr 40,-.

Høsting i avstand over 15 km reduseres fra kr 50,- til kr 40,-.

Nytt vilkår:

Høsting i lang avstand fra driftssenter – kjøreavstand en vei 5 – 40 km, minimum 5 daa

Grovfôrproduksjon for salg omfattes også av ordningen.

Referansegruppa foreslår å fjerne ordningen, og heller øke satsene innen andre tilskuddsordninger, evt. etablere mer målretta tilskuddsordninger

c) Ordningen fjernes

d) Uendret

"arktisk klimasone" er tatt inn i ordningen.

b) I hovedsak miljøhensyns, dvs forurensing fra drivstoff.
Lønnsomheten med å kjøre langt er minimal. Ordningen kolliderer litt i forhold til tilskudd til bygdenær beitemark.

Det har vært en jevn nedgang i antall gårdsbruk og svak nedgang i areal i drift de siste årene. Derfor ønsker en å åpne for at også grovfôrprodusenter kan søke dette tilskuddet for å unngå brakklegging av jord.

OBA: Ser på tidl. ordning, antall søkere på prod. tilsk. : tilskudd til dyrking av fôr i fjellet – erstattes av de andre ordningene 300 moh, kyst, osv..

c) Tilskuddet er lite brukt med 10 søkere på 288 da i 2007. Sannsynligvis høstes hele dette arealet maskinelt.

e)
Disse kommunene har hatt en sterk prosentvis nedgang i areal i drift fra 2001 til 2007.

Karasjok
Prosentvis nedgang søkere/areal: 40,8/24,2

Kautokeino
Prosentvis nedgang søkere/areal: 43,5/18,3

Kvalsund
Prosentvis nedgang søkere/areal: 50/21,7

Miljømål: bidra til å holde jordbruksaktiviteten i gang, og hindre at arealer legges brakk og gror igjen

Tilskuddet gis til jordbruksforetak uten fast helårig veiforbindelse.

Sats: kr 10 000,- for bruk som bruker båt eller ferge, eller ikke har helårsvei

e) Ny ordning

"Tilskudd til styrking av jordbruket i særlig utsatte kommuner".

Sats: kr 50,- pr da fulldyrka areal.
Utfordring: tilskuddet utgjøre et stort beløp, og satsen må passe inn i tildelt totalramme.

Vilkår: Tilskuddet kan søkes av foretak med driftssenter i aktuell kommune.

Områdene velges ut etter en skjønnsmessig vurdering bl.a. ut ifra forhold som: lav aktivitet innen bruksutbygging, generasjonsskifte, nedgang i areal i drift, med mer.

Karasjok, Kautokeino og Kvalsund foreslås prioritert.

Tilskudd til skjøtsel av kulturminne eller kulturmiljø
Tilskuddet gjelder årlig vedlikehold av kulturminner eller kulturmiljøer på egen eiendom, og kan søkes for en eller flere lokaliteter.

En lokalitet kan være eldre bygninger, steingjerder, murer, naustmiljø, båtstø, molo o.l.
Utført arbeid føres inn i miljøplan trinn 2.

Sats: kr 3000,- pr. lokalitet

Tilskudd til beitelag
Tilskudd kan gis til drift av godkjente beitelag som har sau, storfe eller hest i utmark i minimum 8 uker av sommerhalvåret. Tilskuddet gjelder antall dyr sleppt på utmarksbeite. Beitelaget sender

Trivsel og estetikk

Økning av sats fra kr 3 000,- til kr 5 000,- pr. lokalitet.

Nasjonalt er det et økt fokus på bevaring og skjøtsel av kulturminner.

Kulturminnet skal holdes ryddig, søppel og uønsket vegetasjon skal ryddes.

Behov for nærmere definisjon av "lokalitet"

Økning av sats for storfe og hest fra kr 100,- til kr 150,- pr. dyr.

Bonde- og småbrukarlaget foreslår samtidig økn. av satser til sau og lam

Beiterapport til Fylkesmannen
innen 15. november. Nye
beitelag må søke om godkjenning
hos Fylkesmannen.

Satser:

Storfe og hest: kr 100,- pr. dyr
sleppt på beite

Sau og lam: kr 10,- pr. dyr
sleppt på beite

Tilskudd til hesjing

Formålet med tilskuddet er å
holde i hevd tradisjonen med
hesjing i landbruket som en
synlig del av kulturlandskapet.

Tilskudd kan søkes til høsting og
tørrking av høy i hesje.

Sats: kr 1000,- pr. daa, inntil 10
daa tilskudd pr. gårdsbruk

**Tilskudd til slått eller beite på
registrert kulturmark**

Tilskudd kan gis til slått eller
beite på verdifull kulturmark
registrert hos Fylkesmannen eller
kommunen. Gårdbruker kan
registrere kulturmark på egen
gård hos kommunen. Tilskuddet
kan og søkes til beiting av
kulturmark og kulturmiljø på
oppdrag for kommune eller
museum.

Satser:

Sau og lam, kr 200,- pr. dyr,
Storfe og hest kr 700,- pr. dyr
Maks tilskudd inntil kr 300,- pr.
daa

Ingen endring

Satser:

Slått: Økning fra kr 200,- til kr
300,- pr. daa

Beite:

Ingen endring i satser.

Ordningen deles i punkt

a) Tilskudd til slått eller beite på
registrert kulturmark og punkt
Behov for å presisere hva som
kreves for registrering. Arealet
skal være registrert før det er
søknadsberettiget.

b) Ny ordning:

**"Tilskudd til skjøtsel av
nasjonalt og regionalt
verdifulle kulturlandskap".**

Tilskuddet gjelder slått av areal.
Ved beiting henvises til å søke
under a)

Høyere sats enn "vanlig" registrert
kulturmark.

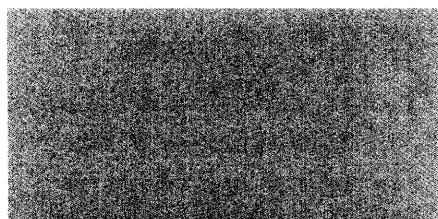
Områdene skal være registrert
som enten nasjonalt eller

b)

Formål:

Ivareta jordbrukslandskap som
har gitt regionen sitt særpreg og
som bør holdes i hevd. Finnmark
har gjennom registreringene på
90 – tallet registrert
kulturlandskap som bør ivaretas
for å opprettholde verdiene som
finnes der.

Høyere sats skal stimulere
gårdbrukerne til å ta disse
områdene i bruk. Flere av

Tilskudd til tynning av skog i kantsoner

Tilskudd gis til tynning av skog i kantsoner langs veg og dyrka jord. Formålet er å skape bedre sikt langs veg og i kulturlandskapet generelt, og oppnå bedre tilgjengelighet. Tynnet areal føres i miljøplan trinn 2.

Sats: kr 300,- pr. daa

regionalt verdifulle kulturlandskap. Krav om godkjent skjøtselsplan.

Sats kr 400,- /daa

områdene har biologisk mangfold som ivaretas best ved sein slått. Derfor ytes en forhøyet sats til slått.

Økning av sats fra kr 300,- /daa til kr 400,- /daa

**Ny ordning:
"Tilskudd til tiltak som fremmer tilgjengelighet og friluftsliv i kulturlandskapet"**

Tilskuddet går til skjøtsel av stier gjennom kulturlandskapet. Formålet er å legge til rette for og styre ferdsel i tilknytning til innmarksareal. Tilskudd gis til tiltak på privat grunn.

Vilkår: Stien skal føre til kulturminner/gå gjennom kulturområde eller føre til friluftsområder. Skjøtsel kan være tynning av skog, oppgrusing av sti og vedlikehold av porter og lignende.

Det stilles krav om miljøplan trinn 2, og stien skal kunne avmerkes på turkart eller kommunale plankart/temakart og være åpen for allmenn ferdsel.

Sats: kr 2 000,-/ lokalitet

Skog, utmarksbeiteareal og stier i kulturlandskapet er viktige for ferdsel og friluftsliv.

Tilskuddet kan bidra til at flere tar i bruk SMIL – midler for å sette i stand gamle ferdselsårer.

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	121/08	13.11.2008

Referatsaker/Orienteringer

Rådmannens innstilling

Saken tas til orientering.

Saksopplysninger

Det kan i møtet bli gitt orienteringer.

Vurdering

RS 28/08 Muligheter for nyetablering i melkeproduksjonen i Finnmark

RS 29/08 Høring: Forslag om grense for utskriving av eiendomsskatt i sjøområdet